

KERSTNUMMER

1933

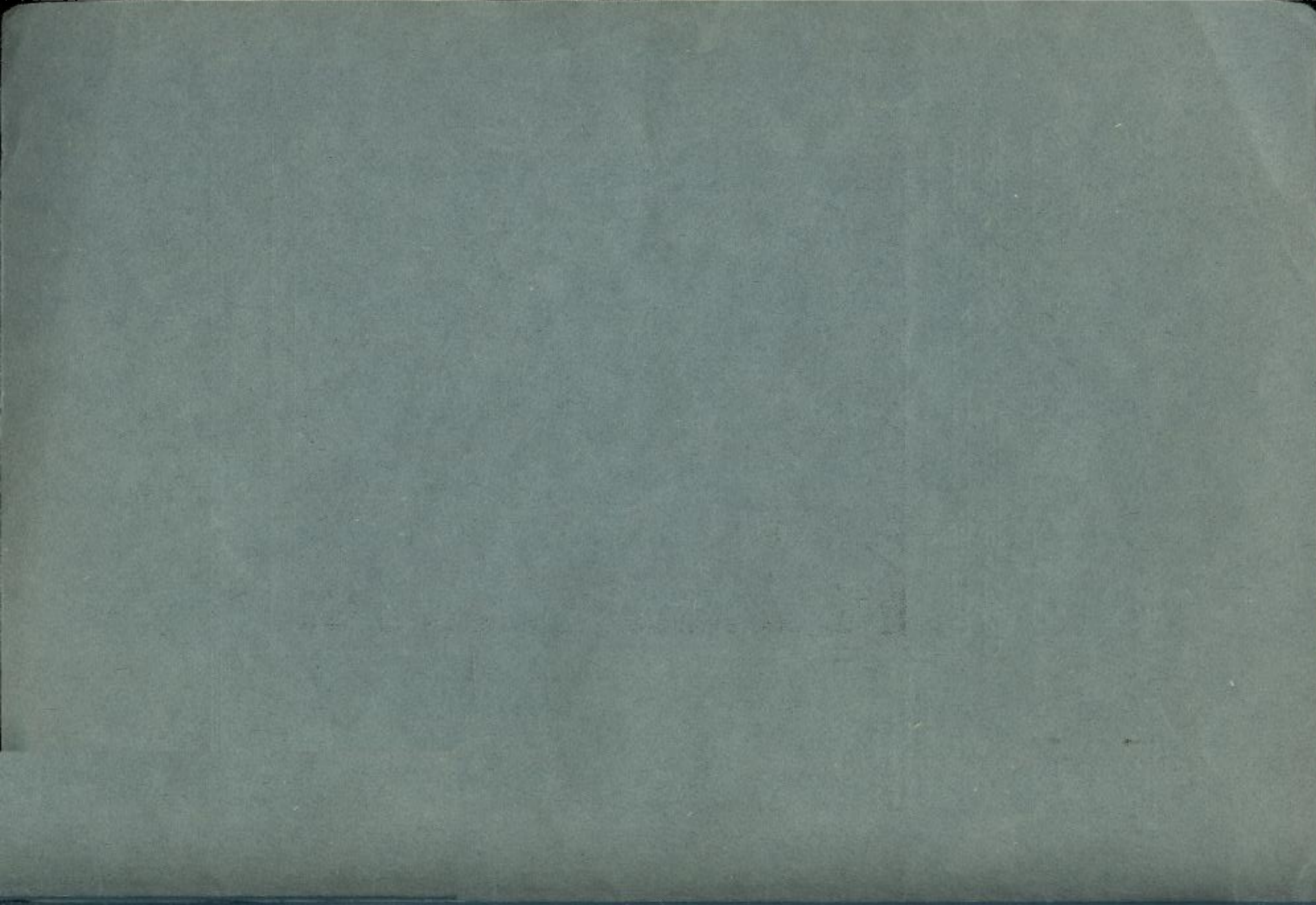
DE VRIEND DES HUIZES

GEILLUSTREERD MAANDSCHRIFT
VOOR HET CHRISTELIJK HUISGEZIN

WINTERLANDSCHAP
Deel van een schilderij
van Lucas van
Valckenborch



NEERBOSCH' BOEKHANDEL EN UITGEVERIJ TE NEERBOSCH



Een alleen...

Een heel mooie verzameling.

Arn. Spoel.

Wat een prachtuitgave.

K. Brants.

Frissche liederen in vormen van dezen tijd.

M.-C. Grimberg-Huyser.

„Onverdeeld gunstig.”

A. Bernards,
Leider Wardcursus.

Een groote aanwinst voor de zingende jeugd.

M. Brezet.

EEN NIEUWE ZANGBUNDEL

DOOR AUG. WEISS EN J. C. ANDREAE

MET MEDEWERKING VAN FERD. TIMMERMANS

Voor
en Huis-



School
gezin

D. A. DAAMEN'S UITG. M_J N.V.
'S-GRAVENHAGE

Met muziek ing. f 2,75
" " geb. f 3,50
Tekstboekje 1 ex. f 0,25. 100 ex. f 22,50,
250 ex. f 52,50. 500 ex. f 100,—

Er is geen twijfel aan.

Wie het best verzorgde, meestgevend Christelijk dagblad wenscht, moet terecht komen bij

De Rotterdammer

Hij doet dan niets anders dan de tienduizenden, die gemaakt hebben, dat dit blad van de Christelijke dagbladen verreweg de grootste oplage heeft.

Abonnementsprijs f 3.— per kwartaal of, waar agentschappen gevestigd zijn, 23 cent per week

Het goedkoopst Christelijk dagblad

BUREAUX: GOUDSCHE SINGEL 105 ROTTERDAM

IN 1933

VERSCHEENEN BIJ ONS

J. VAN MELLE

HET STADJE OP HET GROENE EILAND. Een bundel jeugderinneringen. 130 pagina's. Prijs ingenaaid f 1.—; gebonden f 1.50.

J. WILLEMZE

UIT HET WOORD. Een bundel preeken van den Groningschen predikant. 331 pagina's. Prijs (alleen gebonden) f 2.50.

P. TEN HAVE

LEZEN EN VERSTAAN. Derde druk van deel I, **De Evangelien.** Handleiding bij het Godsdienstonderwijs. Prijs ingenaaid f 0.50.

P. TEN HAVE

LEZEN EN VERSTAAN. Deel IV, **De Profeten.** Handleiding bij het Godsdienstonderwijs. Prijs ingenaaid f 0.55.

ARIE POST

VROOLIJKE LEES- EN VOORDRACHTSTUKKEN. Proza en poëzie. Dit boek beleefde in eenige maanden drie drukken. 96 Pag. Prijs ingenaaid f 0,80; gebonden f 1.20.

LEO LENS

REVËLJE. Een bundel Roffelrijmen, geschikt om voor te dragen. Prijs ingenaaid f 0.80; gebonden f 1.20.

K. JONKHEID

DE FAMILIE VAN GRASDONCK. Roman van een gezin. Als premieboek bij Neerbosch' Scheurkalender, 160 pagina's, f 0.65.

JAN H. DE GROOT

EEN MEI IN POLEN. Romantische reisavonturen. Een boek van 128 pagina's op kostbaar papier, rijk geïllustreerd. Prijs ing. f 2.—; gebonden f 2.50.

HERMAN STEGGERDA

DONKERE TOCHT. Een verzenbundel. Prijs 60 cents.

PROF. DR. HELMUTH SCHREINER

PAEDAGOGIEK UIT HET GELOOF. Uit het Duitsch vertaald door H. Kluin, predikant-directeur der Weesinrichting te Neerbosch. 232 Pagina's. Prijs ingenaaid f 3.50; gebonden f 4.25.

NEERBOSCH' BOEKHANDEL EN UITGEVERIJTE NEERBOSCH

CLICHÉ'S

CHEMIGRAFISCHE KUNSTINRICHTING

LABOR VINCIT

KERKSTR. 25 - AMSTERDAM

PRIMA LEIDSCHÉ WOLLEN DEKENS

KOOPT U HET VOORDEELIGST DOOR
DEZE RECHTSTREEKS TE BETREKKEN VAN
DE LEIDSCHÉ TEXTIEL CENTRALE
COBETSTRAAT 48

LEIDEN

MONSTERS ZENDEN WIJ U FRANCO TOE!

N. V. HANDELSMAATSCHAPPIJ N. WEINBERG & CO - AMSTERDAM

Alles voor den
Meubelmaker
op het gebied van

KOPER- EN IJZERWAREN

Werkbanken, houten meubellijsten,
schroefstangen, lijm, schuurpapier, enz.
CATALOGUS EN PRIJZEN OP AANVRAGE

NIEUWE GRUTTERSWAREN

BRUINE BOONEN
KIEVITSBOONEN
CAPUCIJNERS
GRAUWE ERWTEN
GROENE ERWTEN

WED. H. H. BROECKMANS & ZONEN

Overtoom 349 - Tel. 81987 - Amsterdam
VOGEL- EN PLUIMVEE-VOEDER

N.V. CHEMICALIËNHANDEL VOORHEEN FIRMA

A. BISSCHOP P.Z.N.

OPGERICHT 1875

DORDRECHT, Telefoon 4341 en 4342
AMSTERDAM, Vijzelgracht 28, Tel. 33123

CHEMICALIËN

VOOR ALLE BEDRIJVEN

SPECIAAL WASSCHERIJ-CHEMICALIËN



DE FIJNPROEVEER GEBRUIKT
TACK'S MOSTERD
EN AZIJN

*De Reproductie Compagnie N.V.
Clichéfabriek en foto-lithografie*

*Rotterdam Teilingerstr. 81
Telefoon 42367 en 41885*



PRIJS 90 CENTS

Bestelt deze kalender bij Uw boekhandelaar en tevens het mooie premieboek (160 pagina's, ing.) voor 65 cents „DE FAMILIE VAN GRASDONCK” door K. Jonkheid.



De Naaischool (Artz, 1837–1892)

Rijksmuseum, Amsterdam

J A A R G A N G 51

DE VRIEND
DESHUIZES

MAANDSCHRIFT VOOR HET
CHRISTELIJK HUISGEZIN

ONDER REDACTIE VAN

Ds. H. KLUIN

1933

NEERBOSCH' BOEKHANDEL EN
UITGEVERIJ TE NEERBOSCH

INHOUD

VAN MAAND TOT MAAND door H. KLUIN

	Bladz.
De een-en-vijftigste jaargang	2
Stille nacht, heilige nacht	2
Gesol met het Kerstfeest	3
En de Christenen?	3
De kerk, die niets doet	4
Luthers grofheid	66
Roomsch-Katholieken over het verval van het Protestantisme	67
De eenheid der Roomsch-Katholieke kerk	68
Achteruitgang van Het Katholicisme	69
Overgangen tot het Protestantisme	69
A. L. Gerritsen †	70
Hitlerianen en de Kerk	130
Keizer en Kerk	130
Godsdienstig Amerika	132
Angst	194
Snelheidsmanie	194
Het Duitse gevaar	195
Amerika in nood	196
De distantie	196
Rasgodsdienst en Christendom	266
Hitler en het rasvraagstuk	267
Nieuwe Godsdienstvormen	267
Duitsch Heidendom	269
Verweer van Christelijke zijde in Duitschland	269
Kerk en politieke partij	330
Het ongeloof van onze tijd	382
Psychologie van het ongeloof	382
Het geloof van het communisme	385
Gisting	454
China	454
Amerika en het negervraagstuk	456
Het Christendom en de kleurlijn	458
Anoniem geschrijf	459
Ook een onttroning	506
Paedagogische psychologie	507
Psychologie in de gestichten	508
Duitsch protest	509
Möttlingen	570
Heidendom in Europa	634
Heidendom in de hedendaagsche moraal	634
Geen menselijk onkruid meer	635
Tegen het heidendom het Evangelie	636
Feiten tegenover feiten	636
Wat is „minderwaardig“?	637
Wat ligt er achter?	638
Het Evangelie en de minderwaardigen	638
Kerstverhalen	706

	Bladz.
Kerstfeest in onze tijd?	708
Kansen	709
Pessimisme en optimisme van de Christen	711

NOVELLEN

DOES DR. J. C. V. D.	Celbezoek	603-650
ECKHOUT J. H. VAN DEN	Huwelijkstrouw	166
ELFFERS DICK	Een boot, een tent en een mensch	683
ESINK JAN	De droeve historie van Frans van Loenen	348
ENEMA H.	Tot het einde	33
”	Jaïrus en de vrouw	727
FELDERHOF H. H.	Catechismus	352
GAYAR H.	De wraak van den fakir	141
GILHUIS C.	De liefde Gods	662
GROOT JAN H. DE	De verschreeuwde stem	13
”	De klacht van de vader	474
HAVEN WILLY VAN DE	Doortje	479
JATH A.	Studiebelemmeringen	489
LANGE B. DE	Het berouw	50
”	De fiets	757
LINDE H. VAN DER	In strijd met smokkelaars	511
”	Weent niet	694
MARKEN WILLY VAN	Het verlaten huis	801
MELLE J. VAN	Een oude brief	439
PEELEN G. J.	Kerstfeest in het café	716
PLAATS GERDA V. D.	Zondag	773
POLEY-SCHEELE F.	Moeilijke momenten	220
”	De illusie	582
RENES-BOLDINGH M. A. M.	Beschermd	587
ROVER P. A. DE	Didi	237
STEGGERDA H.	Kamers zoeken	671
TIEDEMAN CORA	De aankomst	467
VEEN-VAN DER VLIS INA	De taak	748
VREELAND ANNIE	Heleentjes sterrendak	103
”	Mislukking	476
”	Het betere huis	741
WESTERBRINK-WIRTZ J. M.	De uitvoering	591
WIJNBEEK PHÉ	Het mysterie	17

POËZIE

BASSCHAERDE CAMP DE	Oud worden	133
”	Nocturne	165
”	Avondliedje	351
”	Zieke	372
”	Zonnewende	705
DOORNE KOOS VAN	Bureauplant	80

	Bladz.
DOORNE KOOS VAN	Avond 240
"	Wandeling 602
FEDER MAURITS	Zomerwolken spel 605
"	De Martelaar 776
"	Het andere leven 810
GROOT JAN H. DE	Interieur 386
"	Sinte Margriet 388
"	De hond 402
"	Kantoor 474
JONGELING P.	Vaart in den nacht 138
"	De zoon van Pharao's dochter 615
"	Wolken 644
"	Mozes op Nebo 661
KASTELEYN M. J.	Mei 360
"	Hunkering 466
"	Te vroeg 530
"	Drente 696
KLEIN EMMY	Cactus 795
LEGUYT H. J.	Kerstmis 789
MERODE WILLEM DE	Roode cyclame 71
"	Het graan 72
"	Bloedtheologie 199
"	De Engel der uren 580
"	Vlier 649
NIELSEN CORINTHUS	Vertrouwen 824
NOORDEN ERNST VAN 'T	De Sterke 453
POLEY-SCHEELE F.	Paaschlied 224
STEGGERDA H.	Heer, ik geloof 417
VERMEER C.	De zieke koning 786
VINK P.	Een sneeuwtocht 26
"	Thomas' herkenning 248
"	Wees mij genadig, Heer 271
"	Jezus is gekomen 747
"	Als het jaar heengaat 763
VISSER JAN	De daadloozen 28
"	Om te doen gedenken 137
"	Mijn hart 219
"	De Godzoekers 557
"	Te avond 653
WEMERMANN W.	Harmonica 674
"	Zon in de strenge straat 785
WITZENBURG ADRI VAN	Met militaire eer 52
"	Het oude leed 522
"	De eerste reis 658

ROMANS

ENEMA H.	Het verlorene 105-179-243-311-366-433- 482-553-609-67
----------	--

VAN HET ZENDINGSVELD

	Bladz.
FORTGENS J.	Slavinneleed 81
HAANTJES DR. J.	Het goed recht der Zending . . . 518
RENES-BOLDINGH M. A. M.	Een Evangelisatietocht door het oerwoud 539

OVER BOEKEN EN SCHRIJVERS

HAANTJES DR. J.	Een nieuwe bundel van Willem de Merode 341
MULLER P. H.	Ex-libris 89
„	Kroniek van het Boek 53:117:172:254:318 363:493:560:689:790

OVER LANDEN EN VOLKEN

DEKKING G. W.	De kaffers 574, 640
GROOT JAN H. DE	De Hooge Tatra 159
„	Torun, de stad waar Copernicus ge- boren werd 403
„	Naar de top der Grosz Venediger 813
MELLE J. VAN	Sport op de lagere scholen in Zuid- Afrika 471
OOSTRA J. S.	De Sandwich-eilanden en hun historie 42: 99:155:250:308:347:418
RENES-BOLDINGH M. A. M.	Verdwaald in het oerwoud . . . 45
SEVENSMA W. S.	Een bezoek aan de kerk S. Maria dell' Anima te Rome 796
VENING C.	Over den Splügenpas in den winter 25
„	Wintersport in Zwitserland . . . 92
„	Het eiland Madeira 134
„	De Zwitsersche Alpenpost . . . 298
„	Voorjaarsweelde aan het meer van Luzern 354
„	De Concordiaplatz 424
„	De Gemmipass 460
„	Winter op den Rigi 655
„	Met de „Rheingold” naar Helvetia . 779
WILDSCHUT A. A.	De kleine mensch in de groote schepping 288

BEKENDE FIGUREN VAN VROEGER EN NU

HAANTJES DR. J.	Prins Willem herdacht 209
„	Een roman over Flavius Josephus . 411
MALSEN H. VAN	Willem de Clerq 334
„	Hendrik Pierson 523
MELLE L. A. VAN	Adolf Hitler 273
WESSELS A. M.	De eerste ambstjaren van Ds. P. Huët 200

NATUURLIJKE HISTORIE

	Bladz.
MERWE H. TE	Eendenkooi 764
PRINS ARIE	Westlands roem 533
SPRUIT L.	Bloembollen binnenshuis 616
„	Bloembollen in den tuin 667
VIJVERBERG J.	De ijsvogel 216
„	Reigertragedie 295
„	Pica, de ekster 391

KUNST EN TECHNIEK

HAANTJES DR. J.	Vijfentwintig jaar luchtvaart 145
ROO, J. F. DE	Uit het wonderland der wetenschap 29: 177-235-343-558-825
SIKEMEIER J. H.	Het moderne mailschip en zijn comfort 225
VENING C.	De Swissair 597
WESTERBRINK-WIRTZ	Klei 73

MEDITATIES

CASPARGOUW BARTOLD VAN	Het glorieuze sterven 242
HAANTJES DR. J.	Een toespraak 712
HEUVEN, J. A. VAN	„Zur Christnacht” bij de Hernhutters 723

FOLKLORE

SMIT W. A. P.	Hoe Scheveningen groeide 7
„	Winterleed en vreugd in vroeger tijd 113
„	Toen roede en plak regeerden 645
WALLENBURG L. VAN	Liesjesdag op Walcheren 304

LECTUUR VOOR DE JEUGD ONDER REDACTIE VAN C. VAN OPHEMERT

Pagina's 57-121-185-257-321-373-445-497-561-625-697-829

MUZIEK

DOKKUM J. C. D. VAN	In 't stalletje 808
---------------------	-------------------------------

AFZONDERLIJKE ILLUSTRATIES

Martinikerk te Groningen	1
De vischvrouw (vierkleurendruk)	5
De lachende cavalier (duplexdruk)	15
De barmhartige Samaritaan (typodiepdruk)	21
Jesus en de kinderen (typodiepdruk)	31
Naar het werk	49
In het Goudsche waterland	51
Oude visschers te Elburg	56
De vriendelijke vrouwtjes van Laren	65

	Bladz.
Oude uurwerken (vierkleurendruk)	97
Winter in het Amsterdamsche Vondelpark	110
Schotsch visschersdorp (duplexdruk)	111
Lenteboden	129
Vechtende hanen (vierkleurendruk)	139
Voorjaar in Hollands polderland	157
Flamingofamilie (vierkleurendruk)	157
Christus aan het kruis	193
„Vrede zij ulieden”	197
Meisje met hyacinthen	207
Prins Willem van Oranje (typodiepdruk)	213
Jezus door Petrus verloochend	223
Pauwen en haan (vierkleurendruk)	243
De schelpenvisscher (duplexdruk)	255
De Oude Kerk te Amsterdam	265
Oude watermolen te Wansum	272
Wilde zwijnenkop	287
Amerongen	329
Zomer in de stad	332
Middagrust (duplexdruk)	345
Enkhuizen, Oosterhaven	353
Bloesenweelde aan het Meer van Luzern	354
Kapelbrug met watertoren te Luzern	361
Vacantietijd	381
Het straatje (typodiepdruk)	389
Jonge eksters (penteekening)	399
Branding bij Portofino (vierkleurendruk)	409
Zomernamiddag (vierkleurendruk)	415
De bergbeklimmer	425
Oud grachtje	431
Pommersche kropduiven (vierkleurendruk)	469
In het park Sonsbeek te Arnhem	481
Heide (duplexdruk)	487
Zomer-idylle	491
Een plekje in Staphorst	492
Isaäk zegent Jakob (typodiepdruk)	521
Willibrordusput te Zoutelande (houtsnode)	531
Sassenpoort te Zwolle (typodiepdruk)	537
's Gravenland (typodiepdruk)	547
Meisje van Marken	569
Herfst (vierkleurendruk)	585
Kastanjeboom (vierkleurendruk)	595
Elandenfamilie	606
Herfstdag	612
Herfst in het Baarnsche bosch (typodiepdruk)	613
Bij het Waschmeer (typodiepdruk)	623
Vlugge vogels	633
Winter	639
Rigi-Kaltbad in den winter	653
Rigi Kaltbad, Grand Hotel	659

	Bladz.
Late tulpen (typodiepdruk)	665
Poortje te Brugge (houtsnede)	675
De laatste bladeren (vierkleurendruk)	681
Branding (duplexdruk)	691
Aanbidding der herders (vierkleurendruk)	721
Kerk in de sneeuw	726
Klankporselein (vierkleurendruk)	735
Voor anker (duplexdruk)	749
Waschvrouwen in Verona (duplexdruk)	755
Schelpenvisschers	761
Voorstelling in de tempel (vierkleurendruk)	771
Drinkebroer	777
Winter in het Spaanderswoud	787
Avond	793
Broer en Zus	811
IJsvermaak op de stadsgracht (vierkleurendruk)	828



POES WACHT HET NIEUWE JAAR AF

BLANKEVOORT'S BOEKHANDEL

ZUIDER-AMSTELLAAN 62
Postgiro 141995. Gem. Giro 84148

TELEFOON 91244
AMSTERDAM

Op aanvraag uitgebreide
catalogus gratis

MAANDBLADEN

EN ALLE ANDERE DRUKWERKEN
DRUKKEN WIJ

S N E L
G O E D
M O O I

BOEKDRUKKERIJ EN BINDERIJ DER
WEESINRICHTING TE NEERBOSCH

Zelf spelen . . .

Een piano of orgel in Uw
huiskamer voldoet beter dan
alle mogelijke mechanische
muziek.

Niets gaat boven zelf spelen.

U kunt de a.s. *feestdagen*
nog genieten van de wel-
dadige stemming, die een
muziekinstrument in Uw ge-
zin brengt.

Vraagt U dan even onze
catalogus. Wij komen deze
zelf brengen of sturen die
per post, zoals U dit wilt.
Graag wachten wij ook op
Uw schrijven.

GANZEVOORT

PIANO- EN ORGELHANDEL
DIEZERSTRAAT 116 ZWOLLE

ABONNEERT U OP HET CHRISTELIJK-HISTORISCH DAGBLAD

DE NEDERLANDER

BUREAUX: RIJNSTRAAT 9 DEN HAAG TELEFOON 720072

VRAAGT UWEN WINKELIER

BESSENSAP

VAN

ROK

TE ALPHEN AAN DEN RIJN

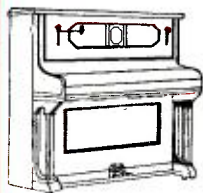


LEIBEDEKKING

HET VERNIEUWEN VAN
TORENS EN LEIEN DAKEN

P. PETERS Jr.

Mr. Leidekker, Tel. 332593
Monsterschestraat 142 DEN HAAG

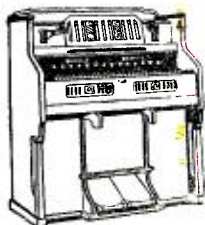


**HUURT EEN PIANO VOOR f 6.— PER MAAND OF EEN
ORGEL VOOR f 5.— PER MAAND**

Wanneer het blijkt dat Uw kinderen aanleg hebben,
kunt U tot aanschaffing overgaan en de betaalde
huur wordt er afgetrokken. Vraagt eens aan

Wij verschaffen U alle gewenschte in-
lichtingen, ook over voorradige, be-
speelde Orgels en Piano's en zenden U
gaarne catalogus No. 291 met de nieuwste modellen.

N.V. HEES & CO
DELFT



ROOKT

JAKOBS' TABAK

ZACHT EN GEURIG

in prijzen van 20 ct.
tot f 1.— per half p.
de beste kwaliteit

GEBR. JACOBS - MEPPEL

CHR. FILLET

**IJZERWAREN
GEREEDSCHAPPEN
KERKSTRAAT 330
TELEFOON 34230
AMSTERDAM**

IN DUIZENDEN CHRISTELIJKE
GEZINNEN VINDT MEN GEBON-
DEN JAARGANGEN, ZELFS UIT DE
VORIGE EEUW, VAN

DE VRIEND DES HUIZES

DIE NOG GAARNE GELEZEN WORDEN

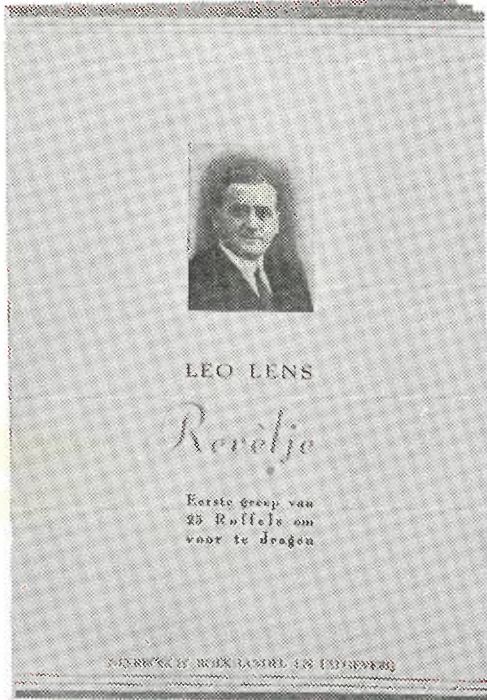
DE BAND KOST f 1,25
EN HET INBINDEN
EVENEENS f 1,25
FRANCO RETOUR

WEEST ZUINIG MET UW AF-
LEVERINGEN EN BESTELT EEN

STEMPELBAND

VOOR f 1,25. WIJ BINDEN DE JAAR-
GANG OOK GAARNE VOOR U IN.

NEERBOSCH' BOEKHANDEL EN UITGEVERIJ TE NEERBOSCH



VERSCHEENEN:

REVÈLJE

EEN BUNDEL ROFFELRIJMEN
VAN

LEO LENS

GEKNIPT OM VOOR TE DRAGEN

80 CENTS

in artistiek omslag

F 1.20 in fraai linnen bandje

Uitgave van

NEERBOSCH' BOEKHANDEL EN
UITGEVERIJ TE NEERBOSCH

De tweede druk van
ARIE POST

VROOLIJKE LEES- EN VOORDRACHTSTUKKEN



is thans ook uitverkocht. De derde druk
is ter perse en zal spoedig verschijnen.

OMVANG 96 PAGINA'S
FRAAI UITGEGEVEN
PRIJS INGEN. 80 CENTS
MOOI GEBONDEN f 1.20

Uitgave van

NEERBOSCH' BOEKHANDEL EN UITGEVERIJ
TE NEERBOSCH

DE ZEVENDE DRUK

IS VERSCHENEN
VAN DE BEKENDE

KINDERBIJBEL

VAN

W. G. VAN DE HULST

DE BIJBELSCHE GESCHIEDENISSEN

De prijs is *verlaagd*

tot **f 7,90**

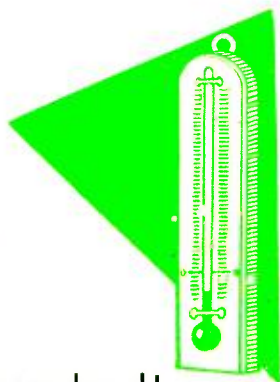
in stempelband

(in geheel lederen band f 12,50)

EEN PRACHT GESCHENK VOOR UW KIND

Prospectus gratis bij de Boekhandel verkrijgbaar

H. J. SPRUYT'S UITGEVERSMIJ N.V. Heerengracht 112, AMSTERDAM



Brrrr ...

Wat is het weer koud!

Dat wordt een hoge gasrekening als U de wasch zelf doet. Neen, dan maar liever alles goedkoop en keurig laten wassen bij de

STOOMWASSCHERIJ
"DE NUVERHEID"
FA. W. KARDEMAN TELEF. 4114
APELDOORN

L E D E R

voor
elk bedrijf
bij



FIRMA I. B. VAN DE WAAL
AMST. VEERKADE.17 DEN HAAG

DE VRIEND DES HUIZES

MAANDSCHRIFT VOOR HET CHRISTELIJK HUISGEZIN

HOOFDREDACTEUR: Ds. H. KLUIN TE NEERBOSCH

SECRETARIS DER REDACTIE: P. MONS TE NEERBOSCH

MEDEWERKERS:

No. 12 - DECEMBER - JAARGANG 51

H. de Bruin, Tom de Bruin, H. Gordeau, Jan H. de Groot, Dr. J. Haantjes, A. L. van Hulzen, Ds. J. H. C. Kamsteeg, Diet M. Kramer, Mevr. Hendrika Kuyper—Van Oord K. Lantermans, H. van Malsen, Willem de Mérode, H. te Merwe, P. H. Muller, O. Ruysch, C. Rijnsdorp, Mevr. M. A. M. Renes-Boldingh, Mevr. G. Sevensma-Themmen, Mevr. Greeh Gilhuis-Smitskamp, H. Steggerda, J. Vijverberg, A. Wapenaar, Mevr. J. M. Westerbrink-Wirtz, Ds. A. A. Wildschut, e.a.

UITGAVE VAN NEERBOSCH' BOEKHANDEL EN UITGEVERIJ TE NEERBOSCH

TELEFOON NIJMEGEN No. 47

POSTREKENING No. 193600

ABONNEMENTSPRIJS:

fl. 2.50 PER HALF JAAR

(Buitenland f 6.50 per jaar)

Tusschentijds bedanken is
niet geoorloofd. Men teekent in voor 'n kalenderjaar

ZONNEWENDE

Nu keert het leven tot zijn stiller droomen:
de dagen worden tot een teeder feest,
als God weer bij ons in wil wonen,
vergeten wat er is geweest.

Niets, wat ons van de zomer restte;
wij zijn het barre zonlicht moe:
Gods goedheid koestert ons ten leste
en dekt de hemel veilig toe.

CAMP DE BASSCHAEDE

KERSTNUMMER

1 9 3 3

H. Kluin

Van Maand tot Maand

Kerstverhalen

Kersttijd. De zoo goed uitgegeven boekjes van Callenbach kwamen weer, in een lijvig pakket, binnen en zij wachten op een recensie. Behalve het gunstige uiterlijk is er nog: de inhoud. Strengere critici weten er nog wel iets op aan te merken. Maar ook zij geven toe, dat we in de laatste tientallen van jaren veel zijn vooruitgegaan. Er zijn deeltjes bij, die literair werkelijk op peil staan. Andere, die niet zoo hoog staan, maar toch goed zijn geschreven. De schrijvers trachten te ontkomen aan de zoetig-Christelijke toon, die wel eens is aangeslagen en aan de ongezonde sensatie van verhalen over dronkaards of dieven, die met één slag, juist op de Kerstavond, veranderen in engelen des lichts.

Sprekende over lectuur voor het Kerstfeest, noem ik hier ook even de juist uitgekomen bundel van Mevrouw Norel-Straatsma: (Een Kindeke Geboren.¹⁾ Men kan het aan de samenstelling bemerken, dat hier de begeerte heeft voorgezeten, echte Kerstverhalen, en goed geschrevene, te bieden. Van de verzamelaarster zelf lezen wij een novelle „Het Offer”, waarin teer en pakkend verteld wordt, hoe een jonge doktersvrouw, een Duitsche, Kerstfeest weet te vieren met de kinderen van het Hollandsche polderdorp, waar zij nu woont.

Het verhaal is niet voor kinderen geschreven, en zal dus door de verteller getransponeerd moeten worden; maar die moeite zal het zeker loonen.

Het is waarlijk niet de vriendschappelijke verhouding tot de persoon van de schrijver, die mij doet zeggen, dat ik het stuk van A. K. Straatsma, Het Verlanglijstje van Jan, het mooiste van heel de bundel vind. Wat niet wegneemt dat er meer goede verhalen voor Kerstfeest in te vinden zijn. Ik noem ook nog Het Geheim, van G. Ingwersen, dat mij trof, omdat de schrijfster zich hier zoo geheel en al ontworsteld heeft aan de traditioneele sfeer van vele Kerstverhalen; en toch geeft zij een goed Kerstverhaal.

Nu een recensie over deze bundel niet meer in De Kroniek Van Het Boek van dit nummer kan worden opgenomen, zooals ik gehoopt had, is het mij een genoegen, hem in mijn Van Maand tot Maand nog te kunnen noemen en aanbevelen.

Feesten

Ik voeg er de titel van een ander, onlangs in tweede druk verschenen, boek aan toe. Kent men „Onze Feesten” van Ds. G. van Veldhuizen?²⁾

Het bevat een uitvoerige beschouwing over feesten, door Christelijke vereenigingen te vieren; over de wijze waarop een feestavond kan worden in-

¹⁾ Een Kindeke Geboren. Bundel Kerstverhalen samengesteld door A. Norel-Straatsma. Uitg. H. H. Kok Bzn. Zwolle. Ing. f 2.80, Geb. f 3.75.

²⁾ Onze feesten. Tweede veel vermeerderde druk. Door G. van Veldhuizen Azn.

Uitg. Veenman & Zonen Wageningen 1933. Ing. f 1.90, Geb. f 2.60.

gericht en over de manier waarop dat niet moet geschieden. Met vele literatuuropgaven bij de verschillende onderdeelen.

Het klinkt lichtelijk belachelijk, wanneer men in deze donkere tijd met zijn sombere perspectieven, en na het bankroet, dat de idealistische leer der vooruitgang heeft geleden, nog spreekt van vooruitgang. Dit vooropgesteld zijnde, waag ik het toch, na de lezing van het boek van coll. van Veldhuizen, te zeggen: Wat zijn we ook in dit opzicht vooruitgegaan!

Zoo'n jaarfeest van een Christelijke vereniging; wat betekende het dikwijls een kruis voor de dominee of de leider, die er gaarne iets goeds van wilde maken! Ik spreek in de verleden tijd; menigeen zal het kruis nog kennen! Men zocht al de samenspraken van een Christelijke uitgever door. De enkele stukjes, die men zelf geschikt achtte, vonden een slecht onthaal bij de jongens van de vereeniging, omdat ze te „saai”, of te lang, waren. De jongens fietsten naar de stad en kwamen thuis met voordrachten of tooneelstukjes van een niet-Christelijke uitgever, die zij geweldig moppig vonden. Maar deze waren zoo laag-bij-de-gronds en soms zoo ruw, dat de leider zich tegen die keus verzette, wat misschien op een conflict uitliep; of hij zwichtte, om des lieven vredes wil, maar met een onrustig geweten.

De Kerstfeestviering, met een er bij gesleept Kerstmotief in het „mooie” verhaal. Terwijl krentebollen werden genomen en chocolade werd gedronken, liet de arme leider het eene Kerstlied na het andere aanheffen, want anders werd het rumoerig . . .

In het hierboven genoemde boek worden allerlei misstanden, die op dit gebied bestaan en bestonden, veroordeeld en wordt een ernstige poging gedaan om er iets beters voor in de plaats te doen geven. Weldadig doet ook de eerlijkheid aan, waarmede verschillende problemen worden besproken. Mag een Christen vroolijk zijn? Is tooneelspel

geoorloofd? En de revue? En de reizen en volksdans?

De schrijver is niet van de soort van Christenen, die elke gelegenheid aangrijpen om te laten zien, hoe weinig bekrompen zij zijn en hoever zij wel durven gaan. Hij wikt en weegt, wil rekening houden met bestaande toestanden, maar zegt dan ook vrijmoedig zijn meening.

Een vooruitgang schijnt het mij ook, dat hij rekening houdt met de billijke behoefte van ieder mensch aan *ontspanning* zonder meer: „Zeker, ons feest heeft te zijn dankstond voor genoten voorrechten: sommiger nadruk hierop is volkomen juist. En toch is er één bezwaar: het uitrusten, de ontspanning wordt te zeer gemist.”

Natuurlijk geldt dit niet in de eerste plaats voor het Kerstfeest. Ter vermijding van misverstand haast ik mij, op te merken, dat de schr. het zóó niet bedoelt. Hij zegt het in meer algemeen verband. Maar daar is de opmerking m.i. dan ook ten volle op haar plaats. Naast dankstonden in het vereenigingsleven, naast onze groote Christelijke feesten, waarop de aandacht wordt gevraagd voor wat God ons in Christus geeft, — naast hooger kunstgenot, is er ook nog die gewoon-menschelijke neiging tot ontspanning. En ik meen dat deze in het Christelijk leven haar recht behoudt. Ik denk aan reizen en vakantiegenoegens. Ik denk ook aan huiselijke feestjes en aan avonden, waarop men tezamen komt om vroolijk, genoeglijk samen te zijn. Dat een Christen daarbij heeft te waken tegen excessen en tegen vroolijkheid van de verkeerde soort, — collega v. V. wordt niet moede, het te zeggen. Maar laat ons, met dit voorbehoud, de vroolijkheid, voor jonge en ook voor oudere menschen, dan toch haar recht geven!

Het was, meen ik, Lodensteyn, die de roeisport voor jonge menschen aanbeval, en Voetius, die . . . een eerbaar dansje van man en vrouw thuis, zonder toeschouwers(!) niet uit den boeze achtte.

Ik noemde die twee mannen niet, op dat wij met hun uitspraken allerlei buitensporigheden van onze tijd zouden dekken. Speciaal tegen de danswoede van onze tijd zijn zeer ernstige bezwaren aan te voeren. Mijn bedoeling was slechts, aan te toonen, dat ook zulke mannen blijkbaar aan de ontspanning en de middelen daartoe een plaats in het Christelijk leven hebben willen toekennen. Kunnen wij het er over eens worden, dat die zienswijze juist is, dan is er kans, van veel onwaarschijnlijk gedoe bevrijd te geraken.

Ik heb Christelijke kringen leren kennen, waar men verontwaardigd was, indien b.v. op een bruiloft, waar het overigens zeer, zeer zedig toeging, door een groepje jonge menschen even luidkeels werd gelachen. De burens mochten het eens hooren, wat zou daar morgen dan wel van worden gezegd! Een „bekeerde” man vertelde mij, dat hij eens verdwaald was op een vergadering, naar hij meende, van Christelijke menschen. Maar hij was haastig gevlucht, toen hij tot zijn ontzetting bemerkte dat daar . . . het Wilhelmus werd aangeheven! In zulk een kring behoorde hij niet thuis. Ik herhaal, dat de man niet communist was, doch dat hij zich rekende te behooren tot de groep van bekeerde mannen en vrouwen, die in zijn omgeving werden aangetroffen.

Denk U zulk een omgeving in; en dan de jonge, gezonde, levenslustige jongens en meisjes! Die zoeken tenslotte, indien zij ook niet reeds jong komen tot een ziekelijke, emotioneel gekleurde soort van vroomheid, hun vermaak in het geheim en op verkeerde wegen.

En de ouderen? Hebben die ook niet hun behoefte aan ontspanning?

De begrafenissen waren in de omgeving, die ik hier boven op het oog had, meestal zeer druk bezocht. Vooral, wanneer het een sterfgeval betrof van iemand, die in vrome kringen een goede naam had. Ik heb meermalen zulk een samenkomst (want dat was het) mee-

gemaakt. Bij een van die gelegenheden trof het mij, hoe de gasten, nadat zij urenlang in de sterfkamer met elkander over hun bevindingen hadden gesproken, elkaar daarna op de „deel” van het boerenhuis ontmoetten. „Wel Klaaske, zijt gij daar ook . . .” enz. Met een klank van genoeg in de stem! En genoeglijk werd ook verder gepraat over allerlei onderwerpen uit het dagelijksch leven. Daar was een eigenaardige overgang van de sfeer in de sterfkamer tot die in het achterhuis. Hier was iets van ontspanning! — Toen ik er over sprak met iemand, die in dezelfde streek jarenlang had gewoond en die scherp-critisch alles om zich heen had opgenomen, antwoordde hij cynisch: „Ja, maar de begrafenissen zijn hier ook de amusements voor de lui. Ze hebben geen andere; durven ook aan andere soorten niet mee te doen.”

De opmerking is in deze vorm ongetwijfeld te scherp, te wrang. Maar ik durf niet ontkennen, dat er eenige waarheid in verborgen ligt.

Kerstfeest in onze tijd?

Wij keeren tot ons eerste thema terug en bespreken een ander, dieper ingrijpende vraag. Kunnen wij een blij Kerstfeest vieren in onze tijd?

Hier staan de Christelijke pessimist en de Christelijke optimist tegenover elkander; en ik wil aan geen van beiden de Christennaam ontzeggen.

De pessimisten winnen het wellicht in aantal; en zij vinden overal weerklank op hun uitingen. Een jong mensch vertelde mij, een jeugdprek te hebben gehoord, zóó somber klinkend, dat de lust, om die dominee nog eens te hooren, erbij was vergaan. Hij had gezegd, dat alles, alles „uit” was; dat hij nergens voor onze tijd eenig lichtpunt zag, dat het oordeel Gods ontkoombaar was; dat God alleen in dat oordeel uitkomst kon schenken.

En toch hadden vele jeugdige hoorders met instemming geluisterd. Zij kwamen wèl weer terug. In grooten getale!

Ik sprak een ander collega, een scherpendkend, fijn voelend man. Iemand op leeftijd, maar die wezenlijk meeleeft met onze moderne tijd. Hij vergeleek die tijd met de jaren, die achter ons liggen en . . . vond dat hij beter was dan de vroegere. Wel zag hij, evengoed als iemand anders, de schrikbarende uitingen van ongelooft, de grenzelooze geestelijke hulpeloosheid. Maar hij meende, dat alles zich duidelijker begon af te teekenen dan twintig, dertig jaren geleden. Dat we van heel veel onwaarachtigheid verlost waren. Dat het Evangelie ook buiten de kerkelijke kringen zoovele kansen had. En vooral: dat het Christendom, recht verstaan, altijd zich bevonden had in de hoek waar de slagen vallen, zonder zijn innerlijke blijdschap te verliezen. Dat wij ons dus om die reden niet mochten beklagen en dat een houding van somberheid ons, ons *Christenen*, niet paste.

Die man zou op de vraag: Mogen wij een blij Kerstfeest vieren in deze tijd? zonder twijfel antwoorden: „Zeker; juist in deze tijd!”

Er zijn meer van die Christen-optimisten. Ik herinner mij de discussie, niet zoo lang nog geleden, gehouden in een theologisch blad, over de gesteldheid van onze moderne jeugd. Eerst was er een inzender, die klaagde omdat het met de tegenwoordige jeugd zoo slecht was gesteld! Toen verscheen een artikel van de redacteur die onbeswimpeld verklaarde, dat hij (afgezien van allerlei buitennissigheden) het liever zóó zag, dan, zooals het in zijn tijd was: veel zedigheid, veel vrees voor wat anderen zouden zeggen, maar daar- onder en daarachter, ook in Christelijke kringen, o, zooveel wat het daglicht niet kon verdragen.

Ik stond er versteld van: iemand, die durfde beweren, dat het in onze tijd, althans in sommige opzichten, beter is dan vroeger! Ook neem ik die vrijmoedige woorden niet zonder meer over. 'k Ben er niet vrijmoedig ge-

noeg voor. Toch zou ik die Christen-optimisten niet willen missen. Zij moeten zich dan maar, als het noodig is, laten corrigeeren door de pessimisten. En de laatsten (als 't U blijft!), door de optimisten. Want zonder eenig „optimisme” van de goede soort; zonder blijdschap; kan ik mij het Christendom, ook in de donkerste tijden, niet denken.

Kansen

Een jeugdleider vertelde van een kamp, waarin hij eenige tijd had doorgebracht met een aantal werklooze jonge mannen uit absoluut onkerkelijke families. Zij hadden 's avonds een soort van Andacht gehouden en . . . uit de bundel Sionsliederen gezongen. Ik vroeg, of dat werkelijk „ging” in een dergelijke situatie. Ja, het was heel goed gegaan! Meer dan eens had één van de aanwezigen na afloop gevraagd: Laten we nu dat nummer nog eens zingen; en dan dat nog. . . .

De pessimist kan daar natuurlijk andere ervaringen tegenover stellen. Genoemde jeugdleider kende ze ook wel. Schrijver dezes zou eveneens een hoofdstuk kunnen vullen over teleurstellende ontmoetingen met jonge menschen van onze tijd. Maar de „kansen” heeft hij toch ook gezien; onder dezelfde jonge menschen. Die zijn er!

We gaan verder van huis.

Het laatstverschenen nummer van Het Evangelie in Spanje vertelt van een reis, die eenige protestantsche Spanjaarden maakten door Castilië. Zij vonden daar in een dorp eenige mannen, vrouwen en kinderen die, naar het uiterlijk te oordeelen, geenszins van de overige inwoners verschilden. Wat dan wel het bijzondere in hen was, blijkt uit het verhaal, dat wij hier laten volgen:

De mannen met de platte muts en de bombazijnen kleeren, en met groote handen die goed geschikt zijn om de grove aardkluiten op den akker te omvatten; de vrouwen met den doek om het hoofd en een houding die u toont dat zij even geschikt zijn om de spade te hanteeren als den last van het huis-

houden te dragen. De kinderen, druk rondloopende als alle andere van hun leeftijd. Maar dat is het onderscheid en het verrassende: allen protestant. Dat is te zeggen, evangelisch. Of wil men het nog anders, christenen. Want bij het woord protestant, viel ons al dadelijk het oude vrouwtje in de rede:

„Het volk noemt ons protestant, maar wij protesteeren nergens tegen; wij verlangen niet anders dan den vrede van Christus, en verder bemoeien wij ons met niemand.”

Deze woorden, door een dorpsvrouwtje in een ruim kleed en het hoofd in een doek gewikkeld, klinken reeds zeer ongewoon in de dorpen van Castilië. Volgens de lezing toch van de handboeken, hebben de vrouwen van die dorpen een woordenschat van niet meer dan dertig woorden; de mannen kunnen het tot vijftig brengen indien zij aan politiek doen; anders blijven zij ook bij de dertig staan.

Maar nu neemt ook de man het woord, een rustige, ietwat gebogen oude. Hij komt uit het duistere vertrek naar voren met een geopend boek in de hand en zegt: „Hier hebt gij al onze werktuigen en de eeuwige waarheid, hier.”

Het boek dat hij hanteert draagt in vergulde letters den naam „Bijbel”.

Dat ziende, gaan onze gedachten terstond terug naar de tochten van George Borrow door de velden van Spanje. „Don Jorgite” of „Don Jorge el inglés” (de Engelschman) zooals de dorpsbewoners hem plachten te noemen, doorliep zooals bekend is, een groot deel van Spanje, den bijbel lezende, verklarende en uitdeelende. Het boek waarin hij zijn reisavonturen beschreef, dat wij in Spanje kennen, dank zij de uitnemende vertaling van Manuel Azana, leest als een roman en vertelt ons op boeiende wijze de vele wederwaardigheden die hem overkwamen en het vele dat hij in ons clericale milieu te lijden had.

Wanneer wij in aanmerking nemen dat zijn reizen honderd jaar geleden, in 1835 plaats vonden, dan is het merkwaardig dat de resultaten minder onvruchtbaar en hopeloos waren dan men denken zou. In de meest verborgen dorpen kon hij, Gode zij dank, enkele bekeerden achterlaten. Toen wij dus hier tegenover dezen goeden dorpsbewoner stonden die Miguel heet en in een verborgen dorpje woont dat den naam draagt van Mozoncillo de Juarros, dachten wij terstond aan hem en aan zijn invloed bij zijn reis door de meest afgelegen deelen van Spanje.

Bij Manuel was het anders. Hij verhaalt ons hoe een zijner familieleden, een echt vroom man, die in Barcelona in dienst was geweest, hem de blijde boodschap in dit eenvoudige boek had medegebracht, dat wij eigenlijk allen van buiten moeten kennen.

En weer grijpt hij zijn bijbel vast als een schat van vertrouwelijkheid en vreugde. „Toen werd ik aan mij zelf ontdekt”, voegde hij er bij.

Dat familielid, waarvan sprake is, kwam met zulk een gevestigde overtuiging uit Barcelona aan dat hij weinige dagen daarna reeds een conferentie over zijn geloof in het raadhuys gaf. Dat was nu vier en twintig jaar geleden. Maar toen kwam er wat los. De mannen van toen transigeerden niet met het „Woord”, zooals de goede Miguel het met een hoofdletter en den noodigen eerbied uitsprak.

„Toen zij zagen dat mijn familie en ik vol waren van de Waarheid, begonnen zij ons te vervolgen. Eerst riep de pastoor mij tot zich; ik sprak een poos met hem, maar kon hem niet overtuigen. Daarop wierpen en de dokter en de veearts ons uit, alsof wij een aparte kaste waren.”

Op zekeren dag omringde men zijn huis en wilde hem steenigen. Toen kwam Miguel rustig in de deur staan, keek hen allen vriendelijk aan, en sprak eenige woorden die waarlijk evangelisch klonken.

„Wij zijn veertig bureu; indien uw rust van mij afhangt, welnu hier hebt gij mij!”

Voor die vreedzame houding, weken de bureu terug, evenals dat in de aartsvaderlijke verhalen gebeurde. De vervolgingen bleven voortduren, maar Miguel wist door zijn groote vriendelijkheid eerbied af te dwingen.

„Dat leert ons toch ook het Woord, meneer. Men moet immers kwaad met goed vergelden, dan hoopt men vurige kolen op des vijands hoofd. — Zeven jaar lang hebben wij veel geleden. Zij hebben onze huizen met steenen bekogeld, zij hebben bedreigd ze in brand te steken, maar de Heer heeft ons bewaard.”

Met Miguel gingen wij toen naar de z.g. burgerlijke begraafplaats, waar men hun toestond hun dooden ter aarde te bestellen. Het ziet er uit als een plaats voor vee. De omheining bestaat uit opeengestapelde steenen, terwijl een leelijke, houten deur het afsluit. Het bevindt zich op grooten afstand van het dorp, dicht aan den horizon, op de blauwe heuvels in de verte. Er liggen reeds eenige geloofsgenooten begraven.

Het is merkwaardig, hoe thans het geheele dorp zijn eerst opgevatte meening over de protestanten radicaal veranderd heeft, want wat zeide men ons later in de herberg? „De protestanten, dat moet gezegd worden, zijn de beste menschen van het dorp.”

En zoover strekt die gunstige meening, dat men thans hun vraagt de huizen te bewaken van de roomsche bureu, wanneer deze naar de mis zijn. „Dat doen wij dan ook”, zeide ons een oude man, „wij letten op wat er gebeurt en onderwijl lezen wij den bijbel.”

Treffend is het ook te hooren met welk een beschaafde, rustige en christelijke taal hun vrouwen spreken, een groot contrast met de schreeuwerige, vaak platte of gemeene taal van haar bureu.

„Wij hebben veel geleden”, zeide een van haar, „maar de groote zaak is om te kunnen vergeven.”

Is het niet merkwaardig, zulk een christelijke les te hooren van de verdroogde lippen eener oude vrouw in dat verloren dorp op de vlakte? Dankbaar waren wij op onzen tocht door Castilië, deze protestanten gevonden te hebben op een Zondagochtend, den bijbel lezende en wakende over het dorpje dat overgoten was van zonneshijn en evangelischen vrede.

Zóó vindt het Evangelie zijn kansen, ook in de moeilijkste tijden en omstandigheden!

Pessimisme en optimisme van de Christen

Waarom wij nog Kerstfeest kunnen en mogen vieren? Het antwoord ligt naar ik meen, opgesloten in een citaat dat ik ontleen aan een brief, in 1927 door mij ontvangen van wijlen Prof. A. J. Th. Jonker. In het boek, dat Prof. M. van Rhijn over Jonker schreef, werd het gedeeltelijk overgenomen. Ik geef het hier nog iets uitvoeriger.

'k Had Prof. Jonker een preek van mij gezonden over Psalm 32. Daarin behandelde ik het thema: belijdenis en vergiffenis van zonde. Jonker schreef mij:

„Nu het mode, een soort van liefhebberij schijnt te worden, de waarheid dat God een verterend vuur is bijna alles, en de waarheid dat God liefde is, bijna niets te laten wezen (de schr. dacht aan sommige navolgers der z.g.n. Zwitsersche theologie; H. K.) nu is het een genadige beschikking, nu vooral, dat er ook nog menschen zijn, die het mogen laten uitkomen: milde handen (geen dreigende vuisten) vriendelijke (geen booze) oogen, zijn bij Hem van

eeuwigheid . . . Ik smee U, laat er U toch nooit toe verleiden, ook niet door ernst en diepte van opvatting, den verloren zondaar te verkondigen. Om niet enkel te verkondigen den rijken Heiland, die zoekt het verlorene zalig te maken. Het eigenlijke berouw wordt gewerkt door de in het geloof erkende liefde van Christus.

Straks komt er — naar de teekenen des tijds te oordeelen — een vlag van wanhoop over de tegenwoordige wereld, een wanhoopszondvloed, waarvan ik telkens de stormvogels zie vliegen. En de zielen zullen er bij vergaan van angst. Wee dan degene die, in theologie en filosofie verstrikt, doof en blind werd voor Gods wondere ontferming! Wee den prediker, die verzuimde het zijn menschen in te praten, in te hameren: Zóó, zóó lief heeft God de wereld gehad. Anders wordt de Satan baas; de orthodoxe Satan misschien. En de rest: enkel weening en tandengeknars. Ik kan zoo goed begrijpen dat Luther de angst naar de keel vliegt en hij nog liever aan de heiligheid Gods tekort wil doen in zijn verkondiging, dan iets, ook maar iets aan den wil Gods om den verloren zondaar te grijpen en aan 't hart te drukken en zalig te maken.”

Ik weet niet, waar in deze regelen het optimisme, waar het pessimisme te zoeken is. Deze twee zijn hier één.

Wel, weet ik dat hier de Christen aan het woord is.

En dat zijn woorden ons zeggen, ook nu, aan het einde van het jaar 1933, waarom wij nog Kerstfeest mogen vieren.

J. Haantjes

Een toespraak over blijdschap

En Jezus, antwoordende, sprak tot hen wederom door gelijkenissen, zeggende: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk een zeker koning die zijn zoon een bruiloft bereid had, en zond zijn dienstknechten uit om de genooden ter bruiloft te roepen, en zij wilden niet komen. Wederom zond hij andere dienstknechten uit, zeggende: „Zegt de genooden: ziet, ik heb mijn middagmaal bereid; mijn ossen en de gemeste beesten zijn geslacht en alle dingen zijn gereed; komt tot de bruiloft!” Maar zij, zulks niet achtende, zijn heengegaan, deze tot zijn akker, gene tot zijn koopmanschap. En de anderen grepen zijn dienstknechten, deden hun smaadheid aan en doodden hen. Als nu de koning dat hoorde, werd hij toornig, en zijn legers zendende, heeft die doodslagers vernield en hun stad in brand gestoken. Toen zei hij tot zijn dienstknechten: „De bruiloft is wel bereid, doch de genooden waren het niet waardig. Daarom gaat op de uitgangen der wegen, en zoo velen als gij er zult vinden, roept ze tot de bruiloft.” En de dienstknechten, uitgaande op de wegen, vergaderden allen die zij vonden, beiden kwaden en goeden, en de bruiloft werd vervuld met aanzittende gasten. En als de koning ingegaan was, om de aanzittende gasten te overzien, zag hij daar een mensch, niet gekleed met een bruiloftskleed, en zeide tot hem: „Vriend! hoe zijt gij hier ingekomen, geen bruiloftskleed aangehebbende?” En hij verstomde. Toen zeide de koning tot de dienaars: „Bindt zijn handen en voeten, neemt hem weg en werpt hem uit in de buitenste duisternis; daar zal weening zijn en knersing der tanden. Want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren.”

Mattheüs 22:1-14

Ditmaal wil ik iets zeggen over blijdschap; ik doe dit naar aanleiding van de gelijkenis van het bruiloftsmaal.

De meeste gelijkenissen zijn ons wel zeer vertrouwd. We hebben ze zoo dikwijls gehoord en gelezen dat ze ons, zoo meenen we, in het geheel geen nieuws meer kunnen brengen. Toch kunnen we ons daarin vergissen. Juist wanneer we zijn gaan denken dat een gelijkenis niets nieuws meer voor ons heeft, verrast ze ons plotseling met een beteekenis, een waarheid, die we er voor die tijd nooit in hadden ontdekt.

Zoo was mijn ervaring met de gelijkenis van de talenten, die op het eerste gezicht wel zeer de indruk maakt van nuchtere berekening; zooveel was de inzet, zooveel moet de opbrengst zijn. Maar plotseling zag ik toen hoe de waarschuwing in deze gelijkenis is gericht, niet tegen hem aan wie de hoogste inzet wordt toevertrouwd, maar tegen hem die zich met de laagste inzet tevredenstellen moet. Waarom richt zich de waarschuwing juist tegen de slechtst bedeelde? Omdat bij hem, juist bij hem, die zich met de laagste inzet tevredenstellen moet, het gevaar om te verslappen het grootst is! Als we dit eenmaal zoo hebben leeren zien, gaan we iets begrijpen van de ontferming Gods, die óók in deze schijnbaar zoo nuchtere gelijkenis doorstraalt; het is of God zich in deze gelijkenis neerbuigt tot de minst beteekenende van Zijn schepselen, om hem tot volharding aan te sporen, om hem te bevrijden van een fnuikend gevoel van minderwaardigheid.

Ook de gelijkenis van het verloren schaap heeft voor mij eens een geheel nieuwe beteekenis gekregen. Deze gelijkenis had ik steeds beschouwd als de gelijkenis van de goede herder, en niet waar, dat is ze toch ook; niet het schaap is in dit verhaal het voornaamste gegeven, maar de herder die het schaap gaat zoeken en niet rust voordat hij het gevonden heeft.

Maar dan opeens kan het besef doorbreken dat dit schaap, om gevonden te kunnen worden, toch eerst verloren moet zijn, in eigenzinnigheid zijn weg moet zijn kwijtgeraakt, en nu is het, of de glans, die er over dit verhaal lag, plotseling verduisterd wordt, want dit verdwalen, dit verloren gaan is toch niets anders dan één groote verschrikking — en het schaap dat verloren ging, dat ben ik, dat zijt gij.

Een gelijkenis kan plotseling nieuwe perspectieven voor ons krijgen. Ligt dat dan aan ons, of ligt het aan het verhaal? In laatste instantie ligt het aan het verhaal. Dit verhaal is geen fabel, geen kunstig gevonden allegorie. Het is geen nabootsing van het leven, maar het is zèlf leven, leven in symbolische vorm. En omdat het zelf leven is, raken we er nooit aan uitgeleefd; we kunnen er telkens nieuwe ervaringen aan opdoen.

Zoo is het nu ook met de gelijkenis van het bruiloftsmaal. Het verhaal kennen we. Een koning bereidt zijn zoon een bruiloft; hij noodigt gasten, maar de vrienden en kennissen die hij noodigt, laten zich verontschuldigen; de één heeft een vrouw getrouwd, de andere een stuk land of een juk ossen gekocht, ieder heeft wat. Sommigen dooden zelfs de dienst-knechten die hun de uitnoodiging komen brengen.

Dan zendt de koning zijn slaven tot de bedelaars en landloopers en noodigt hen. De zaal stroomt vol, de tafels raken bezet. Onder de gasten is er één, die geen bruiloftskleed aan heeft. De koning komt binnen, hij ziet de gast zonder het feestkleed en hij vraagt:

„Vriend, hoe zijt gij hier binnengekomen, daar ge toch geen bruiloftskleed aan hebt?” De gast zwijgt. Dan wordt hij gebonden en buitengeworpen.

Gewoonlijk leggen we bij deze gelijkenis de nadruk op de groote vriendelijkheid van de gastheer. Het is waar, deze vriendelijkheid heeft haar ontstaan in teleurstelling; eerst als de andere gasten niet komen, noodigt de koning de armenengebreekigen. Maar hij noodigt ze dan toch, en we moeten ons even de scherpe tegenstelling indenken die er in het Oosten bestond tusschen bezitter en bezitlooze, om ten volle te beseffen wat deze noodiging beteekende. Deze koning is dus wel zeer vriendelijk.

Toch is deze koning niet zoo welwillend als hij lijkt. Zijn optreden tegen de gast zonder bruiloftskleed is immers toch wel zeer barsch, om niet te zeggen, onrechtvaardig. Laat het nu een verzuim zijn dat deze gast geen feestkleed heeft aangetrokken, laat het nu een grove onbeleefdheid zijn, is dit vergrijp dan zoo erg dat er die vreeselijke straf op volgen moet, van het feestmaal verwijderd te worden, weggestooten te worden in de diepste ellende?

Neen, deze gelijkenis heeft toch eigenlijk maar heel weinig vriendelijks, maar heel weinig aanlokkelijks. Het is veel eer een afschuwelijk verhaal van willekeur en machtsmisbruik.

Zoo komt het ons voor — misschien omdat we zelf zoo veel en zoo dikwijls op deze bruiloftsgast gelijken? Want wat was de eigenlijke reden waarom deze gast geen bruiloftskleed droeg? Hij was niet gekomen in de rechte stemming. Hij was niet in een feeststemming.

Hem ontbrak dit eene — blijdschap! En ontbreekt die meestal ook niet bij ons? Waar is ook nu nog de Christen met het stralende gelaat? Is hij ook nu nog geen groote zeldzaamheid, is hij geen witte raaf onder vele zwarte raven?

Waarom zijn wij niet blij, niet doorlopend blij? Waarom zuchten en klagen wij, terwijl we juichen en zingen moesten?

Een van de redenen waarom we zuchten en klagen, inplaats van te juichen en te zingen, is, omdat zuchten en klagen ons interessanter voorkomt. We kunnen gewichtig doen met onze al of niet vermeende tragiek, maar wie kan er koketteeren met zijn blijdschap?

Ik weet niet of ge wel eens iemand ontmoet hebt die tot in de diepste grond van zijn hart blij was. Die iemand was tevens eenvoudig en waar. Dat kan niet anders. Eenvoud en waarheid zijn absolute voorwaarden voor blijdschap.

Tragisch doen of sentimenteel, dat kunnen we, zonder dat het ons veel moeite behoeft te kosten, en dan kan er een flink stuk onoprechtheid, aanstellerij schuilen in de houding die we zoo aannemen. Er is soms meer onoprechtheid, meer aanstellerij in dan we zelf wel vermoeden.

Maar blij zijn, werkelijk blij zijn, dat kunnen we alleen als we door en door waar zijn en oprecht. Blijdschap vraagt zuiverheid. De geringste onzuiverheid verstoort de blijdschap. Dan wordt de blijdschap valsch; ze ontardt in jool. Ze is geen glans meer, maar gebroken schittering.

Ik zeg niet dat blijdschap en jool beslist tegenstellingen moeten zijn. Integendeel, het moet mogelijk zijn om na een serie kampliedjes de avondzang aan te heffen. Maar wel zeg ik dat de jool nooit op of om zichzelf mag bestaan. Jool, zonder een ondergrond van blijdschap, is noodzakelijk hol en oppervlakkig; erger nog, hij is laf. We kunnen bij de piano de een of andere Schlager zingen, desnoods brullen, en het kan enkel lafheid zijn, omdat we ons zoo trachten af te maken van de moeilijkheden, de vragen en de zorgen, waarmee het leven — neen, dat is te onpersoonlijk; waarmee God — tot ons komt; we kunnen dezelfde Schlager meezingen, en het is niet meer — of misschien doe ik beter, om hier te zeggen: het is niet minder — dan het schuim dat over de rand van een boordevolle beker druipt.

In „Het loflied”, een van de verhalen uit „De gezegenden” van Aart van der Leeuw, wordt ons een jonge ridder geteekend, Luifried, die de strijd aanbindt met de aartsengel Michaël. Hij wordt overwonnen en biedt nu een losprijs aan. „Ik eisch een belofte, een lied,” zegt Michaël. „Een lied slechts?” vraagt Luifried verwonderd. „Iedere avond een lofzang die dankt voor de dag.” Luifried vindt dit al een zeer gemakkelijke taak; reeds heft hij de hand op, om de ridderlijke eed te zweren. „Maar de eed is gebroken,” zegt dan Michaël nog, „als de ziel niet meejuicht met het lied, de geest in vrees en smart ligt, maar de lippen jubelen.” Eerst in de loop van zijn verder leven wordt het Luifried duidelijk hoe zeer juist deze voorwaarde de hem opgelegde taak verzwart.

En toch is er geen andere mogelijkheid. Want een loflied waarin de ziel niet volkomen meejuicht, is geen loflied meer!

Van alle liederen is het loflied wel het moeilijkst te zingen. Van alle schatten is de schat der blijdschap wel het moeilijkst te verwerven en te bewaren. Blijdschap is geen schat waar van we ons verbeelden kunnen dat we hem bezitten, en als het er op aan komt, blijkt het dat we hem maar half of voor driekwart bezaten. Blijdschap is geen bezit met een nominale en een reële waarde. Blijdschap is alleen maar reël, of ze is er niet. Haar waarde is geheel gelijk aan die van het onderpand.

En wat is dan dit onderpand der blijdschap? Onze gelijkenis zegt het ons. Wij waren bedelaars en landloopers; wij werden gasten op het bruiloftsmaal!

In onze maatschappij praten ook bedelaars en landloopers van hun „rechten”; het mankeert er nog maar aan dat ze zich aaneensluiten tot een vakorganisatie! Maar in het Oosten was dit anders. Daar leefden de bedelaars en de landloopers van wat hun uit

medelijden werd toegeworpen. Weinig meer dan de honden waren ze, die van de afval der menschen leefden.

En tot hen komt nu de uitnoodiging: zit aan op het bruiloftsfeest. Hier is water om uw voeten te wasschen. Hier zijn nieuwe, frissche kleederen. Hier is voor elk een plaats om aan te liggen. Dienaren staan gereed om de heerlijkste spijzen en dranken aan te reiken. Is dat niet iets overweldigends?

De gasten liggen aan; ze eten en drinken zooveel ze willen. Voor hen die nooit anders dan gebrek gekend hebben, is deze overvloed van eten en drinken op zichzelf reeds een genot. Maar de diepste vreugde is dit nog niet. Er is nog iets dat veel en veel heerlijker is. Zij die tot nu toe zich tevreden stelden moesten met een plaatsje aan de berm van de weg, krijgen nu een plaats toebedeeld aan de feestdich. Dat is iets wat blijvende vreugde geeft. Dat is iets, waardoor er vergezicht komt in hun bestaan. Onge-droomde mogelijkheden werden werkelijkheid.

Daarom en daarom vooral is er blijdschap. Blijdschap, ook bij ons? Want wij zijn toch immers ook niet méér — dan bedelaars en landloopers? Wat zouden we meer kunnen zijn? Zoo gelukkig is ons leven waarlijk niet. Ook wij hebben niet meer dan een bescheiden plaatsje aan de berm van de breede heirbaan van het geluk. Een dag met zon, een wandeling in het bosch als de bladeren beginnen te bruinen, een vriendelijk woord, een prettige ontmoeting, wat muziek of een mooi boek, een goede preek, zijn dat ook bij ons niet de dingen waarmee we de moed er in moeten houden? En wat zijn deze dingen meer dan — wat toegeworpen brokken?

Moeten we ons met wat toegeworpen brokken tevreden stellen?

Wee ons, wanneer we zoozeer afstompen dat we gaan meenen, werkelijk gaan meenen, dat we ons voeden moeten met wat er aan geluk zoo nu en dan,

en schijnbaar toevallig, ons deel wordt! Want als we dat gaan meenen, dan zijn we vergeten dat we eigenlijk niet méér zijn — dan bedelaars en landloopers! En als we dan tot het bruiloftsmaal geroepen worden, zien we er onze plunje eens op aan, en we zeggen: „Och, die is zoo slecht nog niet,” en we vinden het niet noodig dat we voor het feest ook nog een feestkleed aantrekken! Maar dan komt de koning, en hij, ja hij ziet onmiddellijk dat onze kleeding niet meer is dan een schooierspak, en hij vraagt ons: „Vriend, hoe zijt gij hier binnen gekomen, daar ge toch geen bruiloftskleed aan hebt?”

Zullen we dan antwoorden dat we meenden dat onze bedelaarsplunje nog wel goed genoeg was — voor een bruiloftsmaal? Maar dan kunnen we dit niet meer antwoorden, want dan zien ook wij ons zelf in al onze schamelheid, en wij verstommen.

Neen, wij moeten ons wel zeer goed er bewust van zijn dat we bedelaars en landloopers zijn, niet méér dan bedelaars en landloopers. Wij moeten ons dit telkens weer erkennen, met schaamte erkennen. Want als dan de uitnoodiging tot ons komt van de groote Koning, om te verschijnen op het bruiloftsmaal dat Hij aan Zijn Zoon bereid heeft, dan zullen we misschien eerst niet durven komen, en we zullen stemmen: „Maar Heer, wij — wij in onze lompen — wij de gasten op Uw feest? Maar als Hij dan blijft aandringen, zullen we toch gaan, en zie, wat we nooit hadden durven denken, gebeurt: wij, wij die slechts het leven hielden, dank zij de brokken die ons werden toegeworpen, wij mogen aanzitten aan de tafel van het heil, en er is spijs en drank in overvloed!

Als we dit ervaren, dan glijdt als vanzelf de bedelaarsplunje van ons af, en gretig grijpen we naar het feestkleed dat ook ons wordt toegereikt.

O, van Zijn flits doorschoten zijn,
Dan — van Zijn glans doorvloten zijn,
En straks — zijn volle luister!

G. J. Peelen

Kerstfeest in 't café . . .

Jo Poelman zit, 't hoofd boven zijn boek gebogen, in z'n kamer. 't Is er kil en somber.

De hospita heeft weer niet gezorgd voor voldoende kolen, bang, aan 't eind van de maand niet uit te komen.

Even buiten de stralen sfeer van de kachel, blijft een klamme koude hangen, vermengd met een weeë lucht van sigarettenrook, die 't denken verdoft.

Hij kan zijn aandacht niet meer bij 't boek houden. Hij ziet geen woorden meer, geen zinnen, alleen letters, grillice, zwarte inktfiguurtjes die opspringen van 't papier, dat in zijn witheid eronder te vloeken ligt.

Het penduletje op de schoorsteen werkt irriterend met z'n venijnig, een-tonig getik.

De Toorop-koppen aan den wand schijnen hem aan te kijken, steeds door-dringender, dreigender, . . . ze willen uit de lijsten komen, voortgeduwd door de wazige engelenfiguren, de gezichten door hun vleugels gedekt, op den achtergrond.

Hij smijt het boek met een smak dicht. „Zoo is 't toch ook niet te harden, zoo'n heele avond alleen, in huis!” denkt hij hardop.

Al had hij dan afgerekend met alles, hij had er toch niet toe kunnen komen den Kerstavond in z'n stamcafé, bij zijn vrienden door te brengen.

Dat stuitte hem toch nog tegen den borst.

De vermanende brief van zijn vader, dien hij een paar dagen geleden ontvangen had als antwoord op den zijnen, waarin hij mededeelde dit jaar met de

kerstdagen maar niet thuis te willen komen, had hem geprikkeld en geërgerd, maar ook meer tot nadenken gebracht dan hij zich eigenlijk wel bekennen wilde.

Hij moest vandaag telkens weer denken aan de Kerstdagen thuis, andere jaren.

Ze vergelijken met wat hij nu had.

En hoe'n moeite hij ook deed al „dat oude” waarover hij met z'n kritisch denken meende getriumfeerd te hebben, over boord te werpen, telkens weer voelde hij ook hoé sterk de invloed is van een streng christelijke opvoeding, van de jeugd af aan; hoeveel banden hem, tegen z'n zin, nog bonden aan dat verleden.

Hij werd uit z'n gepeins gerukt door 't schel gelach van z'n hospita, die gasten had; iemand scheen een goeie mop getapt te hebben, want ook de anderen vielen haar bij, rumoerig en druk.

't Was erg gehoorig — Slechts een paar schuifdeuren scheidden zijn vertrek van het hunne. Iemand vroeg schreeuwerig om „een mopje muziek”.

Een plaat werd op de gramfoon gezet, de nieuwste schlager, waarvan allen, blij dat 't wat bekends was, valsch, en in verhaspeld Duitsch 't refrein meegalmden.

„Das kann das Lében”

Eén uit het gezelschap herinnerde zich plotseling dat 't „Kerssemis” was, en terstond, zonder zweem van spot, zette zij, met sentimenteele trilstem in:

Stille nach, heilege nach . . . ;
de andere vrouwen vielen, hóóg, bij,
de mannen neurieden mee —

„Laten die lui dáár toch áfblijven!”

bitste Jo Poelman. „Die kunnen zich beter bij d'r bioscoopmoppen houden!” „En jij zelf dan? Gaat dat jou nog aan? Daar heb jij toch niets meer mee te maken. Met dat alles heb je toch afgedaan?” bedacht hij op 't zelfde moment.

Dat had hij, zelfverzekerd, ook aan z'n vader geschreven, eenige weken geleden.

„Ik heb met alles wat u dierbaar en heilig is, afgerekend. 'k Ben zoover gekomen, dat ik ben gaan inzien, dat geloof slechts zelfbedrog en suggestie is — kinderlijke angst voor den dood.

U begrijpt dat 't voor U en voor mij pijnlijk zou zijn, wanneer ik juist die feestdagen weer bij U thuis was. 'k Geloof, dat het voor beide partijen beter is, dat ik de Kerstdagen maar hier blijf. Ik kom dan na nieuwjaar wel eens een paar dagen aanwaaien. Maakt u over mij maar geen zorgen. Ik ben oud en wijs genoeg, en weet wat ik wil!”

Dat was heel geleidelijk zoo geworden. Streng kerkelijk opgevoed, op een klein dorpje, als jongen steeds strak onder den band gehouden, veilig ingesloten door ontelbare: „dit mag niet”, en „dat hoort niet”, en „aan zoiets mogen „wij” niet meedoen”, had het weinig moeite gekost hem braaf z'n weg te doen gaan.

Maar bij 't opgroeien was hij langzamerhand dat alles als een knellend dwangbuis gaan beschouwen. Wel was hij trouw meegelopen aan den leiband, steeds tweemaal terkerkgegaan, — aan verzet viel trouwens door vaders strenge tucht niet te denken —; hij had de catechisatie zelfs met interesse bezocht, oprecht en gemeend geloofsbelijdenis afgelegd, — maar steeds had hij veel benepens gevoeld in de opvattingen thuis. Waarom moest een christen altijd met een zuur gezicht, zoo heel voorzichtig, 't streng door verboden afgebakende paadje loopen?

En hij had z'n diensttijd als een opluchting gevoeld. In een luchtige, Zuidelijke garnizoensplaats aangeland,

had hij al gauw gebroken met de gewoonte van het tweemaal kerkgaan. 's Avonds kwam het niet zoo goed uit met 't eten — je moest dan ná-eten, waarbij je de restjes van de anderen kreeg, koud en smakeloos — en trouwens: aan dat kerkgaan lag het toch niet.

Heel geleidelijk was het verder gegaan.

In het Militair-tehuis was het een „dooie boel”, en in de stad kon je veel plezieriger uitgaan 's avonds met die vroolijke losse Brabanders en Limburgers. Ook de gesprekken met zaalgenoten, nieuwe ongekende lectuur, hadden hem een andere gedachte bijgebracht.

Nazijn diensttijd kreeg hij een kantoorbetrekking in de hoofdstad. En na de voorzichtige, voetje-voor-voetje-ingedronken voorbereiding in dienst, had hij met volle teugen van 't stadsleven genoten. „Andere” vrienden gezocht, andere gewoonten aangenomen, veel nieuws tot zijn „ontwikkeling” gelezen, tot hij eindelijk als resultaat van dat alles z'n vader dien brief schrijven kon!

* * *

De gasten van zijn hospita draaien hun heele kerstrepertoire af. Wrevelig staat hij op.

Dat is zoo toch ook niet uit te houden.

Dan nog maar beter even de andere lui opgezocht in „Schelt”.

't Is over elven, de straat is leeg en onvriendelijk als een kazerne-binnenplaats.

De hooge, stugge steenklompen doen hem nog sterker z'n eenzaamheid voelen.

Een nachtwaker morrelt aan een belagedeur, klimt dan traag het stoepje af.

Een tram glijdt voorbij met groen vonkgeknetter langs den draad; snijdend snerpt 't stopsignaal door den laten avond; de conducteur staat landerig, hangend tegen den koperen roë op 't achterbalcon, handenwrijvend.

In een portiekje neemt een paar afscheid, in een laatste, lange omhelzing, en een wild verlangen breekt in hem uit, naar iemand die hartelijk, lief, voor hem is, die hem aanhoort, en antwoordt

met belangstelling en meelevens, anders dan 't akelige: „ja mijnheer, zeker mijnheer, een beetje kouder anders, hè mijnheer”, van de wee-zoet lachende hospita.

Bij de grachthoek ziet hij op de eerste verdieping door de warm-bewasemde ruiten heen, een heel gezin om de feestelijk trillichtende kerstboom, en weer vaart een hunkering door hem, zooals daar net bij dat paar, dat hij benijdde om hun blij bij elkaar zijn. Een hunkering om weer opgenomen te zijn in een warm gezinsleven, huisgenooten om je heen, die je begrijpen.

En hij haat z'n leege kamertjesleven, 't eentonige bediend worden door vreemden, in een kamer van anderen, waar de kilheid hem tegen grijnst.

Hij gaat met eenigen tegenzin z'n stamcafé binnen; om de groote middentafel, bezig een kaartje te leggen, klinken de hoera-tjes van z'n kroegvrienden op.

„Je bent laat, ouwe jongen.”

„Zoo snoeper, eerst een poosje in je eentje geproefd?”

Hij zegt niet veel terug.

Neemt stilzwijgend 't glaasje Bols in ontvangst dat Herman, de dikke, gesmoedelijke oudgediende, die z'n klantjes kent, hem zonder vragen brengt. Hij kijkt verwonderd en geërgerd rond.

Ter eere van het Kerstfeest zijn de lampen rood-omhoesd, zoodat een verzwakt, mystiek licht in de smalle pijpenla valt.

Takjes hulst zijn in 't behang geprikt, en op het tafeltje voor 't raam staat een groote kerstboom met elektrische kaarslichtjes, lawaaierig opgedirkt met veel zilverig versiersel.

„Ba”, ergert hij zich, „wat een wansmaak! Kerstfeest in de kroeg! Dat ze niet voelen hoe dit met elkaar vloekt.

Zóó is het profaan. Dáárvóór is het toch te heilig;” . . . „voor anderen!” voegt hij er bitter aan toe.

Onwillekeurig gaan zijn gedachten weer terug naar vroeger, toen hij Kerstmis nog méébeleefde als féést, in den huiselijken kring.

Er steekt hem iets als heimwee, naar wat hij verloor. En voor de zooveelste maal dezen avond, voelt hij zich z'n zelfverzekerde verstandelijkheid, die hem met al „dat oude” af deed rekenen, ontzinken.

„Ben ik dan toch nog niet los van dat alles?”

Het strikje, dat ter opfluistering van de feestdagen geëngageerd is, speelt een nieuwe mop, syncopisch, stokkend en stootend van maat.

Hij ziet kritisch z'n kringetje rond; hoofdschokkend op de maat van de muziek, spelen ze hartstochtelijk hun spel, vloekend als een troef hen ontgaat. „Wat een zielig leeg leven toch, als dit het eind van alle begeeren is, als geen enkel hooger ideaal er achter staat! Dit is voor die stumperds het toppunt van genoeg!” denkt hij sarcastisch. Maar terstond komt weer die zelfbeschuldigende stem, van binnen:

„En jij dan? Jij bent toch ook één van die stumperds geworden! Is jouw leven dan anders, beter, verhevener?” „Nee,” moet hij toegeven. „Verarmd en vervlakt was z'n leven wel, de laatste jaren.”

Een paar vrouwelijke Heilssoldaten komen binnen, willen een „strijdkreet” verkoopen.

„Nee zus,” zegt er een, goedmoedig spottend, „wij houwen d'r geen zondaarsbankie meer op na!” en dan zachter, tegen z'n buurman: „zonde van die hallelujahoed. 't Zou anders zoo'n knappe meid zijn!”

Ze hebben niet veel succes. De meesten schudden onwillig 't hoofd. Weer een ander, trachtend geestig te zijn zegt: „Nee hoor, niks geen strijdkreten! Ik zeg maar zoo: vanavond is 't „Vrede op aarde!” „Kaffer!” denkt Poelman, verbeteren.

Op een wenk, en een kleine gift van den buffetchef, zijn de vrouwen weer verdwenen, maar de laatste geestigheid heeft de pianiste op een idee gebracht.

Ze heeft weer haar bête, modern-uitdrukkingsloos beschilderde poppege-

zichtje over de piano gebogen, en, wat onzeker eerst, begint ze 't „Eere zij God” te spelen. De violisten vallen mee in.

Nijdig kijkt Poelman op, vanboven zijn krant. Het klinkt hem als vloeken. Is die pianiste nou gek?

Maar nergens ziet hij spot of ergernis. Die oude, bekende klanken schijnen iets weemoedigs wakker te roepen, bij al die menschen. Een vaag verlangen naar 't verloren paradijs. Uit een enkel, toevallig wat diepgaand gesprek weet hij, dat al zijn vrienden hier, „anders” opgevoed zijn.

„Lotgenooten” denkt hij, en met eenige bitterheid zijn vaders kerstbrief citeerend: „schrïpbreukelingen van 't groote stadsleven!”

Het blijft even stil als 't vers uit is.

Maar dan schijnt de een zich voor den ander te schamen over z'n weekheid, en als reactie breekt een nieuwe rumoerigheid los, die 't geweten, dat plotseling weer heel zachtjes bij velen begonnen was te spreken, overstemmen moet.

„Bier, Herman, bier!” wordt er naar den kelner geroepen, en 't strijkje voegt men toe:

„Nou es wat lolligers!”

Scherper dan tevoren ziet Jo Poelman dit zelfbedrog bij z'n kameraden, die elkaar nu plotseling in geestigheid en gevoelloosheid willen overtreffen.

Het strijkje is nu verwoed begonnen aan de nieuwste dansmuziek.

De cellist heeft zijn instrument weggezet, en vervangen door een saxofoon, terwijl hij met z'n voeten de kletterende blikgeluiden uit een slagwerk ontlokt.

Gehoorzaam komen de eerste paren het spiegelgladde podium in het uitbouwje beklimmen.

Enkele vrienden van Poelmans tafel veroveren zich met een enkel houderig buiginkje een dame, die zich vertrouwelijk omvatten laat en meevoeren, deinend en schuifelend, op de maat van de muziek.

Weldra is 't podium overvol van de langs elkaar draaiende en schuivende paren.

Jo Poelman ziet cynisch toe.

Zoover is hij toch nog niet in zijn nieuwe levenshouding ingeburgerd, dat hij daarvan 't genoeg begrijpen kan.

„Bête gedoe, om je daar in de armen van de eerste de beste vreemde, die naar je tafeltje komt stappen, te nestelen, en mee te laten wiegelen op dat dwaze negerrythme,” mompelt hij.

Een vriend, die ook is blijven zitten, lacht plotseling schaterend, als van voorpret.

„Mot j'es opletten. 'k Weet een goeie mop.” Hij staat op, loopt op den eersten violist toe, en fluistert dezen, die door blijft spelen, heel z'n bovenlichaam in actie, wat in 't oor. Hij glimlacht en knikt van „ja”.

Schriil, met een felle bekkenslag, eindigt de muziek. De dansers laten hun dames los en applaudiseeren zwakjes.

Men blijft staan, wachtend op de volgende schlager.

De violist heeft even een paar woorden met de anderen gesproken.

Hij tikt, de muziek valt weer in, en speelt „Stille nacht, heilige nacht”, omgezet in dansmaat. Lachend worden de dames weer omvat.

De vriend lacht vergenoegd om zijn goeie mop die inslaat.

Maar Jo Poelman is plotseling opgesprongen, doodsbleek, trillend over z'n heele lichaam. Rinkelend valt z'n glas aan stukken op den vloer.

„Schei uit! schei uit! Schandè!” schreeuwt hij 't strijkje toe, met moeite de muziek overstemmend.

De gèrant wenkt naar den violist.

De muziek breekt bot-af.

De dansers staan plotseling stil, wat verbaasd, want de meesten hebben zijn roepen niet gehoord.

„'t Is schandè! schamen jullie je niet?” schreeuwt Jo Poelman nog eens.

't Is muisstil geworden opeens.

Niemand spreekt of grijpt in.

Allen kijken wat verdwaasd . . . sommigen ook beschaamd. . .

Ook hun geweten is gaan spreken.

Jo legt 't geld voor z'n vertering

op tafel, trekt werktuigelijk z'n overjas aan, en gaat zonder verder een woord of een blik naar buiten.

Achter hem valt de muziek weer in, de dansers schuifelen schouderophalend weer verder. „Schande” kookt het in hem na.

„Die kerel, die dat voorgesteld heeft, en 't een goeie mop vond, is óók geloovig geweest! Dat hij daar met z'n smerige vingers niet af kan blijven!”

„Dat zijn dus je tegenwoordige vrienden geworden,” constateert meedoogenloos weer die zelfbeschuldigende stem in hem.

Hij is ontdaan.

Moet ineens weer denken aan die Kerstfeestvieringen, vroeger op school.

Alle klassen feestelijk bij elkaar in de twee gecombineerde lokalen.

Hoe de dominé dan 't Kerstverhaal kwam vertellen, dat ieder jaar weer nieuw was, en misschien omdat dominé het zoo mooi vertelde, veel meer indruk maakte dan wanneer de bovenmeester het deed.

En dan na de geschiedenis, nog onder den indruk ervan, het zingen.

Allemaal samen: „stille nacht, heilige nacht”. Ze zongen 't plechtig, met een gevoel van eerbied, dat je even koud maakte, als een rilling over den rug.

Dan het „Eere zij God”, waarbij de meisjes alleen het „Vrede op aarde” mochten zingen, dat je soms toch stilletjes meeneuriëde. En dan . . . het glanspunt van den middag, als, de lampen fijn al aan, om de vroeg invallende schemering van „donkere dagen voor

Kerstmis”, de ongetrouwde juffers van het dorp met de groote chocoladeketels binnenkwamen en de schalen met krentebollen, die met een verward stemgegons ontvangen werden.

Dan kwam er geen eind aan het goede.

Je probeerde je krentebol weg te moffelen, en met het onschuldigste gezicht van de wereld er nog één in te pikken.

Je haastte je om de dampende warme „poeier” naar binnen te krijgen en gauw het van thuis meegebrachte kopje, dat meestal gebroken weer terugkwam, nog eens bij te houden.

En tot slot deelde meester dan de Kerstboekjes uit, de roodgerugde, met de kleurige bandjes.

„Dansen op ons Kerstfeest-vers! De schoften.”

Al zijn verbittering komt plotseling weer boven, en zijn schaamte!

Zoo had hij dus vanavond het Kerstgebeuren beleefd en gevierd!

Onder dat gezelschap had hij zijn vrienden nu; zoover was het dus met hem gekomen!

En plotseling, spontaan, voor 't eerst na jaren, welde er een woordeloos, hartstochtelijk gebed in hem op:

„Gød, ik wil, ik kàn U niet loslaten.

Laat mij toch niet verder aan mijn lot over, niet verder zinken van U af, naar 't verderf. God, hêlp mij, help mij weer!”

Als een slaapwandelaar, in gedachten, ging hij door den kouden kerstnacht verder, . . . naar huis.



AANBIDDING DER HERDERS
SCHILDERIJ VAN JACOB JORDAENS

J. A. van Heuven

„Zur Christnacht” bij de Hernhutters

De stille, heilige Kerstnacht is komende over de aarde. En 't schijnt of er nu iets neerdaalt van die reine, rustige sfeer, die in de nacht van engelenzangen de wereld moet hebben omvangen.

Langs verlaten binnenwegen fietsen we van Utrecht naar Zeist: we gaan naar de kerk van de Broedergemeente om daar de dienst aan de vooravond van Kerstmis bij te wonen. Onze gedachten verwijlen bij 't Goddelijk Mysterie, waar deze nacht van spreekt.

Stil is de nacht, want ofschoon het pas tegen half zeven loopt, is het al geheel nacht. De enkele menschen, die we ontmoeten, zien stil voor zich heen; 't is, alsof hun gedachten hooger stijgen dan gewoonlijk.

Heilig is de nacht, ook al blijven de „heilge, onsterflijke sterren” achter de wolken verborgen. Maar in deze nacht klimmen de vragen der menschen tot „boven de sterren”.

En als we in de kerk, die een glanzend-witte schoonheid is, gekomen zijn en neerzitten tusschen de velen, die met ons gekomen zijn, om 't Wonder te herdenken en om mee te zingen met de gemeente de jubelende lofliederen, en om mee te bidden in ons hart met de voorganger het gebed vol stille eerbied en mee te luisteren naar het orgel en het koor, dan is 't eerste lied, waar mee het koor inzet, dat schoone:

„Heil'ge Nacht, ich grüsse dich,
Die den Tag geboren,
Den zu schau'n, o Lust, auch ich
Ward durch Gott erkoren.

Alles Seufzen, alles Bangen
Lindert nun dein selig Prangen,
Deines Segens freu ich mich,
Heil'ge Nacht, ich grüsse dich!”

„Heilige nacht.” Die gedachte houdt me vast. Hoe weinig menschen weten, hoe heilig de nacht kan zijn. Hoe weinig menschen kennen de heerlijkheid van de nacht. In iedere week zijn zeven nachten, zeven mysterieuze schoonheden. Als je dan buiten bent, alleen of met een vrind, en dan neerzit in 't bosch of aan 't water, o, dan is er geen reden voor de angst, die velen dan bekruipt. Zie slechts, hoe 't maanlicht alles, wat leelijk is, wegdoezelt, en alleen het mooie overblijft; hoe zelfs het leelijke mooi wordt als de maan er over schijnt. — Is zoo ook niet ons leven, wordt alles, wat wij zoo moeilijk en leelijk vonden niet mooi, wanneer Gods licht er over straalt? — Wordt onze ziel dan niet vervuld van vrede, zooals de wereld in de nacht een wereld schijnt, waarin oorlog een onwerkelijkheid is. Immers in de nacht spreekt de gansche schepping van vrede. De wind ruischt in de boomen van vrede, 't water dat langs je heen kabbelt, spreekt van vrede, de sterren op oneindig verren afstand schijnen te vertellen van de engelenzangen, die er gezongen worden op oneindig verdere afstand ter eere van de Vrededorst. Dan zou je zelf wel willen neerknielen voor die Vrededorst en het heel eerbiedig tegen Hem uitspreken, dat je Hem dankt voor al de aardsche vrede, die Hij je geeft, en dat je Hem bidt om eeuwige vrede.

„Er waren herders in het veld en zij hielden de nachtwacht over hun kudde,” leest de liturg.

En ik denk er aan, hoe toen die verre engelenzang zoo heel dichtbij kwam. En hoe die verre Vredevorst zoo heel dichtbij kwam.

De herders hooren de engelenzang op aarde klinken — in de nacht.

De herders hooren vertellen, hoe de Vredevorst op aarde is gekomen — in de nacht.

En dan — dan gelooven ze immers. Alles om hen heen is vrede. En ze hebben al zoo lang verlangd naar die Vredevorst; verlangd om Hem te kunnen aanbidden; verlangd om Hem heel eerbiedig te kunnen danken voor al Zijn liefde.

En ik denk er aan, hoe die nacht de heerlijkste uit hun leven is geworden; hoe die nacht de heerlijkste is uit de geschiedenis der menschheid; hoe God die nacht misschien wel met Zichzelf geworsteld heeft, erger dan Jacob toen hij Pniël doorging; hoe die nacht de vreeselijkste — en misschien toch ook nog weer de heerlijkste — is voor God. Toen God Zijn Zoon gaf aan de wereld om hier te lijden voor de menschen, te strijden met de Satan en het groote offer te brengen voor onze verlossing, die alleen door Zijn dood — vreeselijke voorwaarde! — werkelijkheid kon worden. Toen God Eén opofferde om een gansche menschheid eeuwig te redden — heerlijk gevolg! —

Er is geestdrift in de zang der gemeente. En het is een heerlijkheid het koor te hooren. Op de galerij naast het orgel staan ze: de zusters vooraan met hun aardige kleine witte mutsjes met gekleurde linten en daarachter de broeders. Welk een bezieling klinkt in hun zang, zoo zuiver en schoon! En dan te bedenken, dat deze ontroerende menschenzangen nog slechts een zwakke echo zijn van de engelenzangen!

„En zij vonden het Kindeke, liggende in de kribbe.”

Dat is toch wel het grootste wonder van alle groote wonderen. Daar ligt dat Kindje in de kribbe als een klein menschje, zoo heel klein en zoo heel teer. En toch is dat kleine menschenkind van hetzelfde Wezen als de groote God, zoo heel groot en zoo heel sterk, maar die hier alles opgeeft, om ons te redden.

Daar ligt dat Kindje in de kribbe — het is alsof de klanken van de zangen, die om ons heen ruischen, het ons doen zien door een bovenaardsch zintuig — daar ligt dat kleine wezentje, dat niet veel ruimte noodig heeft. En die voedersbak van de dieren biedt hem plaats genoeg om zijn leden uit te strekken. En toch is dat wezentje de Oneindige, Wien de hemelen niet omvatten kunnen, maar die eindig geworden is om ons te redden.

Dat Kindeke in de kribbe heeft nog maar zoo korte tijd geleefd. En het heeft zoo lange tijd van leven voor zich — althans wat wij menschen lang noemen. — En toch, dat Kindeke, dat in alles aan de tijd herinnert, is de Eeuwige, die altijd was en altijd is en altijd zijn zal, maar die in de tijd kwam om ons te redden.

Dat Kindeke in de kribbe is zoo afhankelijk. 't Is afhankelijk van zijn moeder, die hem voeden moet, 't is afhankelijk van de doeken, waarin het gewikkeld is, anders wordt het zoo koud. En toch, dat totaal afhankelijke Kindje is de Onafhankelijke, Wien niets ontbreekt, maar die alles opgaf om ons te redden.

Alles aan dat Kindje in de kribbe is zoo betrekkelijk. Het heeft kracht, maar een klein kindje heeft immers kleine kracht. Het heeft verstand, maar een klein kindje heeft immers klein verstand. En toch, dat Kindje is De Kracht, Het Verstand, het is volkomen Mensch en volkomen God. Het is de Absolute, die in 't betrekkelijke is afgedaald om ons te redden.

Dat Kindeke in de kribbe is zoo machteloos. Het kan niet doen, wat

het wil; niet zeggen, wat het bedoelt. Het kan alleen maar bewegen en schreien en rondzien met niet begrijpende oogen naar al dat vreemde rondom hem. Maar eigenlijk kan het niets. — En toch, dat kleine, machteloze Kindje is de Almachtige, die Zijn almacht prijs gaf om ons te redden.

Voort zingt de zang en voort jubelt de muziek.

Men zingt en juicht, omdat God Mensch werd, opdat de mensch zou worden bewoner van 't Vaderhuis van God.

Omdat de Oneindige eindig werd, opdat de mensch zijn eindigheid verlies zou.

Omdat de Eeuwige kwam in den tijd, opdat de mensch zou worden kind der eeuwigheid.

Omdat de Onafhankelijke afhankelijk werd, opdat de mensch zijn afhankelijkheid verliezen zou.

Omdat de Almachtige werd de machteloze, opdat de mensch zijn onmacht af zou leggen.

Omdat de absolute Wereldheerscher werd de absolute Werelddienaar, opdat de mensch zou worden hemelvorst.

En in diepe ootmoed, overweldigd door zoo'n genade, die zulk een metamorfose bewerken kan, zingen we mee:

„Ich steh an deiner Krippe hier,
O Jesulein, mein Leben!
Ich komme, bring und schenke dir,
Was du mir hast gegeben.
Nimm hin, es ist mein Geist und Sinn,
Herz, Seel und Mut, nimm alles hin
Und lass dirs wohlgefallen.“

Hoe rijke zegen kan zulk een liturgische dienst schenken. Wanneer alleen Gods Woord gesproken en Gods Woord gezongen en verklankt wordt, is dat voor een ontvankelijke menschenziel onvergetelijk indrukwekkend.

Voor al het slot van de dienst is bijzonder schoon. De orgelfantasia kondigt

reeds het lied aan en doet in mineur de melodie hooren en dan, terwijl allen blijven zitten ruischen de koorklanken door de kerk en in een volmaakt schoone weergave wordt gegeven het altijd nog onovertroffen: „Stille Nacht, heilige Nacht“.

Forsch klinken de slotaccorden:

„Durch der Engel Halleluja
Tönt es laut, von fern und nah
Christ, der Retter ist da!“

In een heilige, devote stilte verlaat de menigte het kerkgebouw. Dan gaan ook wij weer naar huis.

En als we weer rijden langs de verlaten wegen, dan spreekt de stille, heilige nacht nog sterker tot ons, dan toen we heengingen. Het is of we iets van het Wonder van deze nacht hebben doorschouwd.

En in ons hart zingt het nog na: Christus, de Redder, is daar!

Morgen zullen de klokken weer luiden, om het de wereld te vertellen: Christus, de Redder is daar.

En ons stil gebed is: Heer, laten er ook op dit Kerstfeest weer velen gevonden mogen worden, in wier hart de bede rijst:

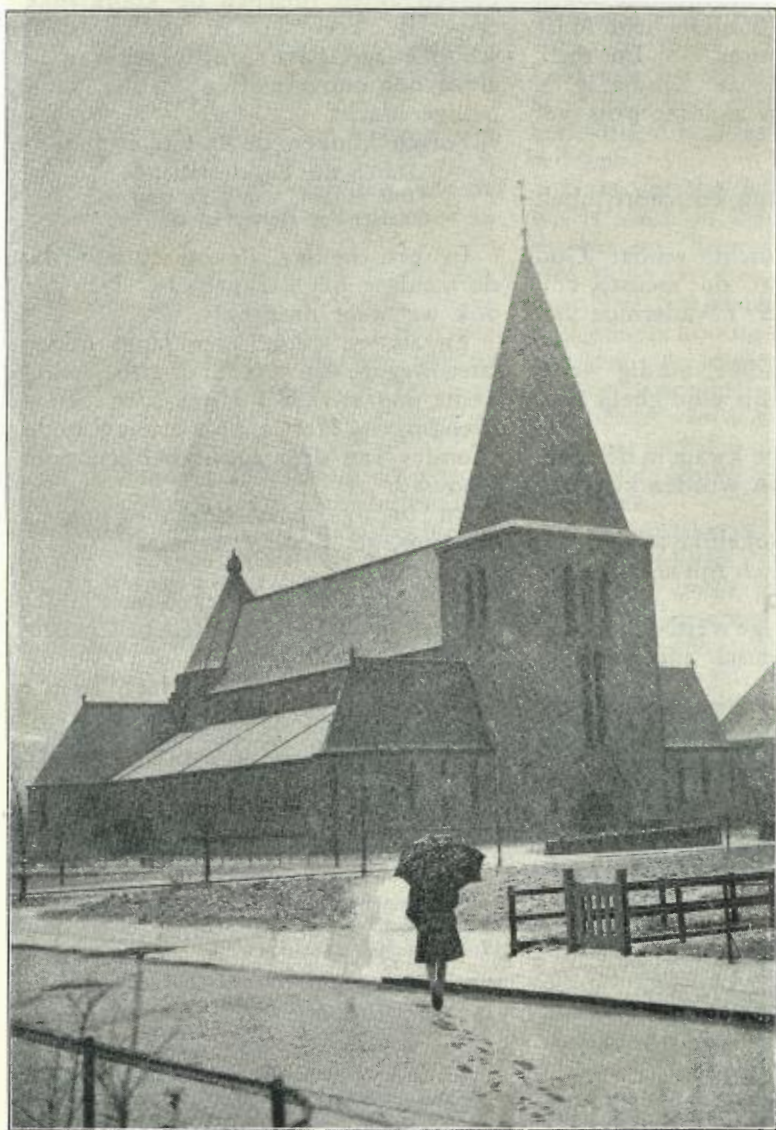
„Wil, Jezus, om met mij te leven,
Geboren worden in mijn hart.“

* * *

De aangehaalde Deutsche liederen zijn — vooral het eerste zeer vrij — aldus in 't Hollandsch vertaald:

Heilige nacht, U groeten wij,
Christus is geboren!
Jezus kwam, ja, ook voor mij;
'k Mag Hem toebehooren!
Alle klachten, alle zorgen
Wijken voor de heldre morgen,
Voor het hemelsch zonnelicht.
Van Gods vriendelijk aangezicht.

Ik kniel aan Uwe kribbe neer,
O Jezus, Gij, mijn leven.
Ik kom tot U en breng U, Heer,
Wat Gij mij hebt gegeven.
O, neem mijn leven, geest en hart
En laat mijn ziel in vreugd en smart
Bij U geborgen wezen.



KERK IN DE SNEEUW

H. Enema

Jairus en de vrouw

I

Toen Evert Roode haar gevraagd had, zijn vrouw te willen worden, was Lize van der Meer even verrast als verheugd geweest, en voor dat ze ja zei, had ze gevraagd: „Weet je het wel heel goed? Er is zulk een groot verschil in karakter tusschen ons. Jij bent zoo zeker van jezelf, jij gaat altijd zoo welbewust op je doel af, en ik, ik ben eerder een topperd, ik heb zoo weinig dñrf.” Maar hij had geantwoord dat zij, en niemand anders, zijn vrouw zou worden en toen had ze dan toegestemd; voor één enkele keer had ze al haar bezwaren op zij gezet en ze was alleen maar gelukkig geweest.

En dat was ze gebleven, ook toen ze eenmaal getrouwd waren, maar toch, het verschil in karakter tusschen haar en haar man had in de eerste jaren als een donkere wolk aan de verre horizon gezeten, en wie zou zeggen of die wolk niet eens los zou raken en overdrijven, en zou dan de zon van hun geluk daar niet door verduisterd worden? Lize Roode voelde zich vaak zoo klein, zoo nietig, naast haar groote, sterke man, die zoo onverstoord in alles zijn eigen weg ging, die steeds weer zijn plannen klaar bleek te hebben en dan alles wat deze plannen zou kunnen vrijdelen — eenvoudig op zij schoof. Hoe geheel verschillend was zij zelf, die nooit anders zag dan juist de moeilijkheden, de hindernissen en dan bij voorbaat reeds de moed liet zakken!

Er kwam een oogenblik dat de wolk

die reeds lange tijd de gezichtseinder verdonkerd had, ook werkelijk los raakte, leek te zullen overdrijven. Dat was, toen bij haar voor het eerst de ziekte zich openbaarde die — de dokter sprak er openhartig over — op de duur een algeheele verlamming der beenen tengevolge zou hebben. Toen had ze 't uitgesnikt, tegen haar man: „Nu word ik toch heelemaal een blok aan je been!”

Jaren later herinnerde Lize Roode zich nog woord voor woord, wat haar man gezegd had, in antwoord op die klacht. „Je doet verkeerd, wanneer je bij een ander alleen de deugden ziet en bij jezelf alleen de gebreken. Zoo krijg je als vanzelf een verwrongen beeld. Jij hebt even goed je sterke kanten als ik, ik heb even goed mijn tekortkomingen als jij. Vooral dit laatste ontnemt ons elk recht tot vergelijken; we staan niet tegenover elkaar, maar naast elkaar en tegenover éézelfde Heiland.” Toen had hij zijn bijbeltje genomen dat hij als predikant steeds bij zich droeg en hij had gelezen de geschiedenis van de overste der synagoge en van de vrouw die twaalf jaar lang de vloed des bloeds had gehad.

Hij had over die geschiedenis toen niet meer gesproken; ook had hij, zooals ze verwachtte, niet meer gebeden. Hij had haar alleen maar een kus gedrukt op het voorhoofd en was toen, zonder verder nog een woord te zeggen, de kamer uitgegaan.

Maar Lize Roode had zich opeens wonderlijk getroost gevoeld. Het vreese-lijke lot dat haar deel ging worden,

had ze zeker niet vergeten, maar toch was het of ze de toekomst onbezorgder tegemoet kon zien dan voorheen. Was het omdat ze op één keer had leeren zien hoe stevig haar huwelijksgeluk wel verankerd lag? Want dat kon niemand of niets haar ontnemen; geen mensch en geen ziekte kon dat. Dat was haar zeker bezit!

De wolk was wel losgeraakt, maar hij was opzij afgedreven, en de zon van Lize Roode's geluk had hij niet kunnen verduisteren. Zelfs was nu ook de horizon vrij geworden; er was nu niets anders meer, leek het, dan een helderblauwe lucht en zonneshijn.

Soms, op een smettelooze zomerdag, kan de weelde van lucht en licht en zon zoo groot zijn dat men niet meer denken wil aan de mogelijkheid dat het weer op eenmaal veranderen kan, maar men alleen maar genieten kan, met volle teugen genieten van wat er op het oogenblik zelf zoo overvloedig geschonken wordt. En het is goed dat men zóó geniet, want morgen — morgen kan de lucht wel weer bedekt zijn met grauwe wolken; misschien waait er een gure wind of valt er een miezigerige regen.

Doch stil, wie spreekt er nu van regen en wind, als de zon zoo ongehinderd schijnt en schijnt? Zelfs een zorgennatuur als Lize Roode zou dan immers haast vergeten dat het ook nog regenen en stormen kan?

II

Vijf jaar later, en alles was opeens voorbij. Beiden werden ze aangetast door de griep; zij, de gebrekkige vrouw, bleef leven; hij, de krachtige man, bezweek.

Het leven werd nu plotseling heel moeilijk voor Lize Roode! Haar twee kinderen waren nog jong. Jan, de oudste, was twaalf, zat sinds enkele maanden in de eerste klas van het gymnasium; Eddy, de jongste, was pas negen, ging nog op de lagere school. Moest zij nu heel alleen deze twee jongens verder opvoeden? En dat, terwijl zij zelf altijd

aan het bed gebonden was? Terwijl ze spoedig geen ander inkomen meer zou genieten dan een karig weduwepensioen?

De taak scheen haar krachten ver te boven te gaan; toch vatte ze hem aan! Alle bemiddeling, die haar familie haar aanbood, sloeg ze af met een vriendelijke beslistheid, die verbaasde. Zelf handelde ze. Ze wist de kerkvoogdij te overreden haar het jaar van gratie af te koopen waar ze volgens de kerkelijke wet nog recht op had. Toen huurde ze een huisje in de naburige stad, waar ook het gymnasium was van haar oudste jongen, bracht een deel van het huisraad daarheen over, verkocht de rest. De dienstbode, die al jarenlang op de pastorie in betrekking geweest was, ging met haar mee, als meid-huishoudster.

En nu was het weer vijf jaar later! Jan was nu zeventien, Eddy veertien. Hoe zwaar waren deze laatste vijf jaren niet geweest, dacht Lize Roode soms. Waar had ze toch de kracht en de moed vandaan gehaald om, zij het dan misschien onder zuchten en zorgen, al die jaren haar moeilijke taak vol te houden, te volbrengen? Het beetje eigenwaarde, tijdens haar huwelijk bijeengegaard, was gauw opgeteerd. De herinnering aan haar man en zijn idealen had gaandeweg aan kracht verloren. Als ze het ook alleen van het verleden had moeten hebben!

De kracht van boven, die had haar gesterkt! Maar om die kracht te zoeken, geheel alleen zèlf te zoeken, dat was nog wel het allermoeilijkste geweest voor haar. Meer dan zij het toen besefte, had tijdens haar huwelijk haar aanhankelijkheid aan Evert ook haar godsdienstig leven beheerscht. Het geloof en het vertrouwen dat vanuit de Bron in hem overvloedde, was voor hen beiden ruimschoots voldoende geweest. Maar na zijn dood was er opeens niemand meer geweest tusschen haar en die Bron; zelf moest ze nu haar nooden uitspreken, zelf steun en sterkte afsmeaken.

De geschiedenis van Jairus en van

de vrouw die twaalf jaar lang aan bloedvloeiing had geleden, had haar ook nu weer geholpen. Want zooals de vrouw uit die geschiedenis, zoo was zij immers zelf? Evenals die vrouw wist ook zij eigenlijk niet goed hoe ze haar Heiland moest naderen. Er waren zooveel bezwaren; haar ontbrak de moed om openlijk tot Hem te gaan en Hem om hulp te verzoeken. Maar toch kon ze niet buiten Hem, want waar anders vond ze steun, zij die zelf haar twee jongens dag aan dag tot steun moest zijn? Heimelijk sloop ze naar Hem toe, greep de zoom van Zijn kleet — en ze geloófde dat Hij, die haar en haar bange ziel kende, haar nu ook helpen zou.

En had Hij niet geholpen, telkens weer? Had Hij niet getroost en gesterkt, telkens als zij wanhoopde? Had Hij haar niet gespaard, terwijl ieder oogenblik haar ziekte toch zoo verergeren kon dat het einde onvermijdelijk was?

Haar gestel werd de laatste tijd voortdurend minder. Niemand merkte het, want haar geest bleef helder als altijd, maar ze had het gevoel alsof het lichaam snel uitteerde. Zou dit het begin van het einde zijn? Ze hoopte zoo van niet. Voor zichzelf zou ze het niet erg vinden. Wel had ze zich herhaaldelijk verheugd op een zorgen-vrije oude dag, maar beter was het, opgenomen te worden in de heerlijkheid, waar ook haar man reeds was, en waar geen rouw meer zou zijn en geen pijn en geen moeite, enkel diepe, glanzende vreugde. Maar toch — één zorg drukte haar nog en die kon ze maar niet loslaten. Haar jongens waren zoo verschillend in karakter! Even verschillend als haar man en zij geweest waren!

Jan gelek op Evert! Reeds nu kende hij zijn doel — hij wilde evenals zijn vader predikant worden — en hij ging op dit doel af, even rustig en onverstoord als vroeger Evert dat gedaan had. Maar Eddy, het leek wel of die volkomen haar eigen aard geërfd had. Hij bezat geen scherp omljnde idealen die

hem bemoedigden, aanspoorden; aarzelend, treuzelend bijna, zocht hij zijn weg.

Dat gaf wel eens wrijving, maar zo lang zij nog leefde, was dat niet verontrustend. Zij kende beider naturen immers zoo goed; ze hield de een wat tegen en zette de ander wat aan; ze bemiddelde en verzachtte, en zoo bleven ze, ondanks een enkele botsing, toch goede vrienden.

Maar als zij eens kwam te overlijden? Als er eens niemand meer was om te bemiddelen; als zij eens geheel alléén op elkaar waren aangewezen? Zou dan de verhouding nog blijven zooals ze nu was, of zou de tegenstelling zoo scherp worden dat ze zou leiden tot wederzijdsche onverschilligheid of, erger nog, tot haat, tot vijandschap?

Er was slechts één weg waarlangs zij elkaar zouden kunnen vinden, zóó vinden dat er geen tweedracht meer tuschen hen kón bestaan. Dat was — als zij samen voor Christus kwamen te staan, elk met zijn eigen gebreken en tekortkomingen, en als Hij dan op elk der beide hoofden een Zijner handen legde, ter zegening.

Maar dat was een mogelijkheid waar geen enkel mensch macht over had; men kon er om bidden dat dit nog eens gebeuren zou; men kon er ook een enkele keer tot hen over spreken dat ze elkaar vergeven moesten en aanvaardden, omdat ook Christus ons vergeeft en aanvaardt, maar och, wat nut heeft dat, wanneer dan nóg de vonk niet overspringt en er ook werkelijk contact komt, door de daad van het gemeenschappelijk zich stellen voor Jezus?

Als zij dat nog eens van haar jongens mocht beleven, dacht Lize Roode soms, zooals zij dit ook met haar man samen eens beleefd had. Maar och, besloot ze dan haar overpeinzing met een zucht, dat zou wel te veel gewenscht zijn. Ze waren nog zoo jong; hun leven begon eigenlijk pas, en zij, zij was zoo zwak; ze leek nu wel heel dicht de eindstreep

genaderd; één schrede nog, misschien twee of drie, maar dan — dan was het ook volbracht. Ja, volbracht, dat was wel 't goede woord, want 't laatste stuk van de weg was moeilijk geweest én zwaar.

III

Wanneer het donker werd, werd de groote staande schemerlamp vlak naast het bed geplaatst; zoo behoefde Lize Roode toch niet de geheele avond ledig te blijven. En tegen negenen kwamen dan de beide jongens en schoven bij in de lichtkring die over het kussen viel en over het tafeltje naast het ledikant. Dit was wel het prettigste uurtje van heel de dag; het werk was afgedaan en nog even leefde de gezelligheid op daar in het hoekje van de kamer, vóórdat de nacht kwam met zijn dringende behoefte aan slaap en rust. Meestal liep het gesprek over enkel alledaagsche dingen, over gebeurtenissen in de stad of daarbuiten, over voorvallen op school of thuis. Maar een enkele keer, en je wist nooit wanneer, kon de sfeer om hen heen plotseling vertrouwder, inniger worden en dan werden er soms dingen besproken die zich zoo in het gewone leven niet gemakkelijk lieten zeggen.

Dit gezellig uurtje aan het einde van de dag werd onveranderlijk besloten door het lezen van een stuk uit de bijbel. Elk op zijn beurt, nam Jan of Eddy het boek van het albumtafeltje vóór het raam en las voor volgens vastgestelde rooster. Daarna bad de moeder.

Op een avond, toen Jan zou gaan lezen, legde Lize Roode haar smalle, witte hand op de opengeslagen bijbel en vroeg: „Zou je me een plezier willen doen? Lees dan eens niet volgens de rooster, maar neem voor vanavond de geschiedenis van Jairus. Hij staat in Lucas 8.”

Jan voldeed aan zijn moeders verzoek, zonder zich daar ook maar in het minst over te verwonderen. Hij wist

immers dat de bijbel voor zijn moeder een levend bezit was; waarom zou ze dan niet eens behoefte voelen aan een bepaalde geschiedenis? Hij zocht dus zonder eenig verder vragen het genoemde hoofdstuk op en las.

Maar bij het gebed, dat volgde op zijn lezen, voelde hij toch een lichte onrust over zich komen. Zijn moeder bad anders, langer én ernstiger dan gewoonlijk. Was er wat? Maar toen zij hem en zijn broer daarna op haar hartelijke wijze wel te rusten wenschte, verdween het onrustige gevoel weer. Hij had het zich zeker verbeeld, dacht hij nu; wat zou er ook kunnen zijn?

De volgende morgen, tijdens het derde lesuur, ontvingen de beide jongens op school de boodschap: ze moesten dadelijk thuishkomen; hun moeder was plotseling ernstig ziek geworden. Ze joegen de stad door, diep gebogen over het stuur van hun fiets. Toen ze het huis in zicht kregen, zag Jan dat de luiken gesloten waren en met een vreemde klank in zijn stem zei hij: „We hoeven niet meer zoo hard te trappen. Ze is al dood.” Maar Eddy reed door, harder nog dan tevoren.

Toen Jan even later de sterfkamer binnen kwam, lag zijn jongere broer voor het bed en snikte luid. Even voelde hij zich wrevelig worden; waarom was Eddy ook niet langzamer gaan rijden, zoodat ze samen thuis waren gekomen, samen de sterfkamer waren binnengegaan? Maar dan bedacht hij zich dat, nu moeder er niet meer was, zij niets anders meer hadden dan elkaar, en dat hij als oudste daarom probeeren moest om zijn jongere broer tot steun te wezen; hij naderde het bed, legde zijn hand op het hoofd van zijn broer en zei, wat beschermend: „Eddy, we hebben mekaar toch nog.” Maar Eddy hoorde en merkte niets; hij huilde maar en tusschen twee groote snikken door, zei hij: „Ze heeft het geweten, ze heeft het geweten. Daarom moesten we gisteren die geschiedenis lezen, daar hield ze zoo van.” Jan werd wee van ont-

roering. Dan was zijn onrust van gisteravond toch niet zonder grond geweest! Hij huilde niet, hij keek alléén maar heel lang en heel aandachtig naar het gelaat van zijn doode moeder. Nu de rimpels daaruit waren weggetrokken, leek ze nog zoo jeugdig, veel jonger dan ze eigenlijk was. Opeens draaide hij zich toen weg naar het raam, en terwijl hij strak naar buiten tuurde, zei hij met heesche stem: „Als ik nog eens dominee word, dan zal m'n eerste preek over die geschiedenis zijn.”

IV

Na de dood van hun moeder kwamen de jongens bij hun Oom Dirk en tante Jeanne in huis. Oom Dirk Roode was dokter in een stad onder de rook van Amsterdam. Twee karaktereigenschappen traden bij hem wel zeer op de voorgrond. Hij was altijd even luidruchtig, maar onder deze luidruchtigheid verschool zich een zuivere en zekere wil. Het was een van zijn liefste streken om, wanneer hij met zijn auto langs de grachten en door de nauwe straten van het stadje reed, door plotseling hevige toeteren een argelooze voetganger schrik aan te jagen. Maar daarbij had hij zijn wagen zoo zeker onder bezwang, dat er nog geen schijn van kans zou geweest zijn op een ongeluk, zelfs al zou die voetganger gewoon zijn doorgelopen of stokstijf blijven stilstaan.

Zijn patiënten mochten hem graag. Hij vroolijkte hen op met zijn drukte en zijn uitbundigheid, en toch liet hij bij hen de indruk achter, een bekwaam geneesheer te zijn. Alleen bij ernstige ziekte en bij sterfbedden deed zijn luidruchtigheid soms wat hol en pijnlijk aan.

Tante Jeanne was heel anders. Zij vierde haar triomfen op de paar soirées die ze iedere winter gaf; ze wist bij zulke gelegenheden op te treden met een gemakkelijheid en een gratie die aller bewondering had. Ook was haar jour bekend als de meest gedistingeerde bezoeksgelegenheden in heel het stadje. Maar voor het gewone leven was ze

te koel, te gereserveerd. Haar man bewonderde haar dan ook meer dan dat hij haar liefhad; zijn niet te dempen uitbundigheid spatte af tegen haar voornaamheid als water tegen een marmeren fonteinrand.

Oom en tante Roode hadden zelf geen kinderen; het was dus wel een groote verandering toen er zoo opeens twee jongens bij hen kwamen inwonen. Oom Dirk genoot; hij ging graag om met jong volk, voelde zich dan weer de wilde rakker worden, die hij vroeger eens geweest was. Tante Jeanne vond het niet aangenaam, maar ze kende haar plicht; overigens wapende ze zich vanaf het allereerste begin tegen al te groote intimiteit door zoo mogelijk nog gereserveerder te doen dan voorheen.

Jan kon zich in de nieuwe omgeving best schikken. Zijn tante liet hem onverschillig, maar de omgang met zijn oom was voor hem, die zoo lang reeds zijn vader had moeten missen, een ongekend genot, dat althans eenigszins het verlies van zijn moeder vergoedde. En ook Dr. Roode zelf mocht zijn oudste neef graag lijden. Oppervlakkig gezien was er een groot verschil tusschen hen beiden; tegen de luidruchtigheid van de man stak vreemd af de kalme nuchterheid van de jongen. Maar wie dieper zag, ontdekte dat deze tegenstelling toch maar zeer aan de buitenkant lag; sterker dan het verschil was de overeenstemming; oom en neef hadden beide de vaste wil van de Roodes en die wisten ze van elkaar ook te waardeeren.

Maar Eddy! Zijn leeftijd, maar meer nog zijn aard, vroeg om leiding, om steun. En welk een steun! Een vriendelijke genegenheid moest het zijn, die zijn vreesachtigheid kon overwinnen; een onvermoed geduld dat hem telkens weer zichzelf zou kunnen doen hervinden. En wie zou hem die steun geven? Zijn tante weerde al bij voorbaat iedere poging tot vertrouwelijheid af. Zijn oom? Maar die was er toch zeker de man niet naar om een teere jongen, als Eddy was, te begripen!

Hij had dan ook alleen maar wat medelijden voor hem en een meewarig schouderophalen. Zijn broer dan? Jan deed zijn best; hij hielp zijn jongere broer waar en waarmee hij kon. Maar hij deed het op zijn manier, en die manier was de goede niet. Jan bekapittelde Eddy. Hij stelde zich verder zelf aan hem ten voorbeeld. Maar zoo ontmoedigde hij hem meer dan dat hij hem steunde. Want dat was tenslotte het einde van alle welgemeende raad en hulp: een diepe, zeer diepe moedeloosheid. Wat was hij, Eddy, vergeleken bij andere jongens, bij zijn eigen broer? Niets immers. Die anderen, die wisten wat ze wilden; ze hadden elk hun eigen liefhebberijen, hun eigen idealen, en daar leefden ze voor, daar werkten ze op aan. Maar hij? Wat had hij? Hij voetbalde niet, hij roeide of zwom niet, hij prikte zelfs geen vlinders op. De meisjes keken niet naar hem om. Vrienden bezat hij slechts een heel enkele. Meestal trok hij er in zijn vrije middagen alléén op uit, zocht de wegzkant af naar nog onbekende bloemsoorten, of zat aan de slootkant op vischen te loeren. Ook kon hij uren zoek brengen in de schuur, waar in een hoek een koppel witte muizen huisvesting gevonden had; hij hield van de kleine vlugge diertjes met hun spichtige snuitjes en ronde, roode oogjes.

En dan het paard van de groenteboer, dat kende hem! Als hij naderbij kwam, draaide het dier zijn oude kop langzaam naar hem toe en keek hem zoo diep-melancholisch aan. Soms voelde Eddy het vreemde verlangen in zich opkomen om zijn armen te slaan om de nek van het beest en zijn hoofd tegen diens kop te vleien. Maar dat was weer zoo gek — en hij nam een wortel van de kar, liet het dier met zijn oude, afgebrokkelde tanden daarop knabbelen.

Zoo waren er slechts enkele verholen wijzen waarop hij zijn liefde, waar zijn jonge hart toch zoo vol van was, vermocht te uiten. En ondertusschen smachtte hij zelf naar wat genegenheid en er

was niemand die hem die geven kon.

V

Jan Roode was nu al een paar jaar theologisch student; hij woonde in Utrecht op kamers en bracht alleen nog maar een deel van zijn vacantie in het huis van zijn oom door. Eddy zat in de hoogste klas van het gymnasium; over een paar maanden deed hij eindexamen. En wat moest hij dan?

De andere meisjes en jongens wisten het allemaal al. De een werd predikant, een ander ging letteren studeeren, weer een ander werd notaris. En hij? Wat werd hij?

Zijn Oom had hem er al meer dan eens naar gevraagd, en steeds had hij een ontwijkend antwoord gegeven. Tenslotte had dokter Roode tegen Jan gezegd: „Praat jij eens met hem; ik kan er niets uitkrijgen.”

Wist Eddy het zelf wel? Och, als er maar eens iemand werkelijk belangstellend met hem over gesproken had, iemand die in hem geloófde. Dan zou hij waarschijnlijk wel losgekomen zijn. Want hij voelde wel welke kant het heen moest; alleen twijfelde hij nog tusschen wat hij wilde en wat hij kon. Het was weer het oude conflict waar hij, van zijn jongensjaren af al, telkens mee had moeten worstelen; de aandrang was er wel, en de begeerte, maar het vertrouwen, de vrijmoedigheid, die ontbraken. Zijn warme hart zei hem, werk te kiezen waarin hij zich geven kon, waarin hij iets kon zijn voor wat gebrekkig en verworpen is, maar zou hij dat kunnen? En als hij het niet kon, was het dan maar niet beter dat hij een betrekking zocht waarbij hij rustig en ongemerkt haast zijn werk kon verrichten, zonder dat zijn persoonlijkheid er al te veel bij in 't geding kwam?

Op een mooie voorjaarsdag fietste hij met zijn broer door het vlakke land om het stadje. Er zaten katjes aan de wilgen langs de wegzkant; nu zouden ook de blaadjes wel gauw gaan uitspruiten. Reeds lag er een nieuwe,

frissche glans over de weiden; in de tuin voor een boerderij bloeiden de crocussen.

Plotseling begon Jan:

„Vertel 's. Heb je al plannen gemaakt voor van de zomer, na je eindexamen?”

„Eigenlijk nog niet,” aarzelde Eddy.

„Daar wordt 't anders zoo langzamerhand wel tijd voor,” meende Jan, wat spottend. „Wat gaan de andere lui doen?”

Eddy vertelde breedvoerig. Mies werd leerares Fransch, Tom ging eerst rechten studeeren en werd dan later notaris, Wim zou wel theoloog worden.”

„En jij?”

„Dat heb ik je toch al gezegd; 'k weet 't nog niet. Misschien ga ik wel rechten.”

„H'm, rechten. En wat dan? Griffier aan een rechtbank of zoo iets?”

„Of kinderrechtcr.”

Griffier of kinderrechtcr. Volgens Eddy's gevoel lag er een wereld tusschen die beide. Griffier zijn, dat was administratief werk doen zonder meer. En kinderrechtcr! Dan moest je probeeren in te dringen in de ziel van een jeugdig mensch, van een kind haast nog, dat op de een of andere wijze verloren dreigde te gaan, en hoe kun je verwachten dat zulk een ziel zich voor je zal openen, als je ze zelf niet eerst verwarmd hebt met je liefde? Was zoo 'n ziel niet net als een voorjaarsbloem, die zich eerst opent wanneer de zon er een poos op geschenen heeft? Kinderrechtcr zijn, dat vroeg het allerbeste, het allerdiepste in je.

Griffier of kinderrechtcr. Om van het een op het ander te komen, moest je een geweldige sprong nemen, en zou hij dat ooit durven?

Even dook in Eddy de hoop op dat zijn broer het verschil tusschen die twee beroepen zou inzien, dat hij zou begripen hoe hoog hij, Eddy, reikte, wanneer hij de kinderrechtbank koos als zijn ideaal. Als hij dat eens begreep! Hij zou er hem zijn leven lang dank-

baar voor zijn; hij hunkerde ook zoo naar iemand die hem aan zichzelf zou bevestigen, die hem zou aansporen met een welgemeend: „Toe maar, doe het; je kunt het best.”

Waarom was hij zoo dwaas geweest, zichzelf te vleien met een verloren hoop? Hij had toch wel kunnen weten dat zijn broer vreemd zou staan tegenover zijn diepste verlangens, zijn intiemste wenschen, zijn idealen. Hij was zelf ook zoo heel anders; hij koos zelf onmiddellijk het allerhoogste en nooit had hij, leek het, daarbij de vrees gevoeld dat zijn keus te geweldig zou blijken. Wat een sukkel was hij dan toch, bij zijn broer vergeleken. Om nu een probleem te maken van — een baantje als kinderrechtcr!

Want het antwoord dat Jan gaf, had wel heel duidelijk uitgewezen dat hij van Eddy's gedachtengang niets begreep.

„'n Baantje aan een rechtbank dus. Dat is nog zoo gek niet. Praat er eens met oom over, die wil 't wel graag weten. Of zal ik het met hem in orde maken?”

„Nee, 'k zal 't er zelf wel eens met hem over hebben.”

„Goed, maar wacht er dan niet te lang mee.”

Jan Roode kende zijn broer.

VI

Jan Roode had met goed gevolg zijn kerkelijk voorbereidend afgelegd; binnenkort zou hij nu zijn voorstel moeten houden. Twee, drie dagen nam hij vacantie; toen zette hij zich op een morgen voor zijn bureau om zijn eerste preek te schrijven.

Voor de meeste kandidaten was deze voorstel-preek, onder voorzitterschap van een der kerkelijke hoogleeraren voor een kring van vrienden en kennissen uitgeproken, weinig meer dan een plechtigheid waardoor men het recht verkreeg, de eeredienst in de Hervormde Kerk te mogen leiden. Voor Jan Roode was het méér. Nog altijd gold voor hem de gelofte die hij aan het sterf-

bed van zijn moeder had gedaan; zijn eerste preek zou zijn over haar liefdeshoofdstuk, over de geschiedenis van Jairus. Dit was nu zijn eerste preek, en het zou een stuk werk worden dat in stilte aan haar en haar nagedachtenis was opgedragen.

Jan Roode sloeg Lucas 8 op, las het welbekende verhaal nog eens door. Toen begon hij te schrijven. Hij schilderde Jairus als een algemeen geacht man, als iemand die een vooraanstaande plaats inneemt, in zijn stad, in zijn synagoge. Zijn dochtertje wordt ziek, ze wordt heel ziek; er is geen hoop meer, zegt de heelmeester. Dan gaat Jairus naar Jezus.

Hij komt niet tot Hem, als het donker is en dus niemand hem ziet. Hij komt ook niet als Jezus alleen is en dus niemand het behoeft te weten dat hij bij Hem hulp heeft gezocht. Neen, bij klaarlichte dag gaat hij, en als velen Hem vergezellen. Want hij wil de volle verantwoordelijkheid dragen van zijn daad. Laat ze maar mopperen, de andere ambtsdragers, dat hij heult met iemand die een vijand is van hun synagoge, van hun godsdienst. Hij zelf is overtuigd dat zijn handelswijze rechtvaardig is, en hij gaat; hij gaat Jezus tegemoet. Er is veel volk op de weg, maar hij vindt gemakkelijk een doorgang. Ze kenden hem immers, ze gaan voor hem opzij, en ze fluisterden het elkaar toe, als verrassend nieuws: „Jairus! Jairus gaat naar Jezus!”

Hij gaat langs hen heen als een man van gezag. Nu staat hij vlak voor Jezus. Nu, nu valt hij Hem te voet. Hij, de aanzienlijke, algemeen geachte burger, vernedert zich zoo ver, dat hij knielt, knielt — ja, voor wie? Voor een profeet? Voor een geestelijke vrijbuiters? Voor een dwaalgeest?

En wonderlijk, Jairus verliest niets van zijn waardigheid, als hij zich ter aarde werpt voor Jezus. Deze nederigheid verkleint zijn aanzien ook maar niet voor het minst; deze nederigheid eert en siert hem veeleer.

Hoor, hij spreekt. „Als Gij mijn dochter Uw handen oplegt, dan zal zij genezen.” En Jezus? Gaat Hij mee, gaat Hij dadelijk mee? Gelukkig maar, want de tijd dringt! Het kind ligt immers op sterven? Ieder oogenblik is nu kostbaar.

Daar blijft Christus weer staan! Hij wendt zich tot de discipelen, tot de menschen die zich om Hem verdringen, en vraagt: „Wie is het die Mij heeft aangeraakt?”

Hier hield Jan Roode op met schrijven. Zoolang het ging over Jairus, was er warmte, was er geestdrift geweest in wat hij neerschreef; nu hij verhalen moest van de vrouw die twaalf jaar lang de vloed des bloeds had gehad, was dit enthousiasme opeens weg. Hoe moest hij met dit deel van de geschiedenis? Heelemaal weglaten kon hij het niet: daarvoor had het te veel invloed op het vervolg van Jairus' verhaal. Maar er al te veel aandacht aan besteden, wilde hij toch ook niet; het ging in deze geschiedenis immers om Jairus; hij, en hij alleen moest in het brandpunt staan van de belangstelling.

Het best kon hij dit oponthoud mischien nog met een paar korte trekken teekenen.

Hij probeerde het. Met één enkele zin slechts beschreef hij het lot van de vrouw, haar vlucht tot Jezus, haar genezing! Maar nog had hij dit niet geheel neergeschreven, of hij had 't ook al weer doorgehaald. Zoo viel het al te zeer uit de toon! Maar wat dan?

Jan Roode stond op, keek het raam uit naar omlaag, in de straat. Die had hetzelfde aanzien als iedere morgen. De eigenaar van de tweedehandsboekwinkel aan de overzij had juist zijn schraagtafel opgezet, stalde nu zijn waar uit. Hij was laat vandaag; vermoedelijk had hij gewacht tot hij zeker wist dat het niet zou gaan regenen. In de verte stond een fruitkar; de vrouw, die met deze kar reed, was zeker juist bezig een klant te bedienen. Ja, want nu duwde ze haar wagen verder de straat in en

meteen ketste ook haar schelle stem tegen de huizen: „Dat benne zoete en zure! Twee kilo voor één kwartje!”

Jan Roode keek uit en dacht. Hij dacht aan zijn moeder, meer nog dan aan het onderwerp van zijn preek. Waarom had zij altijd zooveel van deze geschiedenis gehouden? Was het om Jäirus? Of was het misschien veel meer nog om die vrouw, die, evenals zijzelf, aan een ongeneeslijke ziekte leed?

Vreemd, dat hij zich deze vraag nooit eerder had gesteld! Of — vreemd? Hij zelf was zoozeer een Jäirus-type; allicht dat hij zich tot hem het meest had aangegetrokken gevoeld. Maar zijn moeder?

Jan Roode bekeek de muur boven zijn schrijftafel. Een plaat van Burnand hing daar, de gelijkenis voorstellende van de zaaier, en daaronder, op een oude doek, een paar foto's van N. C. S. V. jongenskampen, van een zendingsconferentie die hij had bijgewoond. Uit al deze dingen sprak zijn eigen werkzaam aard; hij was een man van de actie, van de daad! Maar daar weer onder, op een stapel boeken, stond in zilveren lijst een portret. Het portret van zijn moeder!

Hij ging er heen, nam het op, hield het in het volle licht. Moeder, dacht hij, wat was het geheim van uw leven? Vader gestorven, zelf verlamd, een heel karig inkomen en dan twee kinderen tot uw last! Hoe moeilijk moet uw leven wel geweest zijn! Hoe hebt u het toch kunnen volhouden? Waar lag het geheim van uw uithoudingsvermogen? In Christus lag het, maar hoe openbaarde Hij zich aan u? Hoe had gij gemeenschap met Hem?

Door de geschiedenis van Jäirus misschien? Was dat het punt van aansparing? Of voelde ge u verwant met de zieke vrouw uit die geschiedenis, naderde ge Jezus zóó als ook die vrouw Hem naderde, even stil en ongemerkt, maar met een even groot vertrouwen op Zijn macht?

Maar als dát zoo was, dacht Jan Roode dan opeens, dan mocht hij die

zieke vrouw ook maar niet zoo terloops even noemen. Neen, dan moest zij, en niet Jäirus in het middelpunt komen te staan van zijn preek. Want die preek, dat was toch zijn moeders preek, een stuk werk dat aan haar gedachtenis was gewijd?

Het werd er zoo voor hem niet makkelijker op, begreep hij, want Jäirus, Jäirus had en hield toch de liefde van zijn hart. Maar het moest — wat deed zijn eigen voorliefde er tenslotte toe, wanneer het er om ging, de nagedachtenis van zijn moeder te eeren?

Weer zette Jan Roode zich voor zijn bureau, weer schreef hij. Hij begon geheel overnieuw. De gebeurtenissen rond Jäirus beschreef hij nu slechts in enkele hoofdtrekken, aan de geschiedenis van de vrouw die aan de bloedziekte leed, besteedde hij deze keer alle aandacht. Hij schilderde haar armzalig leven, dat twaalf lange jaren heen en weer schommelde tusschen de hoop, nog eens weer gezond te zullen wezen en de vrees, nooit, nooit meer beter te zullen worden. Van de eene dokter naar de andere ging ze; al wat ze had, legde ze aan de genezing van haar kwaal ten koste. En het resultaat, wat was het resultaat? Ze bleef even ziek als ze reeds was —

En meer dan haar ziekte, drukte haar nog de minachting van de menschen om haar heen. Waar had ze die aanverdiend? Was ze dan slecht, slecht omdat ze ziek was? Was dat een reden om haar te behandelen, nog minder dan 'n hond?

Maar daar is Jezus! De blinden, wier oogen Hij aanraakt, worden weer ziende, de dooven die Hij toespreekt, hooren, de dooden die Hij opricht, leven weer. Hij, Hij kan ook haar redden. Maar hoe Hem te naderen? De menschen verdringen zich om Hem. Zullen ze haar doorlaten? Zullen ze toestaan dat zij Hem aanspreekt?

Ze weet wel beter. Zij is immers de verachte, de uitgeworpene. Terugstooten zullen ze haar, onder de voet loopen misschien.

Toch gaat ze. Als ze een van de kwasten maar kan grijpen die afhangen van zijn kleed, zoo denkt ze — en ze let niet op de spot en de ruwe woorden die haar worden toegevoegd, ze telt de stompen en de slagen niet die haar worden toebedeeld.

Ondanks zichzelf kwam Jan Roode onder de bekoring van de durf, van de volharding van deze vrouw. Maar toch — toch voldeed ook deze tweede opzet van zijn preek hem niet. Iets in hem, en hij wist niet wat, verzette zich; hij had het gevoel dat ook nu de persoon, die hij bezig was te beschrijven, leed aan een tekort, een leegte, niet zoozeer in zichzelf, als wel om zich heen. Maar wat was er dan ook nu nog niet goed, vroeg hij zich af, onder het schrijven. Zat hem dan toch zijn voorliefde voor Jairus dwars? Of was de belemmering die hij ondervond, te wijten aan het karakter van de vrouw, die zelf in het verborgene handelde en wiens heimelijke daad zich nu moeilijk in het volle licht der belangstelling trekken liet? Of was er nog een andere, een diepere oorzaak?

Jan Roode schreef door — maar hoe verder hij kwam, des te sterker werd het gevoel van onvoldaanheid; het groeide onder het schrijven! En tenslotte — tenslotte lei hij voor de tweede maal zijn pen neer.

Ook zoo ging het niet. Het was om er gek bij te worden. Tweemaal had hij het nu geprobeerd; de eerste maal was Jairus de hoofdpersoon geweest en dat bleek niet juist; de tweede maal was het de vrouw, en ook dat ging niet. Wat dan? Ja, wat dan?

En toen vond Jan Roode zich plotseling geplaatst voor de vraag, die hij, als het goed geweest was, reeds had moeten beantwoorden, vóórdat hij met het uitschrijven van zijn preek begon: was het wel een toevalligheid dat Jairus en de vrouw allebei tezamen voorkwamen in deze eene geschiedenis?

Zoo had hij het van de aanvang af beschouwd, maar wàs het wel toeval?

Of bestond er een zekere betrekking tusschen die beiden, die maakte dat men de een niet van de ander scheiden kon, dat men de een niet verwaarloozden mocht ten behoeve van de ander?

Maar waarin stak dan dat verband? Beiden wendden ze zich tot Jezus om hulp, maar dat deden er zoovelen, daarin kon die bijzondere betrekking toch niet bestaan?

Jan Roode greep zijn bijbel. Hij las de geschiedenis nog eens over, zooals ze beschreven staat in Lucas; daarna bladerde hij terug tot hij hetzelfde verhaal ook in Marcus gevonden had en in Mattheus. En, aandachtig lezende, zàg hij 't toen ineens, en wat hij zag, was zoo geweldig, dat hij het niet allemaal onmiddellijk verwerken kon; hij schoof zijn papier van zich weg, greep zijn hoed en ging naar buiten.

De betrekking die hij vermoedde, wàs er; ze school in de wijze waarop deze twee personen, onderling zoo verschillend, zich stelden tegenover de Christus, in het vertrouwen dat zij in Hem toonden te bezitten. En ging daarbij dan die zieke, verachte vrouw eigenlijk de fiere Jairus niet zeer verre te boven? Want tot haar sprak Jezus het wonderlijk- vertroostende woord: „Uw geloof heeft u behouden.” Maar voor Jairus had Hij een zachte waarschuwing: „Vrees niet, geloof alleenlijk.”

VII

Nu was alles voorbij.

's Morgens om een uur of elf al, was Eddy gekomen, die te Amsterdam rechten èn psychologie studeerde; kort daarna verscheen ook de clubgenoot die als tweede paronymf zou fungeren. Samen hadden ze koffie gedronken; toen waren ze naar de Pieterskerk gegaan, waar om half drie het voorstel zou gehouden worden. In de consistoriekamer hadden ze gewacht op de prof; ze waren nog bang geweest dat hij het misschien vergeten zou hebben. Maar een paar minuten voor de vastgestelde tijd was hij haastig komen aan-

loopen; Jan had zijn broer aan hem voorgesteld; toen waren ze achter elkaar de kerk binnengegaan. De professor had zich in een zijbank genesteld. Jan was met de twee paranymfen doorgelopen naar de preekstoel. Eddy en de vrind waren in de kerkeraadbanken gaan zitten, elk aan een kant van de spreker.

Dadelijk na de preek was er in de consistoriekamer gelegenheid geweest om te feliciteeren. Tante Jeanne was de eerste geweest; voor een oogenblik had ze iets van haar gereserveerdheid verloren; ze had haar neef de hand gedrukt, hartelijker dan gewoonlijk en hem een paar bijzonder vriendelijke zinnen gezegd. Toen was ze ook meteen weer zichzelf geweest; ze had zich opgesteld in een andere hoek van het vertrek en gedaan alsof zij ook zelf receptie hield. Oom Dirk had zich geheel anders gedragen; 'n klap op de schouder, 'n paar uitbundig-prijzende woorden, toen was hij heel ijverig zijn brilleglazen gaan schoonvegen. Even later had hij weer gepraat met 'n oude kennis; z'n luide stem had boven alles uitgeklonken.

Na de receptie was er een korte bespreking gevolgd van de preek, met hoogleeraar en paranymfen. En ondertusschen hadden familie en kenissen zich begeven naar Maison Schmitz op op de Nieuwe Gracht, waar thee werd geserveerd. Tante Jeanne had hier de honneurs waargenomen; in de groote tuinzaal met zijn openslaande deuren, vol menschen, voelde ze zich wel zeer in haar element.

Er waren veel oude bekenden geweest die elkaar in lange tijd niet gezien hadden en zoo was er al spoedig een gezellige sfeer ontstaan. Toen de eerwaarde met zijn twee secondanten zich bij het gezelschap had gevoegd, waren er nog veel hartelijke woorden gewisseld; Oom Dirk had zelfs nog een toespraakje gehouden. Maar geleidelijk waren de gasten weggegaan; oom en tante Roode waren de laatsten

geweest die vertrokken. Alleen Eddy was nog gebleven; die ging pas 's avonds laat weer naar huis.

Na de drukte van die middag was het nu opeens dubbel stil.

De twee broers aten samen in het restaurant waar Jan gewoonlijk zijn middagmaal gebruikte, maar ook daar was het leeg en stil; ze waren later dan gewoonlijk en de kennissen die anders hier ook kwamen eten, waren al weer vertrokken. Onder het eten sprak geen van beiden meer dan noodig was. Toen ze bijna klaar waren, zei Jan: „Ik heb trek in een wandeling. Voel jij daar ook voor misschien?” „Heel veel zelfs”, antwoordde Eddy.

Zoo namen ze dan de tram tot even voorbij het Wilhelminapark. Vandaar gingen ze de weg naar Rhijnauwen op. Even voorbij de Kromhoutkazerne sloegen ze links af. Ze liepen nu op een smalle en rechte weg tusschen twee slooten. „Dit is zoo mijn liefste wandeling,” vertelde Jan. „Verder op, bij Rhijnauwen, moet eens een Romeinsche legerplaats geweest zijn; hier langs dit weggetje vind je een van de schietgaten die in een wijde kring om het fort de Bilt heen liggen, dat herinnert me aan de hardnekkige verdediging tegen de Franschen in 1672; straks komen we op de Oostbroeksche laan waar in de Middeleeuwen een beroemd klooster moet gelegen hebben, en op een stille, rustige schemeravond zooals nu, lijkt het soms alsof er nog iets is blijven hangen van de sfeer van vrome overpeinzing, waardoor dit klooster bekend was. En van de Oostbroeksche laan kom je dan weer op de Biltse straatweg, met zijn drukke verkeer, en daar sta je dan opeens weer midden in het jachtige leven van onze eigen tijd.

Ik hou van het moderne leven. Het is zoo boordevol activiteit; het vraagt zoo het uiterste van je. Maar zoo'n oogenblik je terugtrekken in die gebeurtenissen van vroeger, dat doet je soms toch goed.”

„Ja,” zei Eddy, „dat kan ik me voor-

stellen." En toen voegde hij er opeens aan toe: „Zeg, ik vond het fijn dat je vanmiddag in je preek over allebei sprak, over Jairus zoowel als over de vrouw. Die vrouw — dat was moeder."

„Ja," antwoordde Jan stil, „dat was moeder."

„En Jairus," zei Eddy toen weer, „Jairus was vader."

Jan Roode bleef staan, keek zijn broer vol in 't gezicht. „Hoe weet je dat," vroeg hij, „hoe weet je dat dat vader was? Want dat heb ik zoo niet bedoeld. Zoals Jairus, zoo ben ik zelf. Aan vader heb ik niet gedacht."

„En toch was 't vader."

Eddy zei het met een stelligheid waar hij zich zelf over verwonderde. „Onder jouw preek heb ik 't opeens begrepen. Daarom hield moeder ook zoo veel, juist van dit hoofdstuk.

Kijk," en hij sprak nu weer even voorzichtig als altijd, „laat ik je eerst dit zeggen. Ik persoonlijk heb aan je preek zoo heel veel gehad! Ik ben jarenlang jaloersch op je geweest. Jij was zooveel ouder dan ik, jij wist alles zoo zeker, jij had een wil! En ik — ik was maar 'n sukkel.

Maar nu weet ik, dat die jalousie ongegrond was. Ik ben niet minder dan jij, ik ben ook niet beter; ik ben alleen maar anders. En omdat ik zelf anders ben, is ook mijn houding tegenover Christus anders. Voor mij komt 't er maar op aan dat ik — hoe zal ik dat nu zeggen — dat ik mijn twijfel aan mijn eigen toerberige zelf overwin, dat ik de eene groote sprong aandurf naar Hem, die alle kracht geeft. En voor jou, voor jou brengt het geloof in Christus weer heel andere consequenties mee — misschien wel soortgelijke als indertijd voor Jairus.

Nu ik dit eenmaal weet, nu kan ik je je kracht en je overtuiging niet langer

benijden; nu kan ik me daar alleen nog maar over verheugen.

En nu zeggen ze altijd dat ik helemaal de aard van moeder heb, maar jij, jij lijkt sprekend op vader! Begrijp je waar ik heen wil?"

„Ja, ja, ik begrijp waar je op doelt. Eenzelfde conflict, of misschien kan ik beter zeggen, eenzelfde tegenstelling als er tusschen ons bestaan heeft — en denk nu maar niet dat jij daar alleen de schuld van bent — eenzelfde tegenstelling als tusschen ons, moet er ook eens tusschen vader en moeder geweest zijn."

„Juist. Dezelfde tegenstelling, maar dan nog veel dieper, want wij zijn maar broers die elk hun eigen weg gaan, en zij waren man en vrouw. En die tegenstelling werd overbrugd; die moet overbrugd zijn, want anders zou hun huwelijk nooit zoo gelukkig geweest zijn als het inderdaad was. Vanmiddag heb ik begrepen hoe dit conflict werd opgelost!"

Zwijgend liepen ze verder door de vallende avond. De schemering vervaagde de voorwerpen om hen heen, vervaagde ook hun eigen gestalten. De tijd leek te zijn weggevallen; het hadden evengoed twee kloosterlingen kunnen zijn die daar liepen, verdiept in vrome meditatie. Maar opeens gloeiden er vóór hen een reeks lichten op; andere lichten bewogen zich daar weer onderlangs, af en aan. Dat was de Biltsche straatweg met het moderne verkeer, dat de rust en de bezinning van de schemering niet meer kende.

Ze liepen er nu recht op aan. Eerst toen ze vlak bij de groote weg waren, zei Jan Roode tegen zijn broer: „Ik geloof dat moeder ons met de geschiedenis van Jairus en de vrouw een schat heeft nagelaten, waarvan we de waarde eerst nu pas recht beginnen te beseffen."



KLANK-PORCELEIN

ONTWERP VAN F. VON STOCKMAIJER

Annie Vreeland

Het betere huis

Het huis der familie Vermeulen was nu eindelijk tot in de puntjes gereed. Elk jaar werd er iets aan verfraaid en verbeterd. Het somma summarum was nu bereikt — boven alle vensters en deuren werd gekleurd glas in lood aangebracht, en gearmd genoot de familie van alle aangebrachte comfort.

De booze woorden, gezegd, wanneer men niet tot overeenstemming in de keus der restauratie kon komen, waren vergeten. Ze zagen het huis nu als een tempel, die hun allen meer aanzien en glans geven moest. En tenslotte vond ieder in het geheel wel iets van de eigen ideeën en wenschen terug.

„Dat had je ook niet gedacht, moeder, toen we ons kleine zaakje begonnen. Jij deed nog wat smalend, zoo'n winckeltje in snoepgoed.”

„Ach, man,” zei mevrouw, „we zijn gezegend geworden. En 't was jouw durf om die bakkerszaak over te nemen. Daarin hebben we toch eigenlijk de duiten verdiend.”

Vermeulen bewoog spelend de zwaar gouden ketting, waaraan zijn horloge vastgehecht zat. Ook hij was tevreden met den loop van het leven.

„Jammer, dat 't huis in zoo'n kale buurt staat”, zei Dolf, de oudste van de twee kinderen.

„Ja, jammers blijven er wel altijd”, meende Pietje. „Maar 't is een paleisje, 't steekt toch ook af bij alle huizen hier in de straat.”

„Gelukkig, dat 't nu voor een poosje met het onkosten maken gedaan is,” zuchtte mijnheer. „De rente daarvan

komt door onze zelfbewoning heelmaal niet tot uitdrukking.”

„Maar man, de geriefelijkheid,” zei zijn vrouw.

Ze doorliepen verder kamers en gangen, en staarden zich blind op alles wat ze daarin in den loop der jaren hadden verzameld.

„We gaan er nu niet uit voor onzen dood,” besliste mevrouw voor zich en haar man.

„Nou, als de kinderen trouwen, is de kast voor ons wel wat groot,” weifelde deze.

Maar mevrouw hield vol: ze hadden er nu zooveel zorgen en geld aanbesteed, daarvan mochten vreemden niet profiteren.

En de kinderen waren 't gelukkig volmaakt met haar eens.

Dolf trouwde het eerst. 't Was voor zijn moeder wel wat teleurstellend, dat dit niet vanuit hun huis kon gebeuren. Ze had al zoo'n prachtlooper gekocht, die met de mooiste kerkloopers wedijveren kon, en die bij officieele gelegenheden van het huis over het trottoir kon worden gelegd. Enfin, die burenverrassing moest dan tot den trouwdag van Pietje maar worden bewaard.

Verwonderlijk zoo snel de kinderen waren gegroeid. Zij zag ze nog in de wieg, peuterig klein, en zij vol zorg, hoe ze hen behoorlijk groot krijgen zou. En ze groeiden bijna van zelf. Haar man werkte hard, de inkomsten vloeiden geregeld, en geld vond zij wel het zwaarste deel bij de opvoedingstaak.

't Ging in haar huis veel vlotter, dan

ze het zag bij haar ouders. Daar was het altijd tobben en zwoegen, er werd ook meer gebeden, dan zij in haar huwelijk deed.

Haar leven rolde immers vanzelf, toen de zaken uitbreiden konden. Je moest pienter zijn, niet al te gek voor een ander, en passen op je eigen belangen. Ze zag nu duidelijk in, dat haar ouders hierin fouten hadden gemaakt.

Zij hielden zich aan deze stelregels en waren met de resultaten tevreden. 'n Pracht van een zaak — een pronkjuweel van een huis, en hun kinderen braaf en oppassend, niet eens afkeerig van een enkele kerkgang.

Nou ja, er was ook wel eens oneenigheid tusschen hen, zooveel hoofden — zooveel zinnen, die stelregel ging ook in hun huishouden op. Maar over de hoofdresultaten tevreden, wachtte ze nu maar op de bruiloft van Pietje.

Die kwam en zette in de bruidsweken de buurt overeind. Schatten van bloemen werden naar binnen gedragen. De kamers schenen in oostersche sprookjes herschapeu. Het geurde er heerlijk, en de familie bewoog zich stralend tusschen de schoonheid der bloemen.

Er was nu weer een pracht gelegenheid, de bezoekersaandacht op de huisgerieven te richten.

En op Pietjes trouwdag stapte mevrouw aangedaan op de zachtheid van den prachtigen looper, die over de extra geschrobde stoep naar het rijtuig gelegd was.

„Wat een belangstelling,” vertelde ze, op weg naar de kerk.

En toen ze terugkwam, betuigde ze, voor alle gasten goed hoorbaar, dat ze op haar rondreis toch maar nergens een zoo volmaakt huis had kunnen ontdekken.

't Was wat saai, toen de kinderen niet meer als in 't begin, elken dag even aanwippen kwamen. 't Stelde mevrouw ook teleur, dat ze nu zoo gemakkelijk buiten het mooie huis 't gemak wisten te vinden. Ze ondervroeg

hen telkens, of ze niet misten aan al het gewende, maar dan zei Dolf, dat hij geen tijd had, om daarover te denken, en Pietje vertelde, dat ze zelf op bescheiden schaal haar huis naar eigen smaak inrichten ging.

Mijnheer sprak er van, dat de alleenbewoning van twee menschen wat al te luxueus worden ging. Geen manier, om je aan te passen in tijden van crisis. Hij sprak van verkoopen, maar toen kreeg mevrouw bijna een flauwte. Een ander in 't mooie huis wonen — ze dacht er niet aan, wilde niet eens hooren van onderverhuren. „Als je geld noodig hebt, kun je toch een hypotheek opnemen,” zei ze tot haar man.

„Of je daarvan ook niet de rente op tijd moet voldoen,” gaf deze terug. Zijn vrouw dacht er maar gemakkelijk over!

Onder al de discussies, die volgden, hield mevrouw met hardnekkigheid aan haar voornemen vast: „ze ging niet uit het huis, voor ze móest door den dood.”

Mijnheer, anders bijzonder secuur, was op een avond heel onoplettend. 't Dure huis zat hem dwars. Hij schrok voor zwaardere lasten terug en had ook aan contanten dringend behoefte.

Die eigenwijsheid ook van zijn vrouw — bespottelijk, met je tweeën zoo'n zware huur te moeten verwonen. Want al was hij zelf huisbaas, hij rekende toch, wat het huis hun door een ander aan huur opbrengen zou, en dan wonden ze veel te royaal.

Zoo in gedachten verdiept, merkte hij niet, dat hij het brandend sigaren-eindje niet heelemaal in het aschbakje uitgedoofd had. Hij controleerde de sluiting van deuren en vensters, en volgde zijn ega naar boven. In de achterkamer beneden begon het sigarenbandje te gloeien. Er kwam een geel, peuterig vlammetje, dat laaide over den rand van het bakje, in de krant greep, die er tegen aanleunde. De krant gaf het vuur aan het tafelkleed door, en

spoedig daarna stond de kamer in een laaiende gloed.

De straat lag tamelijk stil; van buiten af werd de gloed niet spoedig bemerkte, en boven sliep rustig het echtpaar Vermeulen.

Maar eindelijk werd dan toch de alarmklok geluid. En nu deed de indringende rook ook de beide slapers ontwaken, de vlammen kwamen al sneller de kamer nabij — ontzet vloog mijnheer naar het venster, waaronder de brandweer en een troepje toeschouwers opeengehoopt stonden. De spuiten waren al met het bluschwerk begonnen.

Men riep Vermeulen toe, met zijn vrouw de sprong naar het brandlaken te doen. Ze moesten zich haasten, straks zou het vuur hun ook dien laatsten uitweg versperren. Mijnheer, al besloten, wilde zijn vrouw den voorrang laten. Maar ze weigerde — ze kon niet scheiden van 't huis, dat ze alleen „dood” voor goed wilde verlaten.

„Ben je krankzinnig?” schreeuwde haar man.

Hij greep haar vast aan de schouders en drong haar in de richting van 't venster. Ze hoorden het loeiende vuur in de gang, overal was geknetter en het geluid van breken en kraken.

De waterstralen waren niet sterk genoeg voor het vernielende vuur dat spotte met de inspanning der brandweer.

En toen, terwijl Vermeulen voor het venster met zijn weerstrevende vrouw worstelde om hun levensbehoud, flitste voor zijn ontstelden geest de dwaasheid van hun zoo afgodisch gehecht zijn aan het huis.

Hem werd die dienst al tot last. En zijn vrouw — als ze nog lang treuzelden hier, kostte het hun het leven.

Aan den hemel, waartegen de vlammen gloed rustig omhoog steeg, pinkelden sterren. De maan stond daartusschen in zuiveren glans. Vermeulen moest in dat moment aan een bijbelwoord denken. 't Herinnerde hem aan 't Vaderhuis, waarin vele woningen zijn. Als een

angst joeg het door zijn gedachten, dat ze die plaats voorbijstreefden. Alleen aardse belangen waren de spullen, waarom hun levens bewogen. En in dit angstmoment zag hij de zonde hiervan. „Maar spring dan toch”, klonk de ongeduldig waarschuwendende roep van beneden, „direct stort de zoldering in.”

Mevrouw wankelde in haar pyama het vensterraam uit. Ze werd meer geduwd, dan ze zelf sprong, ze moest door een andere wil worden weggesleurd van 't gevaar, en van haar ondergaande bezit.

Haar man volgde, en terwijl het in den val bijna nacht voor hem werd, ging zijn zucht naar omhoog, of hij daar het betere Huis nog eens mocht vinden.

Een kwartier later stortte van de verlaten kamer de zoldering in. En in den bleeken morgen stond van het mooie huis niet meer dan een zwart geblakerd geraamte.

't Is altijd wat zielig, als de bezoekers der familie Vermeulen met mevrouw een gesprek aanknoopen willen. Ze heeft weer een huis, al is het minder fraai, dan 't verbrande.

De herinnering aan de vernielende vuurzee heeft haar verlaten. Ze ziet maar alleen hun prachtige kamers, 't gekleurde glas, gezet in lijstjes van lood, en den dag, dat de vertrekken zoo vol stonden met exotische bloemen.

Altijd praat ze daarvan, onbewust van 't verdriet, dat haar man en de kinderen doormaken om haar.

't Verlies van het huis bracht hen dichter bij 't beter Huis, dat door geen brand aangetast kan worden.

Maar mevrouw, wezenloos door den schrik van den nacht, waarin haar heerlijk huis opging in vlammen, was niet op te trekken naar eeuwige hoogten. Ze staarde naar een denkbeeldig bezit, haar verslachte handen grepen er naar, en hielden door de gekrenkte verbeelding vast, wat ze eenmaal bezaten.

Soms glijdt een gelukkig glimlachje

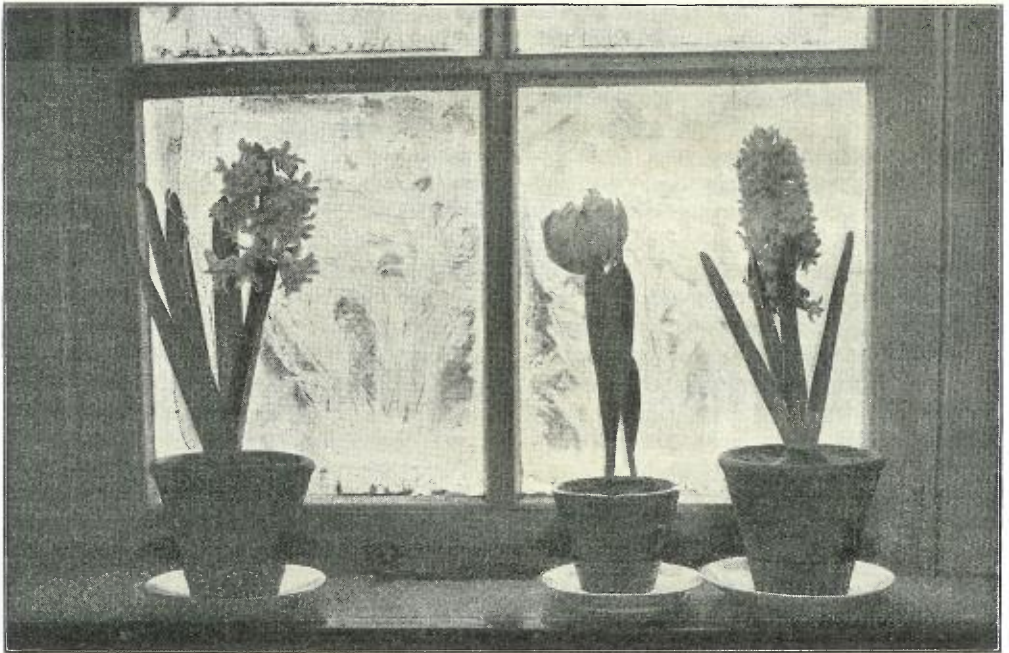
over haar trekken, dat haar familie pijnlijk bezeert.

„'t Is geen kwaadaardig geval”, zei de dokter. „Maar wel vrijwel hopeloos, volgens mijn oordeel.”

„Gods liefde en ons gebed”, zei

Vermeulen wat droef, „kunnen haar gekrenkte geest misschien tòch nog den weg naar 't betere Huis doen vinden.”

En daarmee troostte hij de kinderen telkens, wanneer ze verdrietig waren om den afwezigen geest van hun moeder.



BLOEMEN VOOR EN OP DE RUITEN



VOOR ANKER

SCHILDERIJ VAN H. W. MESDAG-HAAG

Jezus is geboren

Mijn hart is van verwond'ring zoo vervuld,
Dat ik geen naam kan vinden voor de dingen:
'k Ben in een wolk van louter licht gehuld
En ergens in mij is iets zacht aan 't zingen.

Nu deert geen onrust meer mijn stil geluk,
Nu schrijnt geen pijn meer van verrimpeld lijden,
De draden van 't verlangen braken stuk:
Wij dragen 't teeken van d' aan-God-gewijden.

Want God kwam als een kind op aarde wonen
En nam haar in bezit: nu kan mijn onbegrepen
Hunkering Gods liefde niet meer honen,
Nu is 't geluk op hemelsch licht geslepen.

O Heer, wij kunnen nimmer woorden vinden
Voor deze liefde; ons bidden en ons danken
Wordt machteloos, omdat w' als Uw beminden
Zelf werden tot gebed van ongesproken klanken.

P. VINK

Ina van Veen—van der Vlies

De taak

„Ooooo! Tansteeee!”
Met een sprong was Jos over-
eind. Puckie's jurkje, waaraan
ze naaide, vloog over de leuning van
de stoel heen op de grond. Een paar
grote stappen, en ze was bij de zijkamer.

Luid schreiend kwam Puckie haar
tegenoet, het rechterarmpje, door 't
linkerhandje ondersteund, uitgestrekt.

„Nelleke heef . . . heef me gebijt”,
snikte ze. Jos hurkte bij haar neer.
„O!” zei ze verontwaardigd.

In het ronde kinderarmpje stonden
diep en blauwig-rood de indrukken
van twee tandjes.

„Jou arme, kleine meid.” Ze sloeg
beschermend haar arm om Puckie heen.
Toen gingen haar oogen, donker van
boosheid naar Nelleke. „Waarom heb
je dat gedaan?”

Nelleke, bij 't kleine tafeltje, waarop
het kinderserviesje op het rood
gelakte blaadje prijkte, bleef
stug voor zich zien en ant-
woordde niet.

Jos voelde zich driftig wor-
den. Dat kind! Je zou ze!
Maar ze bedwong zich, streefde
Puckie zachtjes en vroeg, toen
't snikken wat bedaarde: „Waar-
om heeft ze dat gedaan,
Puckie?”

„Ik wou alleen maar moeder-
tje wezen”, vertelde 't kindje
met een diepe nasnik.

„O, en heeft ze daarom
gebeten?” Opnieuw driftig rees
Jos op. „Stout kind, kom mee!”

„Neeeee!” gilde Nelleke
plots, werkte heftig met armen

en beenen om uit Jos' greep los te
komen.

Maar Jos was onverbiddelijk. Ze
droeg het spartelende kind de kamer
in, zette haar hardhandig op een stoel.
„Ziezoo, blijf jij maar hier. Dan mag
Puckie alleen met 't serviesje spelen.”

Nelleke was plotseling stil. Eerst
scheen ze van plan zich van de stoel
te laten glijden, maar een blik op Jos'
gezicht deed haar daarvan afzien. Boos-
aardig trappelden haar voetjes tegen de
stoelpooten.

Jos deed of ze 't niet merkte. „Zoo”,
praatte ze vriendelijk tegen Puckie,
„ga jij maar prettig spelen, hoor. Wil
Tante een lekker pleistertje er op leggen?
Dan is 't ineens over, hè.”

Puckie, heelemaal getroost door 't
pepermuntje, dat even op 't pijnlijke
plekje had gelegen en nu tusschen



„Nelleke heef . . . me gebijt” — snikte ze

haar kiesjes kraakte, dribbelde naar de zijkamer.

Jos raapte met een zucht het jurkje op en liet zich in de gemakkelijke stoel voor 't raam zakken.

Ze voelde zich moe opeens en terwijl ze werkeloos naar buiten bleef kijken, peinsde ze: Wat waren er de laatste dagen veel van die kleine onaangenaamheden. Of was dat toch niet zoo? Telde ze ze een poos geleden niet, omdat ze vroolijker leefde en daarom gauw vergat? Nelleke was altijd een moeilijk kind. Gauw boos en dan vreeselijk koppig. De anderen waren gelukkig heelemaal niet zoo. Frans en Piet, ondeugende bengels, maar leuk, ze hield veel van ze. Loesje was een schat en Puckie ook, maar Nel! Riek had ook vaak moeite met haar gehad en wat was ze toch een geduldig, zacht moedertje geweest.

Jos zuchtte opnieuw. Zonder dat ze iets zagen keken haar oogen naar de grijze lucht. Zou ze wel iets van de overgenomen taak terecht brengen?

Ze was toch zoo moedig begonnen, nu drie maanden geleden. Zelfs Moeders ernstige woorden hadden haar besluit niet doen wankelen.

„Kind, heb je 't heusch wel goed overdacht? Je hebt nu zoo'n medelijden met Theo en de kinderen, maar dat kan niet zoo blijven. Over een paar maanden al is 't ongewone eraf en dan heb je toch iedere dag opnieuw de zorg over vijf kinderen, vijf vreemde kinderen.”

„Maar Moeder”, had Jos gezegd, „vreemde kinderen? 't Zijn toch Theo's kinderen en ze houden van me.”

„Ja, dat weet ik”, had Moeder hartelijk gezegd, „en daarin bezit je veel. Maar zie je, je bent nu tante Jos, die als ze komt, altijd een vroolijk gezicht heeft en grapjes en spelletjes verzint, en dat maakt dat je de kinderen dan ook op hun liefst ziet. Maar als je daar iedere dag bent, blijf je heusch geen attractie, en de kinderen zullen jou ook vaak teleurstellen en boos maken. En je hebt het nu zoo rustig en gemakkelijk bij

mevrouw van Raalte. Zooveel vrije tijd en een goed salaris. Kindje, is de overgang niet te groot? Overschat je je krachten niet?”

„Maar Moeder”, zei Jos weer, en haar stem klonk heel ernstig, „ik verlang zoo naar een taak. Waar leef ik nu eigenlijk voor? Om mevrouw van Raalte wat voor te lezen, wat over boeken te praten en haar wol te helpen winden. Het lijkt allemaal zoo nutteloos. Ik heb nooit het gevoel dat ze me noodig heeft. Ik ben er eigenlijk alleen voor de statie. En Theo heeft me zoo hard noodig.” Toen werd haar stem deemoedig: „Denkt u dat ik het niet zal volbrengen? Dat ik te egoïstisch ben, Moeder?”

Weer was er die hartelijke klank in Moeders stem, toen ze antwoordde: „Jos, ik weet dat je met al de liefde van je hart de taak op je neemt en ik weet ook immers dat er heel veel liefde in jouw hart is. Daarom ben ik voor de kinderen zoo blij dat jij dat wilt doen. Maar ik moest je dit toch zeggen. En nu nog een groote moeilijkheid: Als Theo nu eens hertrouwt?”

„Daar heb ik ook over gedacht”, zei Jos ernstig, „en dat heeft me even besluiteloos gemaakt. Maar och Moeder, is het niet dwaas om te zeggen: Ga jij maar met een huishoudster tobben, een vreemd mensch, die niets van de kinderen weet, want je zal toch wel weer trouwen en dan maak je mij overbodig? En dan, Moeder, hoeveel mannen trouwen er weer, om een moeder voor de kinderen te hebben? Als dat nu niet noodig is. . . Ik heb er lang over gedacht, Moeder, heel lang en”, toen werd Jos' stem zacht, „ik heb er ook veel om gebeden, en ik geloof . . . dat het goed is.”

Van Moeders zachte gezicht was plotseling de zorg geweken. „Kind, dan zal God je zegenen,” had ze met groote blijdschap gezegd.

Jos overdacht alles weer, nu ze triest naar buiten keek. Daar spatte een regen-drop tegen 't glas, nog één, weer één.

Er kwam beweging in de grijze lucht. De wind zong even een zacht geluid in de schoorsteen. In de haard knetterde het.

„Was het toch te moeilijk?” peinsde Jos.

Maar ineens veerde ze op. Neen, neen, dat was het niet. En . . . ze had toch eigenlijk geen reden om dat te denken. Ze was moe, daarom kwamen die sombere gedachten. Vanavond maar eens vroeg naar bed.

O, wat regende het opeens. De kerktoren dichtbij stond alleen en hoog in de grijze nevel. Vier uur al! De kinderen zouden dus zoo thuis zijn. Als ze nu maar even schuilden.

En Nelleke? Jos keek om naar het kind en opeens trof haar uit de kinderoogen zoo'n vijandige blik, dat ze bezeerd onmiddellijk het hoofd weer afwendde.

„En ze houden van me.” Als een bespotting klonken haar eigen woorden haar nu. En meteen was er opstand in haar. Had ze dit verdiend? De straf was toch stellig niet te zwaar voor het leelijke bijten. Riek zou zeker ook zoo gedaan hebben. Welke booze geest bezielde dit kind eigenlijk?

Puckie dribbelde de kamer in. 't Alleen spelen verveelde haar. Ze vleide zich tegen Jos' arm.

„Mag Nelleke weer meespelen?” fleemde haar stemmetje.

„Schat”, zei Jos verteederd en knuffelde haar. Weer gingen haar oogen naar Nelleke, die nu haar

hoofdje had afgewend en schijnbaar aandachtig de schilderij boven de schoorsteenmantel bekeek. „Dat een kind al zoo gemaakt onverschillig kon doen”, verwonderde ze zich.

„Zal je dan lief met Puckie spelen, Nelleke?”

Het kind keek. Even koppig zwijgen, dan een stug hoofdknikje.

„Ga dan maar”, zei Jos stroef.

„Kom maar, Nel.” Blij pakte Puckie haar handje. Wat schichtig nog liet Nelleke zich van de stoel glijden. De kinderen verdwenen.

Jos zuchtte opnieuw, heel diep, maar voor ze tijd had om verder te spinnen aan haar donkere gedachten, zag ze aan de overkant van de straat de drie kinderen aankomen in de felle regen.

Frans en Piet hadden de jassen over hun hoofden geslagen. Slap hingen de mouwen neer. Ze liepen met groote



En Loesje, klein ding van zeven jaar, kon ze nauwelijks bijhouden.

stappen en Loesje, klein ding van zeven jaar, haar neusje in de wollen gehaakte das gedrukt, kon ze nauwelijks bijhouden.

Haastig stond Jos op om de deur voor ze te openen, een booze rimpel boven haar oogen.

„Pff”, proestte Frans, met pret in zijn bruine oogen. Hij wipte binnen en schoof de jas van zijn hoofd. „O, Tante, we hebben. . . .”

Maar Jos viel hem bits in de rede: „Konden jullie nu niet even schuilen? Kijk nu eens, kletsnat zijn jullie. En waarom houd je die jas niet gewoon aan? Je hoofd mag wel nat. worden.”

Frans keek van zijn eigen broek naar die van Piet. Uit het blauwe cheviot, nu inktzwart, lekten groezelige druppels langs zijn bloote knieën.

„Ik wou heelemaal niet”, kwam Loesjes stem, half huilend, „maar de jongens. . . .”

„Nee, hier blijven”, hield Jos Piet tegen, „trek jullie eerst je schoenen uit. Je kousen ook maar. Dan zal ik jullie pantoffels halen.”

En terwijl ze naar binnen liep, susde ze zichzelf: „Niet dadelijk zoo boos worden. Jij vond het vroeger ook fijn, kletsnat te regenen. Dan dacht je er ook niet aan wat een werk moeder dan had.”

Met een heel ander gezicht kwam ze terug.

Och, die Loes! Jos zag een paar tranen druppen op 't handje dat het schoenknoopje probeerde los te maken. Loesje had het natuurlijk allesbehalve prettig gevonden, die tocht door de regen en nu als welkom thuis was er een brommige tante.

„Wacht Loeske, zullen we eerst die natte mantel eens uitdoen? vroeg ze opgewekt.

Het kind richtte zich op, streek vlug langs haar oogen en lachte dan dankbaar, met even een nerveuze trilling om de mond. Jos gaf haar een kus.

„Jammer, dat we geen cape aan hadden, Tante,” zei Frans, „maar om twee uur scheen de zon ook zoo fijn.”

„'t Is echt Maart,” vond Piet wijs.

Hij stak zijn bloote voeten in de pantoffels. „Mag ik naar binnen gaan?”

Jos inspecteerde hem. „Ja, maar niet gaan zitten. Ik zal dadelijk een andere broek gaan halen voor jullie. Is je blouse niet nat? Nee, gelukkig niet. Och, maar kijk die Loes toch eens. Haar ondergoed is zelfs nat. Jullie mogen heusch wel wat voorzichtiger met haar worden, jongens. Ga maar gauw naar binnen bij de haard, Loes. Dan zal ik wel even schoon goed halen.”

„Had ook je mantel maar over je hoofd gedaan,” vond Frans.

„Had maar liever gaan schuilen,” zei Jos, opnieuw geprikkeld. Ze hing de natte kleeeren op hangertjes aan de kapstok, wipte dan gauw de trap op, om op de slaapkamers droge kleeeren te halen.

Piet moet zijn bruine pakje maar aan. Die andere blauwe broek was nog steeds kapot. Vanavond maar eerst verstellen. Jammer, ze had zoo graag Puckie's jurkje afgekregen. En voor Loesje? Die dikke wollen jurk. Dan werd ze gauw weer warm.

Juist toen ze de kast weer dichtdeed, hoorde ze beneden luid gehuil van de twee kleintjes. Wat was dat nu weer? Met de kleeeren over de arm rende ze naar beneden en hield meteen Piet, die vlug de zijkamer uitwipte aan zijn blouse vast. „Wat doe je?”

„Tante! Hij drinkt alle thee op!” klonken twee stemmetjes tegelijk.

„Hè, wat flauw, Piet. Om de kleintjes te plagen.”

„'k Mocht niet eens meedoen. En Loes wel. En d'r zat haast niks in,” verdedigde Piet zich.

„Komen jullie maar allemaal binnen. 't Wordt nu toch te koud hier om te spelen. En dan vlug je andere kleeeren aantrekken.”

„Magge we niet meer spelen?” pruilde Puckie.

Jos keek naar 't rommelige tafeltje. Op 't rood en witgeblokte zeiltje waren veel natte plekken. Eén kopje lag op de grond.

„Nee,” zei ze, „niet met 't serviesje. Als Loesje andere kleeren aanheeft moeten jullie 't eerst even opruimen en dan mag je met haar aan tafel spelen, met Loes' nieuwe spel, hè Loes?”

„O ja,” zei Loesje, „Puck en dan gaan we . . .” Ze stapten samen de huiskamer in.

„Kom Nelleke,” zei Jos.

„Nee,” schudde 't kind boos haar hoofdje.

„O, o!” dacht Jos, nu dat weer. Ze had bijna gezegd: „Goed kind, dan mag je niet eens. Blijf hier dan maar alleen zitten,” maar ineens bedacht ze: 't Werd werkelijk te koud hier en Nelleke zou stellig niet komen vragen of ze binnen mocht komen. En als Theo dan thuiskwam, had Nelleke alweer straf.

Ze richtte dwingend haar oogen op het kind, zei niets meer, maar bleef in afwachting bij de deur staan. In de kamer zei Frans: „Waar is m'n broek nou?” maar Jos stond onwrikbaar. Ze zou nu winnen.

Nelleke keek schichtig op, sloeg dadelijk de hare neer, toen ze Jos' oogen ontmoette, maar ze bleef zitten.

Jos bleef staan en in de stilte voelde ze Nelleke's verzet verminderen.

Weer keek het kind op. Dan ineens schoof ze ruw haar stoeltje weg en holde Jos voorbij naar de huiskamer. Blij om de overwinning volgde Jos haar.

„Nu maar zoo weinig mogelijk me met haar bemoeien,” dacht ze, „ze is natuurlijk woedend dat ze 't heeft moeten opgeven.”

„Tante, mag ik m'n broek. 'k Moet nog zooveel huiswerk maken.” Frans stond in zijn onderbroek te springen van ongeduld.

„Heb je je broek al uitgetrokken? Waar is 't ie? Welja, notabene op de hardplaat, die pas gepoetst is.” Jos raapte hem hoofdschuddend op. „Hier Loes, zijn jou kleeren. Kom maar even in de tusschenkamer.”

Toen eindelijk alles beredderd was en de kinderen bezigheid hadden (Loes,

Nelleke en Puckie speelden met het hoeplaspel en Frans en Piet maakten in de tusschenkamer hun huiswerk) spoedde Jos zich naar de keuken. Ze moest noodig voor het eten zorgen. Wat was het laat geworden.

Maar in de keuken viel ze even op de stoel voor het raam neer. Wat was ze vreeselijk moe. En nu moest ze nog eten koken!

Ze zag plotseling de kale tuinen met de druipende boomen in een mist van tranen. Ze schrok van zichzelf.

„Huilen, hè kinderachtig.”

Haastig veegde ze langs haar oogen en stond op. Maar in haar hart bleef het somber en triest.

„Jos, je bent moe,” zei Theo. „Neen, ga nu zitten. Ik schenk thee. Hier, in 't lage stoeltje bij de haard. Zoo en en dit kussen in je rug.”

Jos glimlachte dankbaar. „Jongen, wat een verwennerij.” Ze leunde bezagelijk tegen het kussen, genietend van de rust en de stilte om haar heen. Wat deed Theo echt handig. Natuurlijk, hij had Riek ook immers zoo vaak geholpen.

Opnieuw was er het warme medelijden in Jos' hart. „O, jongen, dat jij nu dat groote verdriet moet hebben.”

Theo zette het kopje dicht bij haar. „Waren de kinderen erg lastig vandaag?”

„Och, lastig,” zei Jos, „de jongens en Loes kwamen driefnat uit school, dat gaf nogal werk hè. Loes moest heelmaal verschoond worden. En Nelleke heeft Puckie gebeten toen ze met 't serviesje speelden. 'k Heb haar bij me op een stoel gezet, maar toen kwam Puckie zelf vragen of ze mocht spelen. 't Is een snoesje hè. Maar Nelleke is zoo moeilijk.”

Theo knikte en zuchtte.

Jos durfde niet vertellen van de blik in Nellekes oogen en haar koppig verzet daarna. Theo zou er maar verdriet van hebben en hij kon er toch niets aan doen. Dat Theo en Riek toch zoo'n kind hadden!



Jos zuchte. Wat leek Nelleke zoo lief.

Zwijgend dronken ze hun thee.

Dan reikte Jos naar Piets broek, die ze mee naar beneden nam, toen ze de kinderen naar bed had gebracht.

„Wat ga je doen?” vroeg Theo.

Jos hield glimlachend de broek omhoog. „Van Piet,” zei ze „’t is schande, hij ligt al zoo lang kapot. En vanmiddag had ik hem eigenlijk noodig.”

„Als je ’t niet doet heeft Piet dan morgen niets om aan te trekken?”

„O, jawel.” Jos keek wat verwonderd.

„Dan moest je die broek maar laten liggen. Luister eens, Jos.” Theo legde zijn sigaar op de aschbak, leunde wat voorover met zijn handen gevouwen op ’t tafelblad. Jos kende die houding zoo goed van haar broer. Altijd, als hij iemand ergens van wilde overtuigen, nam hij die aan.

„Je bent nu te moe om nog te naaien. Nee, je moet niet zeggen: „’t Is zittend werk, dat geeft niet,” want je

wordt er net zoo goed moe van. En als je ziet dat het laat wordt, ga je je reppen om ’t af te krijgen. — En dan wou ik zoo graag dat je niet meer zoo veel naaide, heelemaal niet meer.

Vraag dan of juffrouw Ekkers je zoo nu en dan komt helpen, desnoods iedere week als dat noodig is. Dat kan toch wel van ’t geld, niet?”

„Dat wel,” zei Jos, „maar och, Theo, is dat nu niet te erg? Ik ben toch gezond, om de veertien dagen heb ik al de werkster en de wasch gaat weg . . .”

„Ja, maar je moet toch alles strijken, dat is ook een heel werk. Nee Jos, je moet het heusch doen. Je moet maken dat je gezond blijft, zie je. Stop nu maar gauw die broek weg. En dan ga je eens wat meer lezen. Daar hield je toch zoo van. Heb je al de tijd, dat je hier bent, wel een boek onder je neus gehad?”

„Jawel,” lachte Jos, „als ik je bureau stofte.”

Theo sprong op, liep naar de boeskenkast in de tusschenkamer. „Wat zal ik voor je meebrengen? Of heb je nu geen zin?”

„Moet het zoo onmiddellijk? Maar ik wil wel, hoor. Breng maar iets van Selma mee?”

„Gösta Berling?”

„Nee, dat maakt me zoo opgewonden. „Het huis van Liljecrona”, dat heb je daar ook, hé.”

Theo bracht haar 't boek. Jos' oogen keken hem dankbaar aan. „Ik zou haast met Majoor Frans zeggen: „Wat ben je weinig een man, Theo (zij zei natuurlijk Leo) in de koude, egoistische zin van het woord.”

Theo lachte. „Hou op. Ik haal niet met zooveel gemak klassieken aan, anders wist ik wel een antwoord.”

Jos lachte mee. „Ik kan dat boek wel droomen,” zei ze, „mevrouw van Raalte was er dol op.”

„Toch is 't wel egoïsme van me, als ik jou wil sparen,” ging Theo ernstiger voort, „want als jij moe wordt, kun je nu eenmaal niet vroolijk en prettig voor ons allen zijn, en zie je, dat hebben we allemaal noodig, de kinderen en ik.”

Jos knikte. Ze dacht aan haar prikkelbare stemming van deze middag. „Je hebt gelijk, zei ze zacht, en dat is ook geen egoïsme van je.”

Om tien uur al wipte Jos zacht de trap op naar boven. Er was een stille blijdschap in haar hart, om de goede avond, die ze had ontvangen. Dwaas toch, dat ze zoo getobd had, vandaag.

Voor ze naar haar eigen kamer ging sloop ze zacht naar de slaapkamers van de kinderen. Piet woelde zich altijd bloot en Loesje lag er vaak veel te diep onder. Nu ook weer. Jos legde voorzichtig de dekens recht. Het licht op

de gang, dat door de bovenruit naar binnen viel, liet haar juist voldoende zien.

Wat lag Puckie schattig te slapen, met die knuistjes bij haar gezichtje. En Nelleke? Jos boog zich over 't kind heen. Het koppige trekje was nu verdwenen. Jos zuchtte. Wat leek Nelleke zoo lief.

Het kind bewoog zich. Ze strekte haar handje in de slaap uit en raakte Jos' gezicht. Opeens vloog er een gelukkig lachje over het slapende gezichtje.

„Moesje,” lispelde het stemmetje.

Roerloos stond Jos. En terwijl het kind rustig verder sliep, stormden de gedachten op haar aan.

„Nelleke, ben je zoo? Hield je zooveel van je Moesje en kan je daarom niet wennen aan die vreemde tante? Jou arme, kleine meid. Als je wakker wordt is je Moesje er niet. En hoe kan ik”

Diep boog Jos haar hoofd, met groote schaamte. Ze had niet van Nelleke gehouden en dus waren alle straffen te zwaar geweest. Straffen zonder liefde! Dat voelde een kind immers, wist ze, en daarom had Nelleke een hekel aan haar.

O, hoe kon ze dat nu nog veranderen? Wat had ze veel bedorven. Juist Nelleke, met haar moeilijk karaktertje had het meest behoefte aan liefde gehad. Wat was ze blind geweest.

De tranen brandden in Jos' oogen, terwijl ze op het slapende kind neerkeek. „Maar nu houd ik van je, jou arme kleine meid. Als je nu weer ondeugend en koppig bent, zal ik altijd denken aan je gezichtje, dat je voor je Moesje had. En zullen we dan samen vechten tegen die leelijke koppigheid?”

En op haar slaapkamer neergeknield bad Jos ootmoedig om kracht voor haar moeilijke taak.



WASCHVROUWEN IN VERONA

SCHILDERIJ VAN R. LIPS

B. de Lange

De Fiets

Wat was voor ons, bengels van een jaar of twaalf, begeerlijker dan een fiets? Het verlangen naar een fiets ging met ons mee als onze schaduw; achter, opzij, voor ons, telkens sprong het op. Ik voelde de wensch als een honger in mijn binnenste knagen. Een fiets was het einde van mijn wenschen, het top-punt van mijn jongensgeluk. 'k Had er thuis natuurlijk genoeg om gezanikt; maar vader had altijd gezegd: „We kunnen ons geld wel beter gebruiken dan om fietsen voor jou te koopen, die je toch maar afragt. Wacht maar tot je er zelf een kunt verdienen.” Tenslotte had ik er maar niet meer over gesproken.

Toch was de fiets mijn opstaan en mijn naar bed gaan; ik sliep 's avonds in terwijl ik in mijn gedroom de sierlijkste en gedurfdste toeren maakte. Als ik opstond ging ik haastig in onze schuur kijken: misschien was er de vorige avond een goede rijke man gekomen en had tegen vader gezegd: „Je hebt toch een jongen van twaalf jaar, die nóg geen fiets heeft en er zoo graag een hebben wil? Ik heb er een voor hem meegebracht, maar je mag niet zeggen dat ik hem gegeven heb.” Al zooveel had ik van m'n fiets gedroomd dat ik niet verwonderd zou geweest zijn als er plotse-ling een fiets bij ons thuis gebracht was, van den burgemeester of de Koningin,



Al zooveel had ik van mijn fiets gedroomd

of van een rijke millionaire uit Amerika, die aan alle jongens van de wereld een fiets cadeau gaf. Ik snakte er naar. Thuis, op school, in de kerk, 't was overal en overal de fiets. Als ik bij m'n baas, een barbier bij wie ik 's Woendags en 's Zaterdagavond met inzeepen een kwartje in de week verdiende, de kwast op de baarden stond rond te draaien, hoopte ik altijd dat er een rijke meneer zou komen binnenstappen, en die . . . natuurlijk de fiets.

In eens kregen mijn fantasieën een schok die ze in elkaar deed tuimelen, en mijzelf deed trillen van spanning. 't Was toen ik van een van mijn vriendjes hoorde dat hij van zijn vader een andere fiets zou krijgen. „En nou probeeren we om de ouwe te verkoopen.” Dat was wat voor mij, ik rook het. Die fiets zou vast niet duur kosten, want hij was al heelemaal afgerouwd.

„Wat moet hij kosten?” vroeg ik.

„Weet ik nog niet. M'n vader zal eerst maar eens afwachten hoeveel of ze er voor geven willen.”

„Hij zal toch zoo duur niet zijn, denk je wel, en ik wil graag een fiets hebben.” 'k Had het eigenlijk gezegd voor ik er erg in had. Mijn schuw geheim had ik losgelaten. 't Gaf niet zoo veel pijn, want dadelijk hoorde ik het antwoord. Het opende een wereld vol mogelijkheden. „Nou, weet je wat, kom eens kijken, dan kunnen we met vader afspreken.” Met bonzend hoofd, trillend van opwinding, liep ik naar huis en flapte er direct tegen moeder die in de keuken aan het werk was, uit: „Moe, ik kan een fiets koopen. Van Dirk. Hij krijgt een nieuwe van zijn vader. En nou verkoopen ze de ouwe.”

„Die is toch zeker al erg oud?” bedacht moeder. „Wat moet je met zoo'n oud mink doen, je hebt er toch niets dan sacherijn van.”

„Hij zal best goedkoop wezen, moe. En dan koop ik hem van de centen die ik in de scheerwinkel verdien; dan betaal ik hem zelf.”

't Was wel een kleine ontuchtering,

dat moeder niet zoo grif toestemde, al had ik het kunnen verwachten. In het nauw gedreven vond ik plotseling om de kans te redden:

„Ik moet juist een ouwe hebben. Daar kan ik het op leeren. Op een nieuwe moet ik veel te voorzichtig wezen.”

„Ja, maar die fiets van Dirk is toch wel erg oud, geloof ik. Maar we kunnen er wel eens met vader over praten.”

Zoo was tenminste toch niet alles verloren, al bleef ik er nu tegen opzien om er met vader over te spreken.

Toch viel dat mee. Dat kwam omdat moeder me hielp. Ik zou de fiets zelf verdienen, het was noodig dat ik leerde fietsen, een nieuwe fiets kon je daarvoor niet gebruiken: allemaal omstandigheden die me weer moed gaven en m'n oogen deden glanzen. Tenslotte hing alles nog maar af van de prijs die gevraagd zou worden. En die was zeker niet te hoog.

„Bram kan hem wel voor een rijksdaalder krijgen, als-t-ie hem graag hebben wil”, had Dirks vader gezegd.

En vader moest toegeven dat daarmee zeker niet overvraagd was, toen Dirk en ik er de andere dag mee voor onze huisdeur verschenen, om hem vader te laten zien.

Wel was de lak er grootendeels af, wel zat het voorspatscherm zoo los dat het er beter afgehaald kon worden, ook werkte de bandrem niet meer perfect en was van een pedaal het rubber afgebroken, — de banden waren goed, het frame was nog stevig; een smeertje lak en een paar kleine reparaties die ik desnoods zelf wel zou kunnen doen, zouden de fiets weer ooglijk en beter functioneerend maken. Dus werd de fiets gekocht. Op afbetaling. Voortaan zou ik elke week mijn kwartje bij Dirk gaan brengen.

Toen ik, natuurlijk na het noodige vallen en de even noodzakelijke aanrijdingen van wagens en eerzame wandelaars, de wonderlijke kunst van het wielrijden tamelijk te pakken had,

zouden Dirk en ik op een vakantie-
middag onze eerste groote tocht gaan
maken. Heel wat moeilijkheden moesten
daarvoor uit de weg geruimd worden.
Vooreerst thuis. Dirk had vol ijver
de lof van mijn kunst gezongen. Welis-
waar verhief hij haar tot een bijna
fabelachtige acrobatiek, maar toen ik
mijn vader zelf had laten zien tot
welke vorderingen ik het gebracht had,
bleef de toestemming niet lang meer
uit. Er bleef echter nog een moeilijke-
heid waarin lastiger te voorzien was:
een belastingplaatje. Ik had het niet
en kon er vooreerst geen koopen. En
bij wien ik het ter leen vroeg — ik kreeg
het nergens. Wij meenden al het ge-
heele plan te moeten uitstellen, toen
Dirk kans zag om er bij een buur een
voor me te leenen.

De tocht was mooi. De zon scheen
helder en warm. Maar van de omgeving
zag ik niet zoo heel veel; al m'n aan-
dacht had ik noodig voor mijn fiets
en de weg. Het was toch heerlijk. De
wegen waren niet zoo druk — we
hadden ze daarom juist gekozen — zoo-
dat we niet vaak behoefden af te stappen

om paard-en-wagens te laten passeeren.
Ik waagde het nog niet om dan op
de fiets te blijven zitten.

Plotseling, toen we weer eens afge-
stegen waren en weer opstappen wilden:
mijn belastingplaatje! 't Was weg, met
riempje en al.

Ik keek achter mij over de weg,
misschien was ik het pas, bij het af-
stappen, verloren. Niets te zien. Hoe
leeg en eenzaam en stil lag de weg in
de zon. Ik voelde mij verpletterd worden
onder een lodden angst.

„Wij gaan terug”, zei Dirk. „We
zullen zoeken. Als het nog niet opge-
raapt is ligt het er nog.”

Maar ik kon haast niets zien door
de tranen die in mijn oogen stonden.
Ik was ziek en ellendig, en ik durfde
niet naar huis. We gingen de weg terug
en zochten die af. Telkens meende ik van
verre het verlorene te zien liggen. Het
was het niet. We zochten tot we voor-
bij de plek waren, waar ik zeker wist
het nog te hebben gehad. Nog eens
dezelfde weg afgezocht. Driemaal heb-
ben wij, voorovergebogen, die weg ge-
lopen. Vonden niets.



En de even noodzake-
lijke aanrijdingen van
wagens en eerzame
wandelaars.



We zochten tot we voorbij de plek waren waar ik zeker wist het nog te hebben gehad.

Lust om voort te fietsen hadden we niet. Naar huis te gaan evenmin. Toch moest het. En ik wilde naar bed; ik voelde me ziek en duizelig.

Hoe treurig was onze thuiskomst. Vader en moeder schrokken toen ze ons zagen binnenkomen. Ze dachten vast aan een ongeluk, want moeder leek wel blij toen Dirk verteld had dat ik mijn belastingplaatje verloren was.

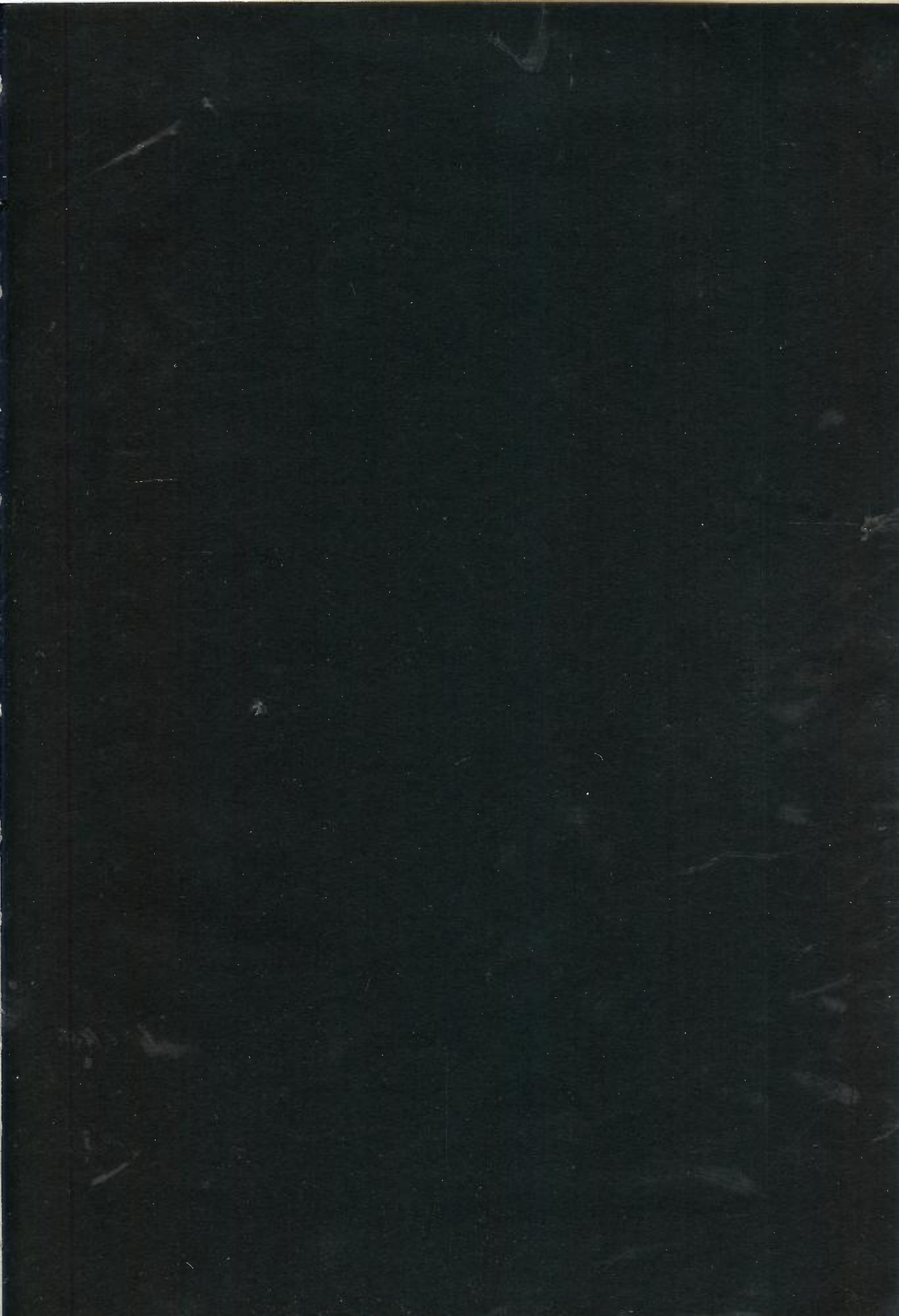
Vader zei niet veel. Maar ik moest

de fiets bij Dirk terugbrengen en nu twaalf weken lang mijn kwartje bij Dirks buurman gaan brengen. En de fiets heb ik nooit meer mogen terughalen.

„Je moet maar leeren beter op je dingen te passen”, had vader met een boos gezicht gezegd. Is het daarom dat ik nu nog telkens met angst naar mijn belastingplaatje kijk, al zit het secuur op mijn fiets gesoldeerd en geklonken?



SCHELPEVVISCHERS



Als het jaar heengaat

Nu ga 'k weer terugdenken aan voorbije jaren,
Aan rijen van dagen, die in eend're maat
Opkwamen en daad'lijk weer vergleden waren
En sporen lieten in mijn handen en gelaat.

En al die dagen heb ik niet gevonden
De dingen zonder naam, waar ik op wacht,
De dingen die van ver te wenken stonden
En die toch niemand nader tot mij bracht.

O God, hebt G' iets te weinig mij gegeven,
Toen Gij mij schiept, liet G' ergens een leeg en open
Gebied en blijft dat zoo geheel mijn leven?
De jaren schrijden en ik ben vermoeid van 't hopen.

Laat eenmaal toch de stille verwond'ring komen
Van 't één met U te zijn; laat licht van eeuwigheid.
Genezend, troostend door mijn leven stroomen
En hef mij op uit d' angsten van de tijd.

P. VINK

H. te Merwe

Eendenkooi



Kooikershut en
schuurtje

De jonge dominee had me beloofd: „Als je es een paar dagen op ons dorpje komt, zal ik je de eendenkooi laten zien. Da's geweldig interessant.”

Best — ik kwam een paar dagen op „ons dorpje”, en ik zou de eendenkooi zien.

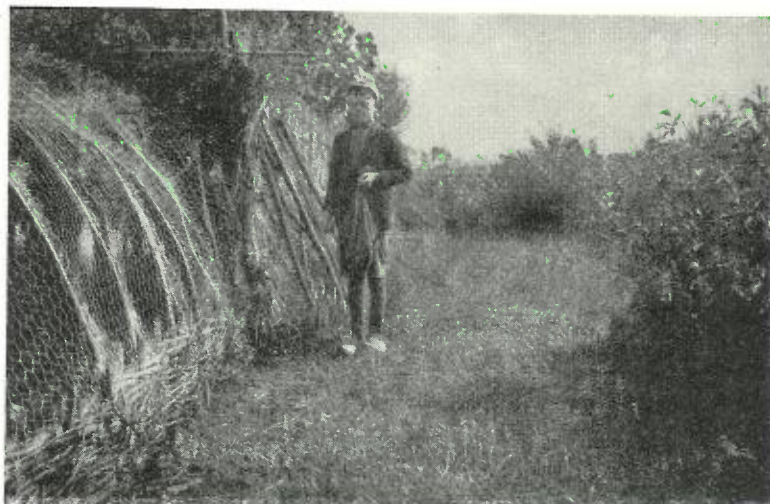
Dat begon met een wandeling naar het boerderijtje van den kooiker: om te vragen, of en wanneer een bezichtiging gelegen kwam, — en het werd den middag van „diën eigensten dag” voorgezet met een fietsrit „onder z'n beiden” naar de kooi zelf.

Een flink stuk vóór de kooi haalden we Gerrit in. Gerrit was de veertienjarige zoon van den kooiker, en diens meest betrouwbare hulp in het bedrijf. Het was 'n genot voor hem twee „meeneeren” in zijn domein rond te leiden, en met de grootst-mogelijke bereidwil-

ligheid vertelde hij en legde hij uit Dat begon al bij een paaltje met een aangespijkerd plankje, dat ergens aan den slootkant in den grond stond gestoken. Het opschrift vermeldde, dat binnen 750 meter, gerekend vanaf het midden van de kooiplas, jagen was verboden. Gerrit lichtte ons in, dat dat was om de omgeving van de kooi rustig te houden en de eenden niet te verschrikken. En hij vertelde ons er meteen bij, dat hier en daar een kooiker zèlf de regels wel eens overtreedt.

Zoo even na zonsondergang vliegen de wilde eenden, die overdag op den plas zijn neergestreken en nog niet in een der pijpen zijn verschalkt, op, om „naar buiten” te trekken, naar de rivier. Dicht bij de kooi vliegen ze dan natuurlijk tamelijk laag — ze hebben pàs den grond, of beter: het water, verlaten, en beginnen te stijgen. Dan zijn ze

Gerrit met den voederzak. Het gaas overdekt het uiteinde der pijp. Het voer — mais — is bestemd voor de z.g. lok-eenden en wordt tusschen het gaas door in het water geworpen.



betrekkelijk gemakkelijk onder schot te krijgen, en voor den kooiker, wiens dag niet al te best was, is de verleiding groot. . . . Maar Gerrit beweerde, dat het tóch „achterop” is: op die manier verjaag je de wilde eenden en wordt de kooi minder.

De weg, die we volgden, was geworden tot een smal voetpad; een plank over een sloot bracht ons in een weiland. De sloot stond vol mooie planten: gentiaan, witte waterlelie, gele plomp, pijlkruid, scheerling Het water was helder, je kon tot op den bodem zien.

„D'r komt een bui opzetten”, en onze geleider wees naar het Zuidwesten. Boven een populierenbosch hing een grauwe wolk — je zag in de verte den regen neerstralen.

„Halen we de kooi nog, Gerrit?”

„Misschien, dominee”

We háalden 'em wel, maar niet vóór de bui De eerste dikke druppels vielen al, toen we met haast en moeite over weer=een=plank equilibreerden, die over weer=een=sloot lag. Maar we waren toch in het kooikershuisje, toen de bui in volle hevigheid neerplaste. . .

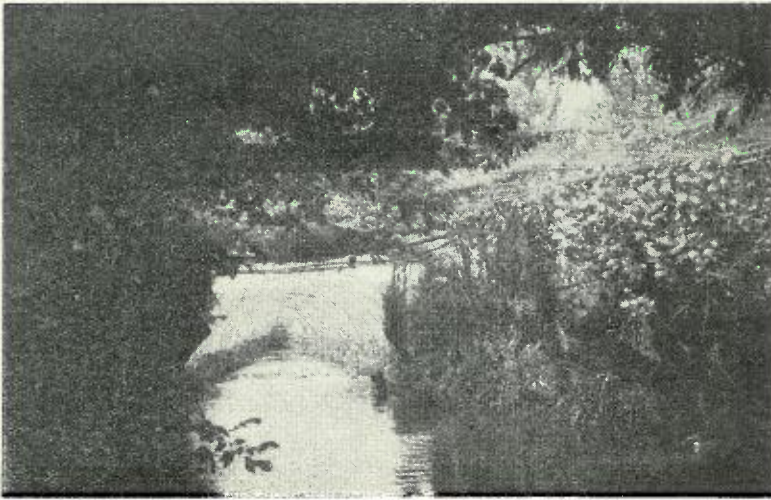
„'t Gaat wel over”, zei Gerrit lach=niek. Op 'n hoop takkebossen, die ergens tegen den wand lag, ging hij

rustig zitten, en stak genoegelijk de sigaret op, die de dominee hem aanbod. Die — de do — zat, eers en ambtshalve, op het eenige stoelwrek, in de hut aanwezig; ik had een houtblok ter bezitting.

Gerrit bleek gelijk te hebben gehad: de bui was nog eerder aan het eind dan zijn sigaret, en we stapten naar buiten. Het bleek, dat we dicht bij het uiteinde van een der pijpen waren, en Gerrit begon z'n uitleg.

Je hebt drie soorten eenden (van kooikers=standpunt bezien dan!), n.l. de tamme of lok=eenden, die in de kooi thuis hooren en dienen om hun wilde makkers mee te lokken de pijp in; de stal=eenden, dat zijn half=wilde, zooals Gerrit het uitdrukte, die wél in de streek van de kooi zijn geboren en daar thuis zijn, maar waarop jagen vrij is, en de wilde eenden, die voor=bijtrekken en op hun trek zich neer=laten op de kooiplas om te rusten.

De lok=eenden zijn zóó aan den kooiker gewend, dat ze op diens fluiten komen aanzwemmen. Gerrit, in verklaar=baren trots, demonstreerde het ons, en gaf ons daarna een uitvoerige uiteen=zetting van de kunst, hen te „temmen”. Zooveel heb ik er wel van onthouden, dat daarbij het verschaffen van voer een



De pijp. Op den voorgrond, onder de boomen, is het donker, het licht verderop lokt de eenden tot voortzwemmen.

der hoofdmiddelen is, zoodat óók de weg tot het ééndenhart door de maag schijnt te leiden. In z'n bereidwilligheid, om alles te toonen wat toonbaar was, haalde Gerrit een zak met voer uit het huisje en wierp dat met handvullen door de gazen overkapping in het water van de pijp.

Natuurlijk moest hij „op de kiek” — hij hield er speciaal voor op met gooien, al had hij een handvol mais klaar.

Het kieken werd trouwens haastwerk: er kwam een nieuwe bui opzetten, en de zon verdween af en toe achter de

wolken, die daar vóór-aan jaagden. Maar de foto kwam klaar — en Gerrit er op in volle glorie. Hij staat naast de pijp, juist waar de boom-overhuiving ervan vervangen wordt door een van ijzergaas, over gebogen slieten gespannen.

Teruglopend naar het huisje om schuiling te zoeken, legde Gerrit ons uit, wat daarvan de bedoeling is. Vanaf de plas zwemmen de eenden de smalle slooten in, die in de pijpen eindigen. Långs die pijpen staan rietmatten, gedurig echter een kleine opening latend.

Het einde van de pijp. Gerrit grijpt naar een eend in het hokje. De opgetrokken klep, die den terugkeer onmogelijk maakt, is te zien.





De plas, temidden
van riet, en peppels,
en wilgen. . . .

Rond zoo'n rietmat loopt het kooi-
hondje — al maar om dezelfde mat.
Dat bewegende spel lokt de eenden,
hun nieuwsgierigheid trekt hen de pijp
in En dan zien ze in de verte
het licht Vóórin de pijp is het
donker en schaduwrijk, door het loof
van de overweldende boomen — achter
daalt het daglicht ongehinderd tot op
den glanzenden waterspiegel: het lok-
kende licht

Bij de laatste opening tusschen de
matten staat de kooiker: die jaagt met

gegis en gezwaai de verschrikte dieren
naar het pijp-eind: ze trachten op te
vliegen, maar het verraderlijke gaas doet
hen angstig, pijnlijk, dalen — en ze
moèten naar het eind

Dat eind is van stevig rijswerk ge-
vlochten: een vierkante, houten kooi,
met gazen achterwand. En met een
klapdeur. . .

O, dat lijkt een onschuldige loop-
plank, die uit het water op den kant
voert, maar er zit een lange lijn aan,
die loopt naar het plekje waar de



Middenin lag de
plas — Het
wemelde er van
eenden. . .



Huib en de jonge dominee „in een diep-zinnige eenden-conversatie”.
Duidelijk is de opening in de rietmatten te zien, vanwaar de eenden verder de pijp worden ingejaagd.

kooiker staat. . . En als de eenden in het uiterste eind zijn gekomen, trèkt de man achter het rietschut, de plank gaat omhoog — de vogel is buit. . . Dan wordt van boven een plank opgelicht en met zékere hand doet de kooiker zijn greep. . .

Onder een houtschelf bij de hut zaten een paar arbeiders — ze waren met hun schouw langs de sloot uit den polder komen vluchten voor de bui. Huib was er bij — Gerrits oudere broer, en toen we voor de tweede maal de kooi ingingen, trok Huib mee. We

liepen langs de pijpen — heel stil en voorzichtig, om geen eenden te verschrikken, en bovendien aan de lijkant, want eenden hebben een scherp reuk en de wind mocht geen menschengereuren overbrengen.

Middenin lag de plas — we mochten er niet op met de boot, en moesten ons vergenoegen met een blik hier en daar óver de rietmatten heen of door een opening tusschen de droge stengels. . . Het wemelde er van eenden. . .

'n Prachtlândschap was het ook: riet, en peppels, en wilgen, en els, en esch. . .



. . . dat het vonkte en knapte en rookte . . .

Veel ruig. . . Glanzend water. . . Zon, aan een weerbláuwe lucht. . . Zeilende wolken. . . Windgeruisch. . .

Gerrit, in z'n ijver om voor mij een geschikt plekje te vinden vanwaar ik den plas kieken kon, dwaalde langs de matten, die haar afheinden. Ik sjouwde achter hem aan — de beide anderen namen er hun gemak van. Tenminste, toen wij tweeën terugkeerden met de hoop op een geslaagde foto, zaten ze samen gehurkt in het natte gras, in een diepzinnige eendenconversatie. . . .

Daar waren nog een paar aardige bijzonderheden uit op te pikken, vooral, nu Huib zich er eveneens in mengde, en z'n deskundigheid luchtte.

Ja, de jacht was eigenlijk open van half-October tot half-Maart. Je moest natuurlijk een jachtacte hebben. Vader had er een, — en die kostte tweeëndertig gulden.

„Da's duur!” zei ik, en Huib en Gerrit gaven dat grif en met vreugde toe. „Hoeveel vangen jullie nou zoowat?” „'n Negenhonderd eenden per seizoen”, vertelde Gerrit, en Huib zette de financiële zij van de zaak uiteen. De opbrengst was hálf voor den eigenaar van de kooi, hálf voor den kooker. En de eenden „deden” gemiddeld een gulden per stuk bij den poelier. . . (Over prijschommeling op de eendenmarkt sprak hij niet.)

Daar zitten de menschen dan in de jachtijd heele dagen voor in hun kooihuisje — van 's morgens tot 's avonds. . . Om de twee uur een gang langs de pijpen, om te zien, of er vangst is. . . Dan weer naar het huisje en het vuur. . .

Och nee, dat was nog niet eens ongezellig, — en om de gezelligheid van het vuur te demonstreeren, maakte Huib knap-handig een takkebos open, begon met de droge middenhouten met behulp van een stuk papier en lucifers in brand te steken, en weldra blies hij, dat het vonkte en knapte en rookte. Sa! wat een vlam. . . En dat in den zomer in een kleine ruimte, waar de



„rustig genietend van 'n sigaar, liet hij Huib boomen met een lange sliet. . .”

deur bijna de eenige opening was. . . Maar Huib blies en Gerrit porde met een stok en de vlam flakkerde en het vuur rookte. . . En toen zei de dominee: „Dáár een foto van!”

Dáár een foto van! Dat moest — vanzelfsprekend — een tijdopname worden, en ik had geen driepoot meegenomen! Maar dat euvel werd verholpen — een roestige kachel werd aangesleept en neergeploft, een vierkante houten buis, die voor een onbekend doel ergens in een hoek lag, er op „gepoot”, en werkelijk — toen het toestel er op was gedeponeed, bleek de zaak niet eens erg wankel. . . . Het raampje naast de vuurplek werd met 'n jutelap geblinderd, de vlam nog eens extra „aangevuurd” en met mannenmoed hielden Huib en Gerrit

den heelen belichtingstijd onbeweeglijk stand in hitte en rook

Het was een verkwikking, toen we buitenkwamen Het gras en de boomen geurden — de wind was minder geworden — de regenwolken waren weg

'n Flinke schouw lag in de sloot — Gerrit bood ons een watertochtje aan. Hij zelf ging mee: rustig genietend van 'n sigaar liet hij Huib boomen met een lange sliet De polder-sloten langs

En toen we — na behouden landing — huiswaarts togen, zat Gerrit op de

bagagedrager van Huib's fiets: een beeld van volmaakte tevredenheid.

Huib eveneens: glunderlachend vertelde hij roemend de deugden van zijn karretje, waar ie wel met drie man tegelijk op had gereden; dat zoo stevig was; en zoo makkelijk! „Want bellen hoeft je niet; meneer hóórt wel, hoe-die ram-melt — en schoonmaken, daar is toch geen beginnen aan”

Toen zwaaiden ze met een keurige bocht den dam over naar hun erf — de weizak bengelde aan Gerrits heup. „Dag dominee; meneer!”

Wij traptten huis-toe.

Kerstgedachte

Dit was het wonder van dien nacht —
Dat Gij het doodgevangen leven
een uitzicht op verlossing bracht —
een liefde maat'loos in vergeven.

Gij hebt wel schoon den mensch bemind,
wjl onze nood Uw liefde zoo vervulde.
Gij gaf ons 't vleeschgeworden woord — Uw Kind! —
de delging van ons aller schulden.

Nu gaat geen enkel leven meer
aan schuld en nood ten onder.
Gij vraagt alleen: Geloof — begeer
Uw deel in dit groot wonder.

Wij komen en aanbidden Heer —
laat niets de liefde in ons doven,
want zie, wij zijn te kracht'loos Heer,
om altijd sterk dit wonder te gelooven.



VOORSTELLING VAN JEZUS
IN DE TEMPEL

SCHILDERIJ VAN
JACOB JORDAENS

Gerda v. d. Plaats

Zondag

Als eindelijk het middagmaal geëindigd was; de tafel voorzichtig van 't fijn Zondags-servies geruimd, dan stond Letty — als iedere Zondag — met de rug naar de kamer gekeerd, voor 't groote venster; de ellebogen steunend op de vensterbank, het hoofd in de handen. En dan altijd weer, diezelfde, wekelijksche vraag:

„Mag ik naar Marietje gaan, grootmoeder?” en de stem van die vrouw:

„Nee kind, dat kan niet op Zondag! Hier, heb je dit al uitgekregen?” En dan kwam zij met de boeken uit Grootmoeders eigen meisjesjaren.

Dan nam Letty aan het boek, dat zij haatte, dat ze haten móest, in haar jonge jeugd. Ze zette zich in haar stoeltje vlak naast het venster en ze keek het raam uit in de smalle donkere straat. De gedachten gingen weg dan, dwalend naar dat verre land, waar ze gewoond had met vader. Dat land, dat in haar geheugen zich tooverde als één lichtende vroolijkheid, één warmte, één geluk met haar vader alleen.

Ze zag niet meer de hooge huizen aan de overkant; ze wist niet meer 't gehate boek in haar handen; tot een onrustig bewegen van een der middag-slaap-doende grootouders het hondje keffen deed, en Letty zoo káts uit 't schoone land in 't werkelijk leven terug deed vallen. Dan voelde ze een woede opkroppen in haar keel en ze had lust te trappen tegen 't boek, tot de band uit elkaar zou liggen; alle bladen witsverspreid op 't grijs-grauwe vloerkleed.

„En Kees zou er naar bijten, er aan trekken, tot al die brave boek-menschen-

figuren als flarden uit elkaar hingen,” en ze lachte om dat lumineuze idee.

Maar dan wist ze meteen dat die rolmops-dikkige Keesje nooit de moete zou nemen uit z'n slaperige houding op te staan; grommen zou die, of even keffen, om met de kop tusschen de voorpooten genoeglijk weer in te dutten.

O, ze zou dat dier kunnen ranselen; zooals ze aan alles een hekel had in dit groote sombere huis; aan die donkere kamers, die meubels zonder krasje of scheur, de crapauds met de grijze hoezen, die lampekappen met papier — opdat 't alles nog langer mee zou kunnen; aan de loopers in de lange gangen en op de trappen met de geblokt-



Ze zette zich in haar stoel vlak naast het venster, en keek het raam uit.

katoenen erover heen tegen 't verslijten; aan haar slaapkamer met 't groot-menschenledikant en 't geel houten penantkastje.

En aan Bets! Ja, 't meest nog aan Bets; want als die er niet geweest was zou grootmoeder niet weten, hoe Letty „te hooi en te gras”, binnenliep met vuile schoenen, d'r mantel aan een armsgat ophing, de schooltasch gooide in een hoek. Bets vertelde dat subiet aan mevrouw en ze bleef er bij staan om te hooren wat deze wel zeggen zou: „Och kind, je weet nu toch, dat dat niet mag.”

En ze zweeg. Dan slof-slofte Bets weg op de leeren pantoffels, klep-klaprend op de tegels van de gang — boos, omdat 't akelig slordige kind niet een daverende uitbrander kreeg. Dan moest Bets zelf dit verhalen op 't kind zoodat het bleef gaan in een kringloop.

Eens was Letty de kamer uitgestoven, haar achterna en ze had gegild in plotselinge drift: „Leelijk, misselijk, akelig oud mensch.” En dit kón Bets haar niet vergeven. En als ze 's Zondags-morgens samen gingen naar de kerk, omdat de grootouders er te oud voor waren, liepen ze de heele weg naast elkaar te zwijgen. Hoe Letty ook probeerde op 't laatste momentje aan haar te ontglippen om te gaan zitten bij Marietje, of ergens in een hoekje alleen, het mocht niet gelukken. Ze zat daar als een voorbeeldig opgevoed meisje, met haar smalle ruggetje kaarsrecht naast de gediensstige van haar grootmoeder.

Tot op eenmaal ze haar statie vergat, zij met gretig-nieuwsgierige oogen zich omdraaide, de kerk rondkeek en dan — En altijd op dit kritieke moment was het de elleboogstoot van Bets, die haar tot de orde terugriep.

En na kerktijd ging ze naar tante Mien. Iedere Zondag hetzelfde meisje in de donkerblauwe mantel, en de iets lichtere hoed, met 't taschje van peau-de-suède in de rechterhand, waar

van in de holte het zilveren appeltje aan 't armbandje te bengelen hing; 't meisje met de zwarte kousen, de zwarte schoenen waarop blinkend een knoopje.

Bij tante Mien vond Letty het heerlijk; liet ze d'r beenen genoeglijk bij de stoel neerschommelen; praatte ze luid en veel: van de school, van Marietje, dat toch d'r Zondagsvriendinnetje niet was; klaagde ze d'r nood om Bets, die grootmoeder versterkte in het idee, dat een keurig opgevoed meisje op Zondag niet alleen op straat kwam, niet naar d'r vriendinnetjes ging, om daar te stoeien en te ravotten, of 't zoo maar een gewone dag van de week was.

„Neen kind, dat kan niet op Zondag,” had grootmoeder gezegd en Letty keerde zich onwillig om van voor het venster, er kwam in haar hart een heimelijk verlangen eens dit gebod te overtreden. —

En dan zocht ze in haar gedachten hoe ze 't doen zou, hoe ze aan de scherpe oogen van de alziende Bets zou ontsnappen.

Dan ging ze de kamer uit naar de donkere gang, waar ze Bets hoorde vanuit de keuken. Ze trok de mantel aan — vlug. In zenuwachtig haasten wilde het niet, stak ze geregeld d'r arm juist naast het armsgat.

De hoed, wát hing die hoog. Op d'r teenen kon ze er nauw' bij en slippend met de linkervoet, schopte ze tegen de parapluie-bak en de hand viel zoo kéts op de vierkante kapstokspiegel. Met bonzend hart wachtte ze — wachtte ze. —

In de keuken scharrelde onrustig Bets. —

Dan greep ze de hoed en fluks de voordeur uit, ging ze.

De keukendeur kraakte.

Door een heftige windstoot, die verraderlijk door de smalle hoog-huizen straat aanjoeg — klapte fel de voordeur dicht.

Letty ging met bonzend hart en stokkenden adem van de eene stoep, hup,

over naar de andere, tot de zijweg waar ze op de hoek even staan bleef — ze keek om — bang voor ontdekking van 't snood bedrog en de heimelijke ontvluchting. — En dan zag ze: breed uit voor de deur, met de handen links en rechts geplant op de fiere heupen, 't hoofd, met 't dunne, tot knoetje saamgerolde vlechtje uitdagend scheef: de betrapster van al Letty's zonden.

Dan ging ze verder, de hoek om, de straten kiezend links, rechts, tot waar Marietje woonde.

Tegen de avond is ze weer huistoe gegaan; teleurgesteld ging ze door de duistere straten. Marietje, nieuwsgierig om 't vreemd gebeuren van Letty's plotselinge komst op Zondag, had alles willen weten, of haar grootmoeder 't nu goed had gevonden en hoe dat gekomen was; op de eene vraag had Letty „ja” gezegd en verder had ze maar gezwegen. Tot Marietje, gehinderd door dit stilzijn, beweerd had, dat ze 't heel niet leuk vond dat ze gekomen was. Zoo begonnen ze te kibbelen en 't eene woord had 't andere uitgelokt: dat Letty nooit iets mocht; ze bang was voor Bets en nog veel dingen meer.

En Letty, klein zich voelend onder deze rake waarheden, was aan 't fantaseeren gegaan, dat grootmoeder nu alles goed vond, zij op Zondag alles mocht, alleen op de straat spelend met de kinderen uit de wekelijksche schoolklas.

Alleen in 't duis-

ter van den avond, voelde zij zich ver-eenzaamd en bang. En 't ongewone van hier te loopen, de kilheid om haar heen, de Zondagsstille van de straten, de innerlijke angst om te gaan naar de grootouders die nu alles wisten en 't bewustzijn veel gejoekt te hebben, deed de barometerstand van haar gemoed aanmerkelijk dalen. Ze voelde als een band het liggen om haar keel, het wringen om de polsen, en 't maakte als een looden last de beenen moe en loom.

Maar eindelijk toch moest zij binnengaan.

Stil en schichtig in de gang, eenmaal in de kamer: klein smal meisje in haar donkere kleeding.

Als ze zag de grootmoeder bij de kachel met 't lampenlichtglans — plekkend 't grijze haar, de stille mond die nu nog zwijgen bleef, zonder openlijk verwijt, wist zij haar zieltje zwart van zonde en overtreding.



Dan sloft Bets weg op de leeren pantoffels klep-klaprend op de tegels van de gang.

Dan ging ze, klein in het weten van schuldig-zijn, naar grootmoeder toe en ze legde beï haar jonge frissche handen om die stramme oude.

„We hebben zoo om je in angst gezeten. We wisten niet, waar je heen wilde gaan. Zeg, was je bij tante Mien — of naar Marietje?”

En geen antwoord afwachting — „Was het erg plezierig?”

„Neen grootmoeder, we hebben gekibbeld en ruzie gemaakt.” Ze vertelde hortend en stootend elke gebeurtenis van de voorbije middag.

Als de oude vrouw zag dat kind daar schreiend, de smalle schouders schokkend — bleef ze zwijgen. —

Later kwam Bets en dekte de tafel

voor 't avondeten en ze mokte om Letty die daar nu weer zat voor het venster of er niets aan de hand was.

Bij 't binnenbrengen van de thee dien avond, speelde Letty net vlug en handig de orgeloefeningetjes als iedere Zondag.

Bets liep te morren in d'r eenigheidje — en er was niemand, die vroeg wat er aan scheelde — er was niemand, die er iets van scheen te bemerken.

Als ze vlak langs Letty's rug ging, hoorde deze haar zeggen: wat een kind, wat een kind. Toen speelden vlugger de vingers de toetsen af en Bets zag hoe in 't schoteltje van Letty's theekopje — twee koekjes lagen. —

De Martelaar

Hij lag ruglings aan 't houten blok gebonden
en wachtte pijnen als een angstverhaal;
zijn leden rilden, zijn gelaat was vaal,
maar hij dacht strak aan Christus' wonden.

De beulen stonden ernstig aan zijn zij,
als een gezelschap bij een vreemden doode;
ze hebben hem een laatste kans geboden,
maar zijn gelaat stond fier en twijfelvrij.

Dan gingen zij zwijgend aan hem ten roef;
zagen hoe zijn oogen donker vergrootten.
Maar vaster voelde hij in zich besloten
den ongeschonden schat van zijn geloof.



DRINKEBROER

C. Vening

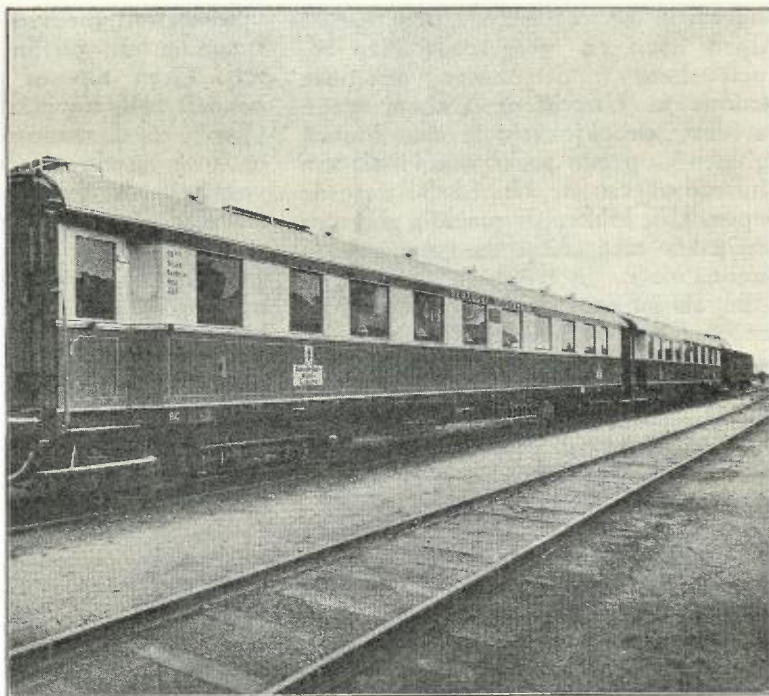
Met de „Rheingold” naar Helvetia

(Geen sprookje)

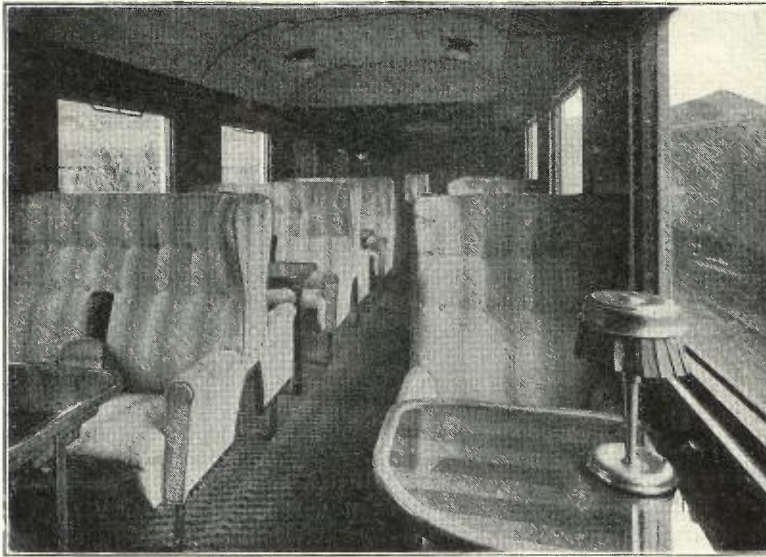
In de laatste jaren van den grooten oorlog en ook kort na den wereldoorlog was het met het spoorwegmateriaal in het grootte Duitsche Rijk zeer droevig gesteld. Hoe dikwijls ben ik er toen doorgereisd naar Zwitserland en terug, dat ik eens niet anders bereiken kon dan via Bentheim-Hannover-Hanau en Singen! Men moest het zoo nauw niet nemen. Men reisde met een eerste klasse biljet in de derde klasse (ook omgekeerd!). De vensterruiten van de coupés waren stukgeslagen, het bekleedsel van de zittingen was veelal

afgerukt, de leeren riemen van de portierraampjes afgesneden en verlichting ontbrak ten eenen male des avonds, tenzij een der medereizigers op de gelukkige gedachte was gekomen een stukje kaars en lucifers mee te nemen. Uren zou ik er u van kunnen vertellen!

Toen kwam de vrede en Duitschland moest op onmeedoogenlooze wijze al datgene uitleveren wat in het binnenland nog aan bruikbaar materiaal aanwezig was, vooral op het gebied van zijn prachtlocomotieven. Er bleef letterlijk niets over! Daar zorgden de overwinnaars wel voor!



De sprookjes-
trein „Rhein-
gold-Express”



Interieur saloon
wagen tweede
klasse

Is het niet een prachtig voorbeeld van echt Duitsche energie, dat nog geen tien jaar later reeds een luxetrein van geraffineerde verfijning — een meesterlijk stuk Mitropa-werk — dagelijks in minder dan één dag door datzelfde Deutschland van de Noordzee tot de Alpen heen en weer reed? Men behoeft slechts in den morgen aan onze stations te Utrecht of Arnhem te zijn om deze sprookjestrein te zien binnen „glijden” op zijn tocht van Hoek van Holland of van de Hoofdstad naar de Alpen. Hoe lokken de prachtig glanzende, paars met crème en goud gelakte wagons niet?

En als ge eens de kans krijgt door een der heldere spiegelruiten een blik naar binnen te werpen! Zou het niet een genot zijn de ruim 900 kilometer van den Hoek tot een der eindpunten Zürich of Luzern eens mee te rijden? Deze legt de „Rheingold” in minder dan één dag af.

In onzen modernen tijd willen we nu eenmaal snel en gerieflijk leven. Welnu, de Rheingold voldoet aan beide eischen.

Des morgens ontbijt u nog op uw gemak in den huiselijken kring en reeds

denzelfden avond zijt gij in het verrukkelijke land der Alpen aan het meer van Luzern of in de Bahnhofstrasse te Zürich. En wat krijgt ge op zoo'n dag zooal te zien! Dat zal ik u verder op met een enkel woord vertellen. Wat luxe betreft biedt de Rheingold u het summum van verfijndheid en gerief op reis. Geen uit- of overstappen, ja u behoeft zelfs uw plaats niet te verlaten! Grens- en douanecontrole in den trein en uwe maaltijden worden door een voortreffelijk geschoold personeel geserveerd op de plaats, waar u zit! in uw gemakkelijke fauteuil aan het raam. Toch behoeft deze luxe u geenszins af te schrikken. Ge betaalt uw tweede klasse biljet, dat even duur kost als elke andere route naar Zwitserland, plus een billijke toeslag die bescheiden genoemd mag worden met het oog op het groote genot en gerief, dat u geboden wordt en de „soesah” die u bespaard wordt!

Daarbij biedt de Rijnroute met de Rheingold ontegenzeggelijk belangrijke voordeelen boven andere routes. Zooals ik al deed uitkomen is de prijs absoluut gelijk. Daarbij hebt U het voordeel dat U door slechts één enkel



Fraaie Domkerk te Mainz

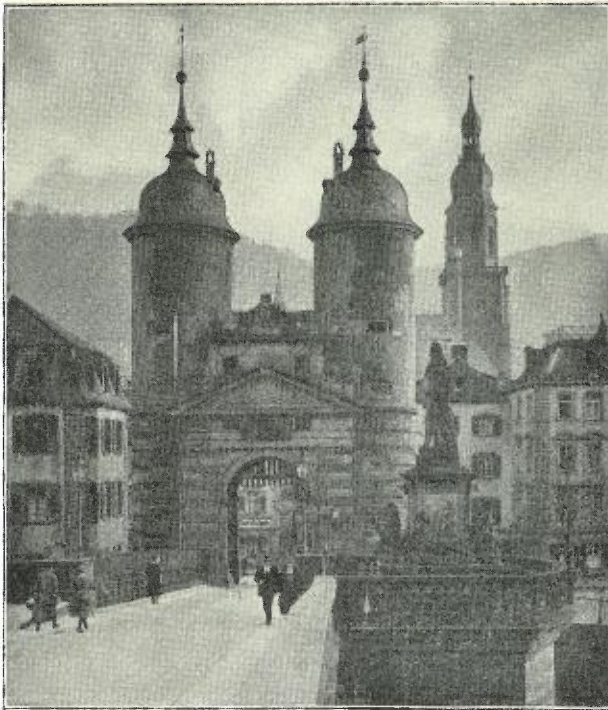
land reist, dus onderweg geen last van veelvuldige grenscontrôle hebt of soms hinderlijke douaneformaliteiten. Wat natuurschoon aangaat is de beroemde Rijnroute verreweg de mooiste en ver te prefereeren boven alle andere verbindingswegen. En dan is er nóg een voordeel: U behoeft slechts iets vroeger weg, doch altijd nog op een zeer schappelijk uur, d.w.z. na het ontbijt. Daarentegen komt U nog tijdig bij daglicht in Zwitserland aan, terwijl b.v. de Edelweiss eerst tegen middernacht te Luzern arriveert. Dat is ook wat waard.

Kort en goed: wij gaan dus met de Rheingold!

En nu een korte beschrijving van de reis. Kort nadat we het land van „windmolens en klompen, van pof-

broeken en lange pijpen" verlaten hebben, sporen we, even voorbij Arnhem, via Zevenaar, Elten, Emmerich over de grens. Dit geschiedt zóó onopgemerkt dat we er nauwelijks aan denken, op de heenreis, ons horloge in den zomer 20 minuten achteruit te zetten, in den winter 40 minuten vooruit. Op de terugreis natuurlijk omgekeerd. Maar dat is dan ook letterlijk het eenige waar we aan te denken hebben. Grens- en douanecontrôle al rijdende en schier ongemerkt in den trein op de meest hoffelijke wijze.

Aanvankelijk rijden we door groene laaglanden met boomgroepen en sappige weiden met bonte koeien. Het herinnert wel aan ons Hollandsche landschap en is toch weer heel anders. Na Wesel begint het indrukwekkende industriegebied. Hoe dikwijls ben ik er in den

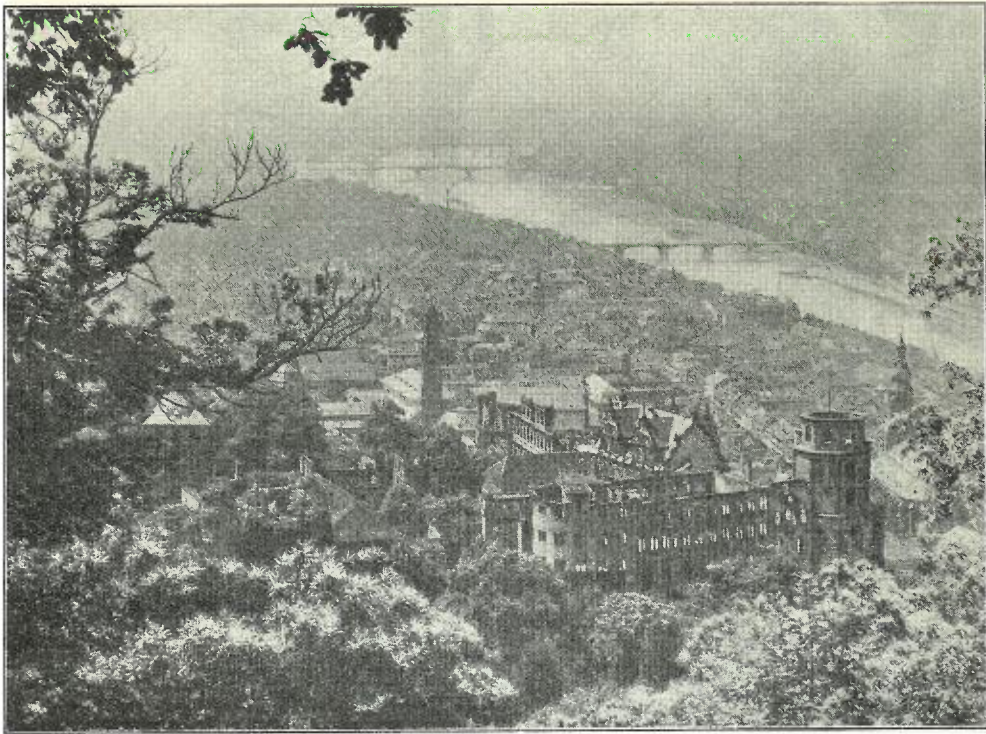


Oude brug en poort te
Heidelberg

oorlog des nachts doorgespoord. Er werd toen met koortsachtigen ijver gewerkt en het scheen veelal of de heele wereld in vuur en vlam stond. Onze eerste stopplaats op Duitsch gebied is Duisburg, daarna Düsseldorf, beide zeer belangrijke industrie centra. Laatstgenoemde bovendien prachtstad en kunstcentrum. Wij hebben tot dus verre op den rechteroever van den Rijn gespoord tot we een mooi gezicht krijgen op Keulen met zijn schitterende Domkerk en torens. Hier steken we den Rijn over door middel van de imposante Rijnbrug, aan den ingang waarvan nog altijd het trotsche ruiters standbeeld van Wilhelm II prijkt. Nauwelijks staat onze sprookjestrain eenige minuten aan het Hauptbahnhof stil of het valt ons op, dat rappe handen al bezig zijn hem van buiten af te zeemen! En zoo is het nu met alles! Als we ons later de lunch laten serveren treft het ons hoe uitstekend het eten is en hoe voortreffelijk de bediening.

De Reichsbahn wil nu eenmaal dat de Rheingold een voorbeeldige luxe trein zij en hij is het! In dit verband deed mij onlangs een ambtenaar van de Reichsbahn het volgende verhaal: Een employé van de Rheingold werd bij zijn superieur op het appèl geroepen. De man stond angst en vrees uit en dacht: wat zou er nu nog aan gemankeerd hebben? Doch zijn chef stelde hem aanstonds gerust met een: Neen, neen, dat is het niet. Ik wou je alleen maar meedeelen dat ik uit Engeland een schrijven heb ontvangen om mij erop attent te maken hoe buitengewoon goed de zaak bij jou in den wagen in orde is! En daar sluit ik mij bij aan.

Voort raast het gevaarte nu weer, ditmaal langs den linkeroever van den Rijn. Al lunchende sporen we weldra door Bonn, de beroemde universiteitsstad met het geboortehuis van Beethoven. Hier begint het fraaie traject van den Rijn, dat van Keulen tot Mainz

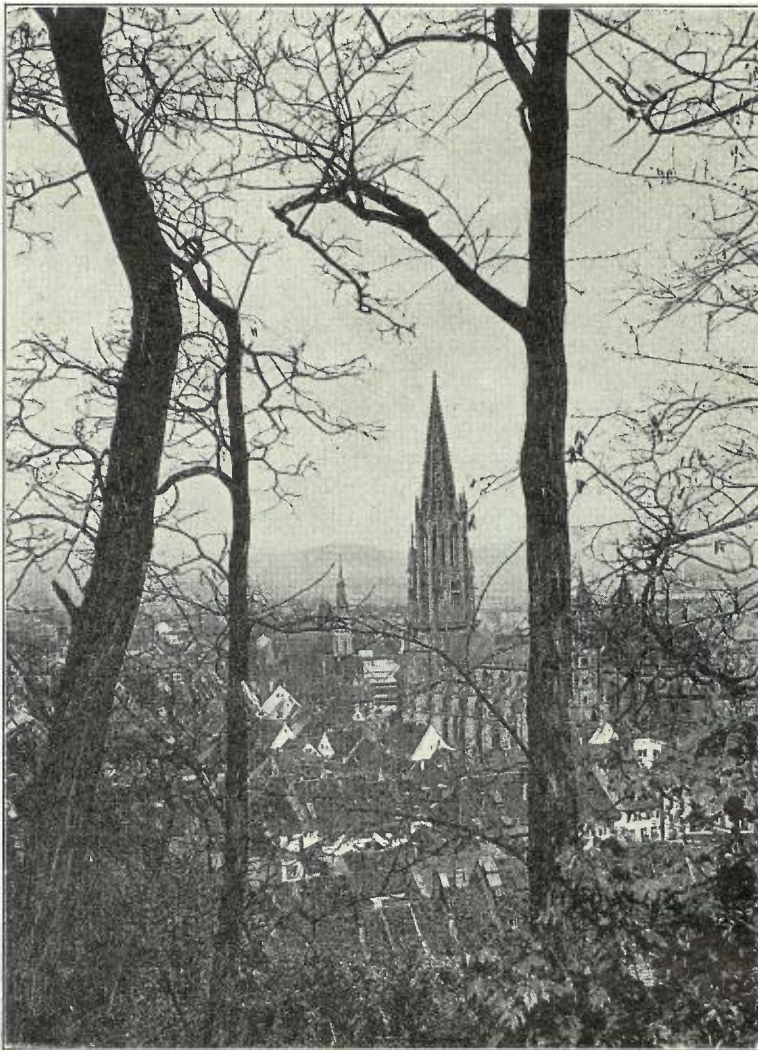


Panorama van Heidelberg met slot

183 K.M. lang, door den Rheingold in ruim 2 uur wordt afgelegd! Spoedig worden aan de overzijde de liefelijke plaatsjes Königswinter en Honnef zichtbaar met, daarachter, het altijd weer mooie Zevengebergte. Doch het zou niet aangaan u hier deze Rijnroute te beschrijven. Plaatsruimte ontbreekt en dan . . . hoevele lezers hebben reeds een Rijnreisje gemaakt! Als achterland noem ik u slechts nog, links, Ahr- en Moeseldal met den Eifel en Hunsrück en, rechts, na het Zevengebergte nog het Westerwald en den mooien Taunus. De rest mag ik bekend veronderstellen en na een „non-stop” traject van 183 kilometer van heerlijk, afwisselend natuurschoon rijden we Mainz binnen. Welk een bekende plekjes zijn er in die heerlijke twee uren aan ons voorbij gegaan: het Zevengebergte, Remagen, Koblenz, één aaneenschakeling van ruines en kasteelen, Assmannshausen,

de Mäuseturm, Bingen en Rudesheim (wat een wijn!).

Mainz, met zijn prachtige Domkerk, een der oudste domkerken aan den Rijn, van groote kunsthistorische waarde, is nog altijd de vroolijke, gezellige stad van ouds. Hier stapt men uit voor Wiesbaden. En kort na Mainz gaan wij wederom naar den rechteroever van den Rijn, waar we nu blijven tot wij nabij Bazel voor de laatste maal over de rivier gaan. Wij stoppen nu achtereenvolgens te Mannheim (in de nabijheid van het schitterende Heidelberg, waarvan we niet kunnen nalaten twee plaatjes te geven) de prachtstad Karlsruhe, de welvarende hoofdstad van Baden, te Baden-Baden en als we goeddelijk aan de thee zitten bereiken we het zeer fraaie Freiburg, de schitterend gelegen, gemütliche en tevens van ouds beroemde universiteitsstad, het uitgangspunt voor de zeer roman-



De fraaie Münster te Freiburg im Breisgau

tische Höllentalbahn voor Titisee, St. Blasien en Donaueschingen. Ook den Feldberg, thans zoo zeer in trek voor den wintersport, bereikt men van hier uit. Freiburg en zijn schoone omgeving kan ik aan ieder, die slechts bekend is met de meer gebruikelijke Rijnroute, werkelijk ten zéérste aanbevelen.

Een prachtmonument in zuiver Gothische stijl is de Münsterkerk met zijn hoogen toren, die uit de 13e eeuw dateeren. De fraaie toren is niet minder dan 116 meter hoog. Doch we hebben

maar weinig tijd om nu over een en ander na te denken, want voort gaat het wederom met groote snelheid naar Bazel, ons einddoel!

En denk nu niet dat het uit is met het natuurschoon. In tegendeel! We sporen nu langs de rechter berghellingen van de uitloopers van het Zwarte Woud hoog boven den Rijn met een bijna voortdurend prachtig uitzicht op de „Oberrhein-Ebene”, vlakke van den Bovenrijn, welke gelegen is tusschen de Vogezen en het Schwarzwald. Dit

landschap heeft iets heel bijzonder aantrekkelijks, dat ik u moeilijk in het kort beschrijven kan; u moet het zelf zien! Dan komt de tunnel door het groote Isteiner Klotz plotseling op wreede wijze onze idylle verstoren. Het kleine stationnetje Weil-Leopoldshöhe, waar ik in den grooten oorlog heel veel spannende momenten heb meegemaakt, en we stoppen even te Basel, Badischer Bahnhof. Daarna Basel S. B. B. ons einddoel!

Grens- en pascontrôle zijn weder in den trein gedurende de rit, zoodat we, „zoo frisch als een hoentje” na een genotvollen dag tegen het etensuur Basel Hauptbahnhof bereiken.

In het zomerseizoen kan men nog tot Luzern, resp. Zürich blijven zitten. Een ideaal reisroute!

Tenslotte zij het mij vergund hier

nog enkele persoonlijke opmerkingen aan toe te voegen. Velen zullen zich thans wellicht laten afschrikken voor reizen door of naar Duitschland door berichten in onze pers over onlusten of onheusche behandeling.

Nog zeer onlangs ben ik met mijn vrouw uit Weenen teruggekeerd en hebben wij een zeer aanzienlijk deel van het Duitsche Rijk doorreisid (Passau-Nürnberg-Würzburg-Frankfurt-Keulen-Emmerich) in de tweede en derde klasse, — met een dag en een nacht oponthoud in Würzburg. Van onlusten géén spoor. Integendeel, meer orde en rust dan ooit te voren! Ook aan de beide grensstations een en al hoffelijke gemoedelijkheid, kortom een land waar men voor zijn genoegte heengaat. En . . . niet duur!

Ook de Weenske pers had ons op iets heel anders voorbereid! Nonsens!

Zon in de strenge straat

In de straat van hooge huizen,
rijend zich aan elke zij,
komt een schuchter zonneschijntje
en het donker schauw-gordijntje
schuift zich zoetjes-aan opzij.

Breeder wordt het zonne-strookje
zichtbaar op de huizenrij,
makend strenge muren fleurig,
't verft, wat schaduw-grauw was, kleurig
en wat triestig was, lijkt blij.

Maar als dan het jolig schijntje
sluipend weer verdwijnen gaat,
komt er met het schaduw-duister
weer de statig strenge luister
in de hooge-huizen-sstraat.

W. WEMERMAN

De zieke koning

De handen op het dekendons gevouwen,
De slaaplooze oogen starend naar omhoog,
Ligt lijdens-moe de koning in 't vergrauwen
Der lange nacht; de hooge koorts vervloog. —

Een wachter staat met stille bleeke handen
En mat gelaat in 't licht der kaarsevlam,
Vóór 't schemeren der rijk gesierde wanden.
Traag wijkt de nacht zoo troosteloos en klam.

De dienaars gaan met dof gedempte schreden
En fluisterwoorden stil door zaal en gang.
Daar buiten rijzen smeekende gebeden
Van 't hulploos klagend volk: de toekomst bang. . . .

Doch roerloos, zwijgend, ligt vermoeid de koning,
Een vreemde, bleeke gast in eigen woning.

C. VERMEER



WINTER IN HET SPAANDERSWOUD

Kerstmis

't Was nacht toen Jezus werd geboren
en nederlag in donkren, stillen stal.
Gezonden door den Koning van 't heelal
en aan Zijn volk voorzegd, reeds eeuwen van tevoren.

't Was nacht toen klonk der Serafijnen lof
en moegewerkte herders Hem aanbaden.
Toen Oostersche-wijzen met hun rijke offers traden
en tooverden den stal tot Heilig Huldehof.

't Was nacht, o Heer!, en storelooze stilte toefde
rondom mij; en mijn ziel zocht u te zien
in stralend licht, waarin 'k U hulde wilde bien;

en Gij, o Jesu-mijn, wist wat Uw kind behoefde —
Gij daalde tot mij neer. In U was mijne kracht —
Toen Bethlehem werd Bethel, vlood voor mij de nacht.

H. J. LEGUYT

P. H. Muller

Kroniek van het boek

G. VAN BEUSEKOM, F. P. J. KOOIJMANS, M. G. RUTTEN EN N. TINBERGEN, *Het Vogeleiland*. Laren, A. G. Schoonderbeek.

Wij hebben tegenover den uitgever van dit boek een verzuim goed te maken. Hij zond ons dit werk ter bespreking en deze recensie verscheen tot heden nog niet in ons blad. Daar de recensent een echt natuurbeminnaar is en hij daarom juist *deze* boeken op zoo'n hoogen prijs stelt, spijt het hem te meer, het nog niet onder de aandacht van zijn lezers te hebben gebracht.

„Het Vogeleiland” beschrijft de ervaringen van de vier schrijvers op het eilandje De Beer, dat aan den mond van den Nieuwen Waterweg dus vlakbij Hoek van Holland, ligt. Het stukje natuur is daar zoo goed als ongerept en voor menschen, die de daar broedende vogels van dichtbij willen bestudeeren is het een prachtig studieterein. Elk der samenwerkende schrijvers heeft telkens een hoofdstukje bijgedragen over een bepaald onderwerp. Zoo beschrijft Tinbergen het leven der meeuwen, Rutten behandelt „de vogelfotografie” en van Beusekom verhaalt een en ander van de gewoonte der scholeksters en vischdieven. Er zijn ook opstellen, die door twee auteurs geschreven zijn.

Hoewel er natuurlijk veel in dit boek staat, dat uitsluitend den *natuuronderzoeker* belang inboezemt, is dit boek toch ook geschreven voor den leek, de *natuurlijefhebber*, die het planten- en dierenleven van zijn vaderland nader wil leeren kennen. Wat dit werk echt maakt tot een gezellig boek zijn niet alleen de verhalend geschreven opstellen, maar ook de overtalrijke prachtige foto's van landschappen, planten en dieren. Behalve een leesboek is „Het Vogeleiland” dus tevens een platenboek en een heel mooi ook!

JAN ZWART, *Van een deftig orgel*, Maassluische Boekhandel en drukkerij N. V. 1933.

De bekende Amsterdamsche organist vertelt in dit keurig uitgegeven boekje allerlei bijzonderheden van het kerkorgel der Hervormde kerk te Maassluis, dat in 1732 aan de gemeente geschonken werd door Govert van Wijn. Bijna geheel het werkje wordt be-

steed aan een beschrijving van de levensgeschiedenis en den arbeid der organisten, die elkander hebben opgevolgd tusschen 1732 en 1932. Er is gebrek aan literatuur over het kerkorgel in Nederland en we weten zoo goed als niets over de organisten uit vorige eeuwen en over hun werk, Daarom is dit boekje zulk een prijzenswaardige uitgave.

Kalenders en Premieboeken. Uitg. J. N. Voorhoeve, den Haag. 1933.

Evenals de Chr. Scheurkalender van de firma Kok blijft die van Voorhoeve in de oude lijn. De, ditmaal slecht gedrukte, plaat van het kalenderschild stelt Paulus voor op den weg naar Damaskus. De apostel ligt op weinig schilderachtige wijze op den rug en houdt de hand afwerend tegen het felle licht. De van niet veel uitdrukking of schrik getuigende reisgenooten staan er bij of houden hun paard in bedwang. Alles erg dramatisch en romantisch maar jammer genoeg niet mooi. We zouden deze kalender niet graag als wandversiering een vol jaar lang aan onzen muur willen zien! De gekleurde plaatjes uit het blok der kalender zijn stuk voor stuk zéér slecht gedrukt. De verhaaltjes en meditaties voor en achter op de blaadjes zijn precies zooals ze veertig jaar geleden ook waren.

Verder is er een kalender bestaande uit drie bladen dun karton in eenige kleuren gedrukt, waarvan althans het drukprocédé hebbelijk is. Alleen hebben we ons suf geprakkiseerd over de vraag, wat toch Bijbelteksten en stichtelijke verzen en een datum-aanwijzing te maken hebben met elkander en met een boeketje bloemen of vogels op een tak. De logica ontgaat ons.

De derde kalender is een maandkalender. Dat wil zeggen, elke bladzijde van dit kalenderblok geeft op de bovenste helft een goed gedrukt plaatje (was de Chr. dagkalender maar zoo goed verzorgd!!) en de onderste helft geeft in duidelijke letters een gedicht. Op de smalle marge, welke ter weerszijden van het plaatje is overgebleven is de datum gememoreerd. Blijkens de achterzijden der kalenderbladen kunnen de platen en de verzen afzonderlijk als prentbriefkaarten benut

worden. Op zichzelf niet zo'n kwade gedachte. Maar we hebben eens sluitzegels-met-Bijbeltekst gezien van dezelfde firma en kregen een ervan op 'n couvert geplakt toegezonden. De tekst was toevallig heelemaal niet toepasselijk . . . We zien aankomen, dat iemand aan een driftig vriend het sluitzegeltje zendt, waarop staat „Twist niet onder elkander”. Of iets van dien aard. Het lijkt ons nogal een mechanische wijze van stichting brengen, iemand per kaart een geloofsuiting van een derde toe te zenden. Enfin.

De beide premieboeken bevatten verhalen van W. Schippers („Wapenbroeders”) en D. Alcock („Gevangenen om des geloofs wil”). Hoe het mogelijk is in 1933 nog voor den dag te komen met een boek van Alcock snappen wij niet. Schippers' verhaal is zooals alle verhalen van Schippers zijn; deze dingen, worden steeds, als tinnen soldaatjes, in een zelfde vormpje gegoten. Deze geschiedenis speelt in de tijd van de O. I. Compagnie en is in z'n soort even mal en dwaas geschreven als het premieboek van Bokma bij Kok's kalender. Al dit gedoe is met hetzelfde traditioneele sap overgoten en het schijnt bij niemand op te komen, hoe zeer dit alles sleur is en geen cent waard. De Bijbel is te goed om stichtelijke citaten uit te putten en om personen uit middelmatige verhalen ermee bewijzen te laten geven van hun vroomheid.

A. VIRULY, *De wereld van boven*. Joure, Utrecht, Douwe Egberts N. V. 1933.

Bij de boeken, die het vliegen en de vliegtochten tot onderwerp hebben behoort ook dit keurige album dat niet in den handel is, maar op bonnen wordt verstrekt door bovengenoemde firma. Het is een boek op albumformaat, geïllustreerd met foto's van de K. L. M. en leuke, vlotte teekeningen van Titus Leuser. De alleraardigst geschreven tekst is in hoofdstukken verdeeld. Zoo is er een hoofdstuk over vliegen leeren, een over Vliegen boven Nederland; In de mist; Vliegen is anders; 's Nachts over Azië; Noodlandingen; Schiphol en Jask, etc. etc. Het boek zal zeker een „hiep, hiep hoera!” ontlokken aan de jongens, die het, dank zij de spaarzaamheid der ouders in handen krijgen.

A. VIRULY, *We vlogen naar Indië*. Amsterdam, Andries Blitz, 1933.

Van denzelfden K. L. M.-piloot die de tekst schreef voor het album, dat we hierboven recenseerden, is dit boek; het derde dat Blitz nu van hem uitgeeft. De beide voorgaande boeken „In de schroefwind” en „Voor vrij?” . . . „Contact!” kregen reeds een tweede druk. Dat pleit voor de gezellige verhaaltrent der werken. Nu, Viruly is een prettig verteller. „We vlogen naar Indië”, een reisverhaal, geïllustreerd met niet minder dan

68 foto's is eigenlijk geen doorlopende beschrijving van „een vliegtocht naar Indië, maar het vliegen” naar onze verre koloniën wordt erin beschreven en uit de nu nog jonge geschiedenis dezer periodieke tochten worden dan telkens allerlei gevallen naar voren gehaald om de reis kleur en levendigheid in zijn beschrijving te geven. Dit boek is boeiend als een roman en we twifelen er niet aan, of het zal, minstens even vlug als de beide vorige werken, spoedig zijn uitverkocht en herdrukt worden. Allerlei dingen, waarvan de leek geen begrip heeft, bespreekt de auteur zoo vlot en aanschouwelijk, dat ze voor den buitenstaander onmiddellijk leven gaan. Indien er één boek is, waarvan jong en oud op de winteravonden genieten zal, dan is het zeker wel dit.

Maranatha-kalender. Uitgave J. H. Kok, Kampen.

T. BOKMA, *Voor troon en altaar*. J. H. Kok, Kampen.

De firma Kok zond ons dezer dagen haar scheurkalender met het erbij behorende premieboek. De kleurendruk van het schild is, hoewel lang niet perfect, ditmaal niet bepaald slecht te noemen. De plaat stelt voor de val van de stad Jericho rond welks muren we het leger de ark zien dragen. We blijven dus ook dit jaar weer in de sfeer der romantische illustratie van een Bijbelsche vertelling. Laat ons hopen, dat we daar eens uit komen.

Het premieboek geeft den lezer een verhaal uit den tijd van Jerobeam's regeering. De geschiedenis is op de bekende wijze en naar aloud recept geschreven. Gelukkig hebben de personen, die er een rol in spelen de taal van onzen Staten-Bijbel goed uit het hoofd geleerd. Er komen wederpartijders en tegenpartijders in dit boek voor; iemand verzoekt een ander, hem een „bete broods” te „langen”; een mooi meisje heet een „schoone maagd”; iemand spreekt niet luid, maar roept „met sterke stem” en er worden vele O. T. Bijbelplaatsen geciteerd. Mogelijk zal dit verhaal velen stichten. Ons heeft dit niet gedaan en wij kunnen slechts de wensch uiten, dat zoowel de schrijver als de uitgever zich „spoedig van de dwalingen huns weegs” zullen bekeeren „tot heil onzes volks”.

REIN VALKHOFF EN PIET MARÉE, *Bob en Ben op stap met de K. L. M.* Den Haag, H. P. Leopold. 1933.

Boeken over vliegtochten hebben voor de jeugd, vooral voor de jongens, in dezen tijd groote aantrekkelijkheid. De beide heeren, hierboven genoemd schreven en illustreerden dit werk, dat zoowel een verhaal als een plaatjesboek is. Twee jongens maken — tenminste in den droom van een hunner — een vliegtocht boven Nederland en Vlaanderen en de illustraties bestaande uit keurige lucht-

foto's van de K. L. M. bewijzen uitnemende diensten. Een jongensboek geïllustreerd met luchtfoto's is het allernieuwste en we mogen zeggen, dat deze proeve prachtig is geslaagd. Stellig zullen ouderen met genoeg de keurige platen, vier op elke groote bladzijde, bezien. Het boek kost slechts f 2.50 gebonden.

J. H. HOREMAN, *De Diamantraid*. Amsterdam, N. J. W. Becht. 1933.

Ook dit werk is een jongensboek; ook dit jongensboek beschrijft een, zelfs meer vliegtochten. Maar dan in den trant van een verhaal en zonder luchtfoto's. Hier is het verhaal de hoofdzaak. En inderdaad het is boeiend. Voor jongens van omstreeks 16, 17 jaar is het uitstekende lectuur. Hoewel de toon, waarin het verhaal gehouden is, meer aan jongere lezers denken doet. Naar onze smaak had de beschrijvingswijze wat minder kinderlijk kunnen zijn. We hebben evenwel met groot genoegen deze geschiedenis gelezen.

J. BAL, *Vaste Planten*. Met 48 afb. Rotterdam, W. L. & J. Brussé. 1933.

In de „reeks voor liefhebberijen", waarin reeds soortgelijke werkjes over Cactussen, Vetplanten, Kamerplanten, etc. etc. zijn verschenen, is nu dit aardige en handige boekje uitgekomen. Zoals de titel aangeeft behandelt het de verzorging van de z.g. vaste planten. Voor lezers die een tuin bezitten is dit werkje dus van belang. De hoofdstukken welke voorafgaan aan een alfabetische lijst van vaste planten bespreken de groundbewerking, de bemesting, de planttijd en het planten, het gieten, verzorgen, voortkweken en dekken der planten. De alfabetische lijst noemt de plantennamen, haar eigenschappen en geeft ook aan, wat ze noodig hebben. Ten slotte volgen in eenige paragrafen nog andere praktische aanwijzingen. De 48 illustraties zijn alle keurig.

Scheurkalender en Almanak der Weesinrichting te Neerbosch. 1933.

De kalender, welke ook ditmaal het product is der Weesinrichtings-drukkerij, is in zoover beter dan elke andere Christelijke dagkalender, dat er ook thans gebroken is,

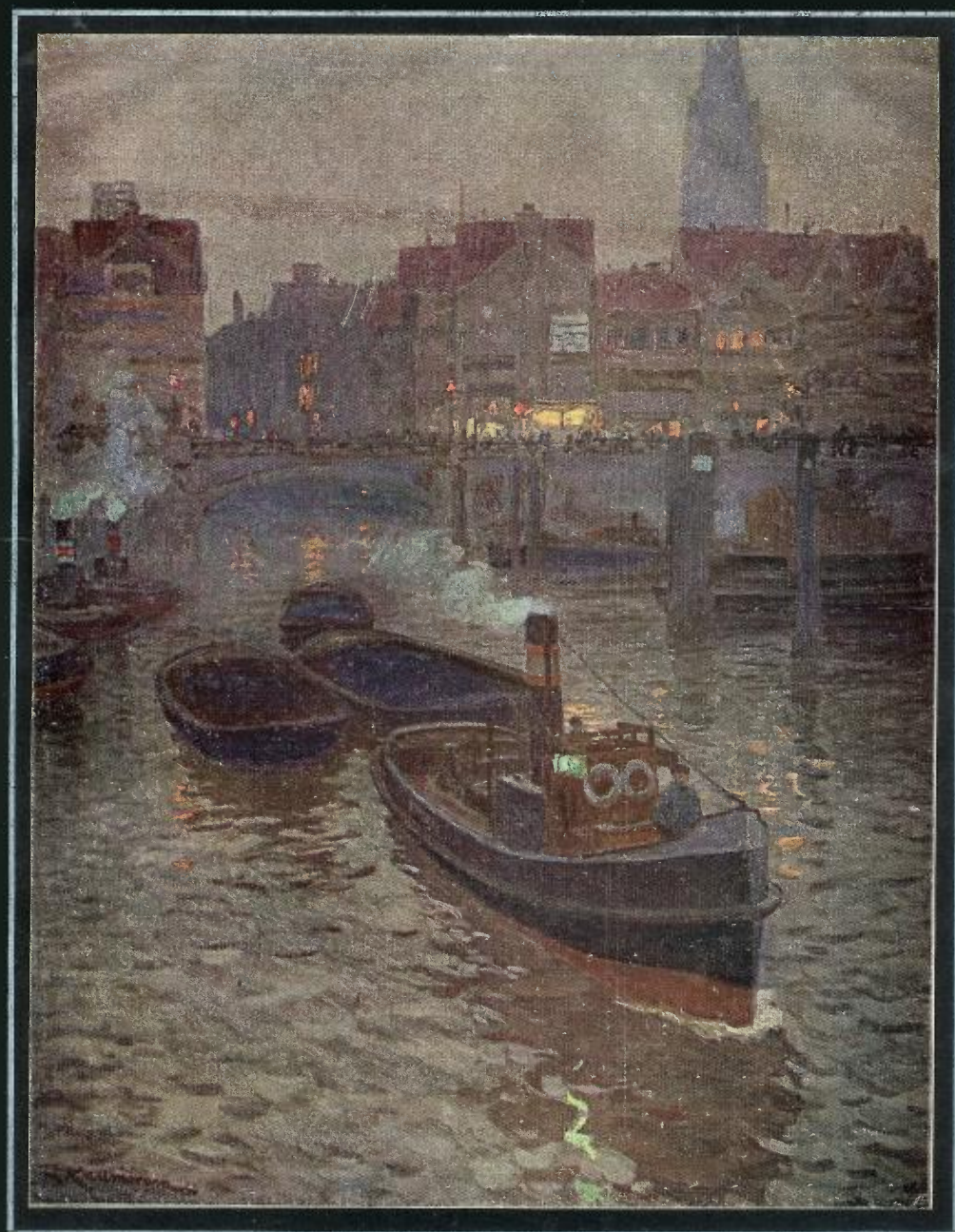
evenals een vorige maal, met de traditie om de plaat op het schild een romantische voorstelling te laten zijn van de een of andere Bijbeltekst. Dit breken met een afschuwelijke traditie vereischt moed, want, wie dit waagt, weet bijna zeker, dat het debiet van zijn kalender er door gedrukt wordt. Alle eer dus aan hen, die deze moed betoond hebben.

Wij willen hiermee evenwel niet zeggen, dat wij dit schild met deze twee meisjeskoppen zoo mooi vinden. We achten de omranding behalve wat druk ook weinig passend bij deze plaat. Maar — had er in de clichévoorraad van De Vriend des Huizes nu geen betere plaat te vinden geweest? Had Melse niet een goede houtsnede? Heeft er in de laatste jaren in De Vriend geen enkele plaat gestaan, goed genoeg voor deze kalender? En — is het zulk een waagstuk, een kalenderschild uit te voeren in wit en zwart, stijlvol, met weinig versiering, eenvoudig dus? We weten wel, dat niets zoo moeilijk te bereiken is als het eenvoudige en we kunnen dan ook slechts de hoop uitspreken, dat gedurende volgende jaren die eenvoud zal bereikt worden. Men zal ons mogelijk al te critisch vinden. Wie dat meent begrijpe, dat alleen hetgeen iemand na aan 't hart ligt hem in staat stelt tot een hooge eisch.

De beide almanakken zijn keurig. De drukkerij poogt ieder jaar, zichzelf te verbeteren en dit is een bewijs van *leven*. Er zijn natuurlijk dingen, die we anders zouden wenschen, er is met name in de almanak voor de jeugd bij de illustraties te weinig éénheid, maar het geheel maakt een prettige indruk.

De blaadjes van de kalender bevatten leesstof, welke ons gunstig lijkt af te steken tegen de blaadjes der andere kalenders. Wij zouden evenwel het geheel nog veel meer willen zien in den toon van onzen tijd. Er is nog te veel traditioneels in dit alles, teveel vooral in het *standpunt* waarvan bij de lectuurkeuze werd uitgegaan dat naar onze stellige meening verouderd is.

Het premieboek zullen we afzonderlijk bespreken. Deze recensie moet worden ingezonden, zal ze nog een plaats in het Decemбернаummer krijgen.



AVOND

BIJLAGE DE VRIEND DES HUIZES

SCHILDERIJ VAN F. KALLMORGEN

Cactus

Hij houdt hoogmoedig in zichzelf besloten,
't Verteren van zijn hartstocht en zijn haat,
Tot hem het leven dwingt tot nieuwe loten,
En roode lust hem door de leden slaat.

Hij schuwt het welig spel der dartle' lijnen
En 't lieflijk lokken van de lichte bloem,
Hij wringt zich op uit zijn verbeterden pijn,
En draagt in starren trots zijn duistren doem.

Maar, God, de nood van zijn gewrongen leden,
En al de wanhoop van zijn blinden groei,
Zijn hartstocht en bedwongen teederheden,
Schreeuwt hij U toe in 't tarten van zijn bloei.

EMMY KLEIN

W. S. Sevensma

Een bezoek aan de kerk S. Maria dell' Anima te Rome

Was eigenlijk meer toevallig dan weloverwogen, dat 't bezoek aan de S. Maria dell' Anima. Och, we wisten immers wel, wie daar begraven lag. We wisten ook wel, hoe het grafmonument, dat we er zouden aantreffen, er uit zag. Ja, zelfs was het ons niet heelemaal onbekend, dat het hier allerminst ging om een kunstwerk van wereldreputatie, waaraan Rome bovendien toch al zoo rijk is, dat er van volledigheid bij het bezoeken geen sprake kan zijn.

En dan nog, zijn er in Rome niet belangrijker kerken te bezichtigen?

Groote kerken met een klinkenden naam, die bijna iedereen wel eens heeft hooren noemen, zooals de machtige St. Pieter, of de prachtige St. Paulsbasiliekkerk buiten de muren, of de S. Maria Maggiore met de oude mozaïeken, de S. Lorenzo, de S. Sebastiaan, de S. Croec, de S. Gesu, of ook de vele kleine kerkjes, met hun eerbiedwaardige eeuwenlange geschiedenis nog herinnerend aan de oudste tijden van het Christendom: de S. Agnese, fuori le mura, de S. Pudenciana, de S. Maria Antica, de S. Cosma e Damiano, de S. Clemente en vele andere?



Sarcophaag met de liggende figuur van paus Adriaan VI (1522—1523) in de kerk van „S. Maria dell' Anima" te Rome. Omstreeks 1525.

Marmmer. Het monument is een stichting van den kardinaal Willem van Enckevoort en ontworpen door Baldassare Perruzzi (1481—1536). Het beeldhouwwerk is van Michelangelo Sanece † 1530 en van Niccolo de Tribolo.

Zoo waren we dan ook meer dan eenmaal op onze zwerftochten in de onmiddellijke nabijheid van het kleine kerkje geweest, zonder dat het in ons op was gekomen eens even naar binnen te gaan. Toch was er wel even een licht gevoel van onvoldaanheid, wanneer we weer thuisgekomen, al den rijkdom aan indrukken in den gewonen gang der dagen gingen verwerken. Want wat we temidden van Rome's internationale veelheid ternauwernood als een gemis voelden — het ontbreken van alle nationale betrekking op het meerendeel der kunstvoortbrengselen — dat kwam op vaderlandschen bodem scherper naar voren. En daarmede het weten, dat we toch ook in het groote Rome, dat landseigene zoo gemakkelijk tot ons hadden kunnen laten spreken, wanneer we slechts dat kerkje . . .

En we namen ons stellig voor, wanneer we eens weer in de eeuwige stad kwamen. . . .

Maar ook toen was het zeker bij goede voornemens gebleven, ware het niet, dat we, wandelend door de oude smalle straatjes in de buurt van de Piazza Naovona, het oude stadium van Domitianus, op eenmaal weer voor het kerkje stonden. Even een blik op ons horloge . . . En we besloten den tijd voor een kort bezoek er nu maar af te nemen. Staande voor de hoofddeur trok in den gevel van het portaal daarvoor een oud beeldhouwwerk onze aandacht. Het stelt Maria voor die om verlossing en voorbede wordt aangeropen door twee zielen, die in het vagevuur verblijven. Deze groep verklaart dus den naam der kerk: S. Maria dell' Anima, Maria en de zielen (in het vagevuur). Maar de S. Maria schijnt voor vreemdelingen niet gastvrij te zijn, althans de hoofddeur blijft gesloten. Nu is dit bij de kleinere kerken in Rome niets ongewoons. We maken ons dan ook reeds op, om een anderen ingang te zoeken, als een armzwaai van een toeschouwer, die verderop in het straatje voor zijn huisdeur staat, ons over den te volgen weg uit het

onzekere helpt. Dus loopen we om de kerk heen en worden op ons bellen aan de deur van het Duitsche hospitiüm, dat met de kerk in verbinding staat, spoedig binnengelaten. Een Duitsch hospitiüm bij een Duitsche kerk. Want deze Mariakerk is de nationale kerk van de Duitschers, zooals b. v. ook de Franschen een eigen bedehuis bezitten. Zij werd in de jaren 1500-1504 gebouwd en heeft dus voor onze begrippen reeds een eerbiedwaardigen ouderdom, alhoewel ze in de rij der Romeinsche zusterkerken zeker een der jongste is.

Enmaal binnen, is de sfeer van het Noorden onmiddellijk om ons. De kerk is er vol van. En dat zit niet in de architectuur, ook niet in de beeldhouwwerken op zich zelf, die daar binnen zijn, evenmin in de inrichting, maar . . . ge raadt het nooit . . . in de netheid.

„Wat is het hier keurig netjes”, was het eerste wat mijn vrouw opmerkte. Maar die sfeer van het Noorden spreekt ook nog op andere wijze tot ons. Binnen deze muren is ter ruste gelegd het stoffelijk overschot van den eersten en eenigen Nederlander, die ooit den pauselijken driekroon heeft gedragen, tegelijk van den laatsten buitenlandschen kerkvorst, in wiens handen de Katholieke kerk de sleutels van Petrus waant: paus Hadrianus VI. En omdat we niet alleen dit feit wisten, maar ook iets van de droeve omstandigheden, waaronder deze rechtschapen Nederlander zijn hooge ambt begon en eindigde, daarom deed het ons nu toch goed een oogensblik bij zijn graf te verwijlen. Hier sprak werkelijk nog iets meer, dan enkel de kunstenaarsgeest, die het marmer leven geeft. Hier sprak ook een gevoel van verwantschap, dat ons, ondanks alle verschil in tijd, in geloof, in rang en stand, toch bindt aan den man, wiens gelaatstrekken te zien, reeds voldoende is, om ons direct in den geest in de lage landen aan de zee te brengen. Daar leefde hij, Adriaan Floriszen van Utrecht een tijdlang, voordat hij den loodzwaren last der tiara te torsen

kreeg en als Hadrianus VI de kerkregering aanvaardde. Staande voor zijn grafmonument*) (zie afb. I), dat ons den paus weergeeft in liggende houding, het moede hoofd gesteund op den linker arm, zien wij er dat zorgengelast laat eens op aan. Dat is dus de man, die als zoon van een eenvoudig handwerker tot zoo hooge waardigheid geroepen werd, om dan te ervaren, dat zelfs het vermeende stedehouderschap van Christus niet verheven is boven allerlei lage hartstochten en vurige begeerten, in hen, die voor alle anderen, dat stadhouderschap hebben te eeren en lief te hebben. Dat is de man, die, in 1459 geboren, en onderwezen door de broeders des gemeenen levens, aanvankelijk van het leven slechts roem en eere schijnt te zullen ontvangen. Het loopt hem alles mede. Door bemiddeling van de weduwe van Karel den Stoute wordt hij tot pastoor benoemd te Goedereede, daarna tot Professor te Leuven. Hier houdt hij voorlezingen, die sterk de aandacht trekken, zoodat hij spoedig vice-kanselier der hoogeschool is en zich tevens het dekanaat van S. Pieter ziet opgedragen. Maar daarbij blijft het niet. Hoogere ambten vallen hem toe. Zoo wordt hij deken van Onze Lieve Vrouwe te Antwerpen, schatmeester van St. Maarten te Utrecht en proost van Oud-Munster. Met zijn aanzien groeit ook zijn vermogen. Uit eigen middelen sticht hij aan de Leuvensche universiteit een college voor arme studenten. Dan wordt hem door Keizer Maximiliaan het gouverneursschap opgedragen over diens kleinzoon, den lateren Karel V. Een eervolle en verantwoordelijke opdracht, die spoedig gevolgd wordt door de benoeming tot ambassadeur van den Keizer in Spanje. De koning van Arragon stelt hem aan tot bisschop van Tortosa.

Maar hooger nog zal hij stijgen. Paus

*) Onze afbeelding geeft slechts een gedeelte van 't monument weer. Het was mij niet mogelijk een geschikte foto van 't geheel te bemachtigen.

Leo X verleent hem in 1517 den kardinaalshoed, terwijl in 1520 Karel V, Keizer geworden, zijn voormaligen onderwijzer tot regent benoemt, tot Spaansch onderkoning.

Zoo stonden de zaken, toen in 1521 bij den dood van Leo X het college van kardinalen te zamen kwam om een opvolger te kiezen. Het stond er slecht voor met de Katholieke kerk. Niet alleen, dat het hoogste gezag al meer vertrouwen inboette, door den ergerlijken levenswandel der hoogste geestelijken, ook de reformatiepogingen in de Noordelijke landen hadden vele trouwe zonen der kerk verontrust. Maar hoe droevig de toestand ook was, in de pauselijke residentie schenen de leiders der kerk ternauwernood den ernst der tijden te beseffen. Geld- en machtshonger regeerden daar de slavenzielen, die den kardinaalshoed droegen. De pauselijke schatkist was leeg en trots al de moeite van de aflaatkramers, het begeerde goud machtig te worden, steeg de schuldenlast van jaar van jaar, tot zij schier ondragelijk werd. Alle kostbaarheden, tot zelfs de pauselijke kronen, waren te pand gegeven. En in de weelderig ingerichte paleizen der groote geestelijke heeren huisde het gevangenisgeboefte, dat om den arm van het wrekende gerecht te ontgaan, maar al te gaarne van het aangeboden asylrecht gebruik maakte en, natuurlijk, tot wederdienst bereid was.

Wie zou onder die hachelijke omstandigheden het hooge ambt ambiëren? Zeer velen, want de sluwe prelaten zagen nog wel kans zichzelve te verrijken, al was het dan ook ten koste van de kerk en de geestelijke goederen. Onder de kandidaten was dan ook de naijver zeer groot. De eengunde den ander het vermeende voordeeltje niet en langen tijd zag het volk van Rome, op het St. Pietersplein verzameld, tevergeefs uit naar het teeken van de benoeming. Daar werd in het hooge college de naam genoemd van kardinaal Adriaan van Utrecht, den Spaanschen onderkoning, den man van

onbesproken gedrag, die hoog boven de strijdende partijen in de residentie stond. Uit nijdigheid en om althans te voorkomen, dat de gehate pretendent der tegenpartij den zetel der eere zou innemen, kozen de kerkvorsten, ieder voor zich in de hoop daarmede den vijand te verslaan, den Spaanschen prelaat. En wat bleek . . . dat Adriaan met algemeene stemmen tot Bisschop van Rome beroepen was. Onmiddellijk sloeg de stemming om. Men beseftte, wat men gedaan had. Uit wederzijdschen najver had men den vreemdeling gekozen, die stellig zou trachten aan het weeldeleven der prelaten een einde te maken. Men sloot vrede op den grondslag van Pilatus en Herodes. Maar het was te laat. De slag was gevallen en er bleef hun niets anders over dan gemeenschappelijk front te maken tegen den nieuwen gebiedster.

Was er wrevel in Rome, er was vreugde in Nederland. Alles, wat Katholiek was, vierde met uitbundige vroolijkheid feest, om de eere, een der hunnen aangedaan. Natuurlijk was de blijdschap het grootst in Utrecht. De stadsnotabelen gaven zoowaar een premie aan hen, die bij de algemeene illuminatie de hoogst opvlammende teertonnen hadden ontstoken. Een tot de galg veroordeelde misdadiger ontving n.b. gratie. De bringer van de goede tijding ontving een lijfrente enz.

Maar deze vreugde zoeken wij tevergeefs bij den eenvoudigen Adriaan. Met tegenzin had hij zijn benoeming aangenomen. Hij was allermintst een eerezuchtig man. En uit een brief aan een van zijn vrienden in Nederland weten we, dat het hem het liefste was God te dienen in zijn proostdij te Utrecht. Maar hij moest. Keizer Karel wenschte dezen paus. En het was niet geraden zich tegen dezen machtige te verzetten. Zoo aanvaardde hij met een bezwaard hart de tiara.

Over zijn regeeringsdaden — hij regeerde slechts kort, nog geen twee jaren — zullen we zwijgen. Het was de wanhopige worsteling van een edel

mensch om zijn idealen te verwerkelijken in een tijd, waarin alle edele motieven belachelijk schenen. Zijn streven was dan ook tot mislukking gedoemd. In het college van kardinalen werd de Paus telkens overstemd, en bekend is zijn klacht, dat de positie van een Paus wel zeer beklagenswaardig is, daar hij niet eens de vrijheid heeft het goede, dat hij zich voorstelt, ook uit te voeren.

Wij willen op deze plaats, zoo vol herinnering, nog slechts in onzen geest den afloop van het drama bijwonen.

Paus Hadrianus VI ligt op zijn uiterste. Maar het is in de sterfkamer allermintst rustig. Er is een komen en gaan van verschillende hoogwaardigheidsbekleeders der kerk. Gekomen, om den scheidenden Opperpriester nog eens voor 't laatst in de oogen te zien? Ja, maar het is niet met den blik der liefde, dat zij op dat vermoeide gelaat neerzien. Er heerscht opwinding onder de kardinalen, een opwinding, die zij in het bijzijn van den lijder maar nauwelijks weten te onderdrukken. Nog heeft de stervende hun niet medegedeeld, waar hij zijn schatten heeft verborgen. De schatten, die, naar men verougde, ook deze paus, als zijn voorgangers, trots de diepe armoede der kerk, op listige wijze heeft weten te bemachtigen. Men balt de vuisten tegen hem. Zal hij dan zonder te spreken den geest geven en zijn geheim met zich medenemen in het graf? Met toornige gebaren loopen de hooge heeren telkens weer de sterfkamer binnen. Tenslotte weten sommigen ook zelfs de meest elementaire wetten van menscheijkheid niet meer in acht te nemen en spreken dreigende woorden tegen den man, die nauwelijks meer beseft, wat er om hem heen gebeurt. Men wilde eenvoudig niet gelooven, wat later bleek: dat deze man, wiens hart niet naar goud dorstte, al zijn inkomsten had geschonken aan de arme geloovigen, die aan zijn hoede waren toevertrouwd.

Dan, eindelijk, grijpt een der Buitenlandsche gezanten bij het pauselijk hof



Paushuize te
Utrecht 1517

in en weet erger dingen te voorkomen. Maar toen de mare van zijn dood door de straten van Rome ging, was er groote blijdschap allerwege, zoo zelfs, dat men zich niet ontzag op de deur van het woonhuis van 's Pausen lijfarts te schrijven: „Den bevrijder van het Vaderland.”

Zoo eindigde de man, die hier in de S. Maria dell' Anima wel waarlijk „ter ruste” gelegd werd. Door de trouwe zorgen van zijn landgenoot kardinaal Enckevoort, den eenige, die hem in zijn pogen tot reformatie binnen de kerk, steeds naar vermogen ter zijde had gestaan, werd hier een eenvoudig, maar edel grafmonument opgericht. Het ontwerp is van Baldassare Peruzzi, het beeldhouwwerk van Michelangelo Sanese en Nicolo de Tribolo. Het is welhaast

het eenige, wat in Rome voor den doorsnee toerist nog de herinnering aan Hadrianus levendig houdt. En men zou hem wellicht ook in Nederland vergeten hebben, wanneer er niet ook in Utrecht, tot op heden een monument stond, dat van zijn leven en sterven spreekt. Ik bedoel het prachtige huis dat onder den naam „Paushuize” algemeene bekendheid geniet (pl. II). Hadrianus liet het voor zich bouwen met de gedachte er zijn laatste levensdagen in door te brengen. Hij heeft het huis niet bewoond, ja het zelfs nooit gezien. Maar het staat er nog steeds, zij het ook in eenigszins gewijzigden vorm, om van den eenigen Nederlander te getuigen, voor wien het Eeuwige Rome met de hoogste eere ook de diepste versmading bereid had.

Willy van Marken

Het verlaten huis

Hij stond er, zielig en verlaten in de leege kamer.

Schoonmaakachtig ongezellig gaapten de gordijnlooze ramen. De uitgehaalde kast kierde open en liet even een glimp zien van vergeeld, scheefgezakt kastpapier. 't Vunzige keldertje onder de smalle bedsteê rook benauwd.

Nu stond hij alleen in de holle eenzaamheid. Buiten wachtte nog 't handkarretje met wat kleinigheden en de oude roodpluchen sofa, die niet meer op de groote kar kon. Daar was Mink mee naar huis gereden, kleine Harm in de tobbe groen met zwarte banden, in zijn stevige armpjes Janneke's bloeiende geranium.

Janneke

De oude man, suffig ineengedoken, stond haast onbeweeglijk geplamt op

de kale planken vloer, robbelig en ongelijk met stukken krant gekleefd, op de zwamlekken. Nu 't zeil er af was — wat was de vloer slecht. Geen wonder, hij rotte zóó maar weg, lager als 't huisje lag, dan 't bolwerk.

Twee-en-veertig jaar had hij er gewoond met Janneke.

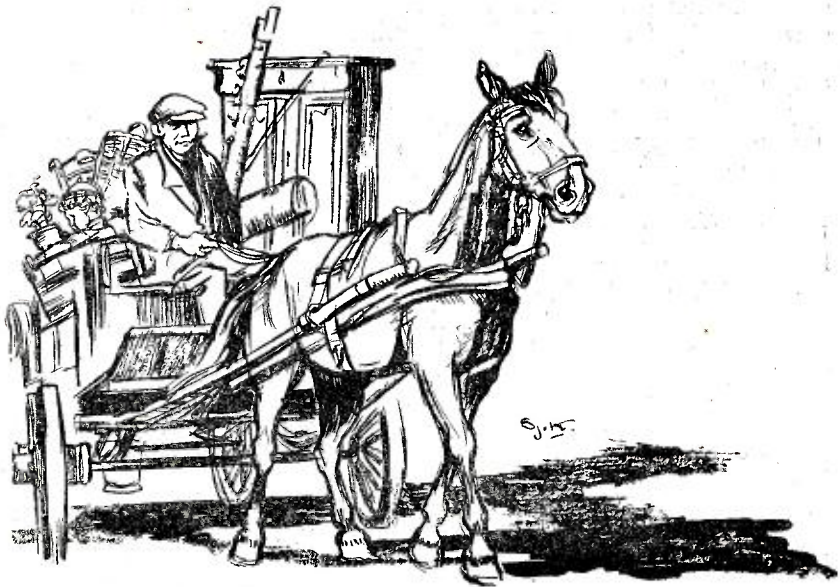
En nu — was Janneke dood.

En nu moesten ze allebei uit het huisje. Hij kon hier niet blijven alleen,

Toen Janneke er nog was, was 't wat anders. Ze was alles voor hem. Z'n stakkerige, hulpbehoevende Janneke. Ze dacht voor hem, ze praatte voor hem, ze kéék voor hem

Ze had zóó geleden en ze was toch zóó flink geweest, altijd.

Die vreeselijke kwaal aan haar beenen. Zoo pijnlijk. De zuster van 't



Daar was Mink mee naar huis gegaan, kleine Harm in de tobbe.

Groene Kruis, die zoo redzaam haar dagelijks had geholpen en verbonden had dikwijls verwonderd gezegd: „Dijk, je vrouw is een heldin. Ze moet vreeselijke pijnen hebben en als ik haar geholpen heb ligt ze te zingen.”

Eerbiedig en aarzelend had hij toen gezegd:

„Dat is 't geloof, zuster.”

Maar dan had zuster zóó vreemd gekeken; ze moest zelf niks van 't geloof hebben, al was 't een béste zuster. Nee, zuster had niet kunnen begrijpen, dat Janneke zingen kòn:

„Wat zal ik met Gods gunsten overlaan . . .”

Zuster vond zichzelf zóó braaf en best — ze had Gods gunsten niet noodig. En ze zag ook niet, dat alles, wat je hebt, óók 't goede van menschen je toekomend, Gods gunsten zijn. En zuster begreep heelemaal niet, dat Janneke haar eigen ondankbare hart tegen ging in haar zang . . .

Janneke — opeens zag hij haar weer binnenkomen, bijna twee-en-veertig jaar geleden hier in dit kleine kamertje, dat ze een paleis hadden gevonden. Haar frissche wangen hadden blozend onder 't kleine kapothoedje uitgekeken en haar kroezig blonde haar sprong om de zijden keelbandjes . . . Ze was mooi geweest, z'n Janneke en hij de stille, wat onhandige jongen had zich zóó boordevol geluk gevoeld, dat hij zichzelf niet terug kon vinden in deze duizelig-makende wirwar van emoties.

En hier hadden ze samen gezeten aan de tafel met hun eerste boterham — Janneke dáár, met 't oog op 't zijraam — hij er tegenover met zijn rug er heen.

Onwillekeurig draaide hij zich om. Er liepen menschen over 't bolwerk: een paar vrouwen en een klein meisje. En hij hoorde: „Och heden, 't huis van Harm en Janneke is leeg. Zou hij nu . . .” De voetstappen gingen voorbij en hij hoorde niet meer 't eind van de zin.

Ja, hij zou nu. . . . Hij zou nu bij Mink en Griet gaan inwonen — ach, ook dat nog — want hij kon hier nu

niet langer blijven, alléén en hulp was niet te betalen. . . .

Dieper dook hij in z'n kale, blauw-duffelsche jekker. Z'n handen groeven in z'n zakken. Onder de zwart-wollen wanten voelde hij een gat in de voering.

Hij huiverde: die koude mist drong zoo naar binnen. Maar metéén wist hij — het kwam niet van de mist, dat hij zoo rillerig trok. . . .

Hier hadden ze gewoond en hier was Mink geboren en de drie meisjes . . . allemaal al wèg nu. Janneke was de vierde, die hij uit dit huis begraven had.

Hij zag zich nog dien stralenden zomerdag en kleine Hinke languit-slap in 't gras van 't bleekje: haar krullertjes viezig klevend om 't witte gezichtje, haar dunne jurkje druipend en óver haar gebogen Jaap de Boer, de brugwachter, in z'n natte kleeren zooals hij haar was nagesprongen en uit 't water van de gracht had gehaald, al maar pompend met de mollige armpjes, waarvan 't knuistje nog de begeerlijke noodlottige bloemetjes hield. . . .

Maar 't had niet geholpen en Jaap had gehuild en gevloekt — die ruwe Jaap met z'n goeie hart.

En dan die koude Oudejaarsdag, toen ze naar 't-eenzame, verre kerkhof hun tweeden Hinke gebracht hadden, klein popje, nog maar een week oud. Hij had maar bij de leege wieg zitten huilen — hoe flink was toen Janneke geweest, hoe had ze hem opgeheven uit hun verdriet, opgeheven tot God in den hemel, waar hij hóórde, opgeheven — als zoo váák. . . .

En 't was toch voor haar 't allerergste geweest.

Z'n Janneke. . . .

Een droge snik wrong zich uit z'n keel . . .

O, en nu was Janneke wèg.

O, hij wist 't wel, hij had 't wel gehóórd, hoe Griet vanmiddag onder de bedrijvige drukte tegen Mink had gesnetterd: „'k Geloof niet, dat Vader zich er véél van aantrekt, van Moeke —

„k heb nog geen traan van hem gezien”. . . .

„Stil”, had Mink kort geboden, „daar hebben wij niet over te oordeelen.”

Ze meenden, dat hij met de kleine kar weg was gereden, maar hij had even met buurvrouw staan praten, die hem meewarig beklagend probeerde uit te hooren. . . . En toen kwam 't hem in gedachten, dat hij nog wat vergeten had — en achter de half-open deur van 't loodsje had hij ze hooren praten in de kamer. — Hij was maar stil weer weggegaan.

Want hij kòn niet schreien, hoe 't ook brandde achter z'n oogen en hoe 't ook kropste in z'n keel. Hij had niet meer kunnen schreien na die oogoperatie nu zeven jaar geleden, die hem uit den duisteren nacht van volslagen blindheid had teruggevoerd in een schemerigen avond van troebel licht. Maar hij was er dankbaar voor geweest. . . .

En nu Griet vanmiddag. . . .

Hij knipperde met z'n eene oog achter 't eigenaardig geslepen brilleglas. Hij streek vaak met z'n roode, witgespikkelde zakdoek over z'n oogen, omdat ze zoo akelig, zoo kleverig voelden onder de roode oogleden.

Och, Janneke had er met haar altijd pientere natuur wel erg in gehad en er kregelig om gefoeterd als ze de menschen zag gnuiven: „Die ouwe Harm doet het om 't meelij op te wekken, zoo vaak over z'n oogen strijken.” En nu Janneke dood was — hij had niet willen vegen: ze zouden 't aanstellerij gevonden hebben — en schreien kòn hij niet. . . .

Toen hun oudste meisje stierf, de blozende, blanke Tine, 't evenbeeld van jonge Janneke, die toen een-en-twintig jaar geleden met hem 't kleine huisje was binnengegaan — toen had hij kunnen huilen. Hij had geschreid, z'n hoofd in 't kussen, dat nat van tranen werd. . . .

Hij had gesnikt en gejammerd en God om rekenschap gevraagd — z'n mooie dochter, z'n oudste, z'n tròts —

dat God hem die ontnam. Bij 't droevig verlies der kleintjes was 't steeds geweest: „Maar we hebben Tineke nog”. . .

Ze was zoo vroolijk en zoo goed geweest, nèt Janneke, altijd zingend en altijd dankbaar. Ieders lieveling en met ieder goede vrienden.

Maar o, dat ijs!

Veel te lange tochten maakte ze met haar vriendinnen en op één van die waren ze neergevallen in een ijstent en hadden er gezeten tot ze rillerig opstonden om verder te gaan. . . .

O, die bange tijd, daarna!

Die hooge koortsen die het bloeiende kind sloopten. . . . Dat zwikken tusschen hoop en vrees: een beetje beter — weer wat erger. . . .

Eindelijk 't vonnis van den dokter: Tine had de kwaal van Janneke's moeder, waar die jong aan gestorven was.

Toen had het verdriet hem al hevig geknauwd. Maar dien zomer fleurde ze weer wat op, lag dag en nacht in 't tentje op 't erf van Marten de Vries, z'n zwager, die een klein gedoetje had even buiten de stad. . . .

En in Augustus mocht ze weer wat wandelen, verraste hen opeens, toen zeeaan tafel zaten — hij, met Janneke en Mink — door haar blozend kopje lachend om de deur te laten kijken. . . .

Maar toen de herfstsnevens kwamen ging het opeens verkeerd en vroeg in 't voorjaar hadden ze haar bij de kleine zusjes gelegd op 't kerkhof, waar al sneeuwkllokjes bloeiden.

De oude man huiverde, en 't leek als dook hij nog verder weg tusschen de kraag van zijn jas en 't hooge zwarte zijden petje, dat altijd wat schuin z'n rechteroog overluidelde. . . .

Dat verdriet om Tine, 't had hem gemaakt tot den eenzelvigen, onbegrepen man, 't had hem vroeg oud gemaakt en wat afwezig in z'n doen en laten, als of z'n hart niet meer met hem meeging, maar gebleven was bij zijn doode kind.

O, en daar had 't serafientje gestaan waarmee Janneke hem had verrast, zui-



De oude man huiverde en 't leek als dook hij nog verder weg tusschen de kraag van zijn jas.

nig gespaard van geld in werkhuzen verdiend en van 't handeltje, dat ze er zoo voor zichzelf op nahield.

Want van zijn weekloontje hadden ze 't niet kunnen doen — hoe Janneke er nog altijd zooveel van had kunnen doen was hem een raadsel.

't Serafientje

Janneke er vóór en spelen dat het een aard had! Haar fijne heldere stem zong al die mooie zangen, die ze uit haar hoofd begeleidde. En hij zat maar wat in z'n hoekje en zong onvast en soms wat uit den toon voorzichtig mee . . .

Mink had later muzikles gehad en toen hij trouwde was er meteen een orgel gekomen. Griet had wat geld . . .

Maar 't serafientje met de gele uit-

gesleten toetsen, de lekkende, zuchtende blaasbalg en de soms zoo luidruchtig klepperende trap-pers was hem als een oud vriend. Het stond nu op hem te wachten in 't zijkamertje bij Mink en Griet. Maar spelen zou 't wel nooit meer: Mink had z'n eigen mooie orgel met wel zestien knoppen. 't Serafientje had er maar drie . . .

De duisternis van de vroege winteravond stal al meer van de kamerhoeken weg.

De vochtige kou drong vrijmoedig naar binnen en weer huiverde de oude man.

O, toen Janneke eerst begon te sukkelen met haar been . . .

Hij kon 't zich zelf nooit vergeven, dat hij niet beter er acht op had geslagen.

Maar ze klaagde nooit — en hij leefde te veel bij zijn gestorven kind, om wie hij z'n Janneke verwaarloosde . . .

Verwaarloosde — hij kreunde — hoe had hij 't kunnen doen. „Janneke”

Als een bekentenis hokte 't door de leege kamer

Ze was naar 't ziekenhuis geweest en 't had zoover geholpen dat ze met een paar stokken weer wat rond kon springen en met z'n beverige, onhandige hulp 't huishouden weer wat kon doen. Behalve dan 't buitenwerk en de wasch, maar daar zorgde Griet voor, die behalve een scherpe tong toch ook een paar ferme handen had.

Omdat 't dan minder pijn deed hield ze haar been als ze zat, altijd op een stoel. En hij peinsde maar op iets dat gemakkelijker voor haar was.

Toen stond er een verkooping in de krant van de ouderwetsche inboedel van de dames Heemstra — de laatste was gestorven en Janneke had er nog gewerkt in haar jonge jaren, met de schoonmaak en zoo. Ze las hem voor

uit de krant: „mahoniehouten salon-ameublement, bestaande uit ovale tafel, salonkastje, zes stoelen met rood pluche bekleed, dito sofa. . .” Toen hield ze plotseling op: „Harm, je moest eens gaan kijken naar die sofa; als 't niet te duur komt moest je hem koopen: ik kon dan mijn been zoo mooi laten rusten. . .” En hij was dadelijk naar Mink gegaan: „Moeke wou die sofa zoo graag. . .” En Mink beloofde hem te koopen.

Maar den morgen vóór het boelgoed kwam opeens de dokter binnenstappen. Z'n vrouw was een nicht van de oude dames Heemstra. . .

Terwijl ze haar been liet zien — och, hij kwam maar eventjes kijken hoe 't ging — vertelde ze hem, dat ze de sofa zou koopen van de tantes Heemstra.

„Prachtig,” zei dokter, „net wat voor jou, Janneke.”

„Als 't maar niet te duur komt,” had ze bedachtzaam gezucht.

Lachend was de dokter weggegaan.

Maar dien avond had met veel gestommel de sofa z'n intrede in hun huisje gedaan. 'n Cadeautje van de erven van de dames Heemstra om de oude relatie van Janneke met de tantes. . .

Wat een genot Janneke van dat ding had gehad en hoe trotsch ze er op was geweest!

. . . En nu stond hij vergeten in den vochtigen avond. Ook Harm vergat hem.

Later moest de sofa plaats maken voor 't witte ledikant van 't Groene Kruis, toen Janneke niets meer kon en een nichtje van Griet 't huishoudentje deed, 's morgens. . .

Dan lag ze in haar helder-witte nachtpon nóg te stralen: haar wangen bleven zoo gevuld en haar donkere oogen stonden altijd zoo helder. En haar nu grijze haar sprong nog altijd kroezig om haar hoofd. . .

Zelfs toen ze ná het lange, bange



Maar dien avond had met veel gestommel de sofa z'n intrede in hun huisje gedaan.

S. KUPERUS

lijden eindelijk gestorven was, was ze nóg mooi. Nu was ze weg, 't ledikant was weg en 't huis was leeg. Nu stond hij hier voor 't laatst: straks ging de sleutel naar baas Meyer, den timmerman, van wien 't huisje was. En 't zou afgebroken moeten worden. De nieuwe burgemeester was zoo vreeselijk streng en ruimde alle woningen op, die hem maar even mishagden.

De donkerte had het kamertje geheel veroverd.

Plotseling flitste de lantaarn bij de brug aan. Oude Harm knipperde met zijn oogen tegen de felle lichtpriemen...

„Ik zie een poort wijd openstaan
Waardoor het licht komt stroomen...”

Hoe kwamen hem opeens die woorden zoo in gedachten?

Door 't binnenstroomende licht van de lantaarn?

Hij wist 't niet, maar zoo plotseling schoot het hem te binnen, 't versje waarmee Tine gestorven was.

Ze had het geleerd op school en 't was haar 't liefste van alles wat ze zong.

Want o, toen ze eerst tot 't besef kwam, dat ze moest sterven, was 't zoo donker geweest.

Tot God het licht maakte, licht, dat kwam stroomen uit de hooge Hemelpoort: Gods genade, die óók voor haar die Poort had geopend door Jezus' kruis.

Nu was ze daar, zijn Tine, nu was daar Janneke en hun twee kleine meisjes.

Janneke en Tine — ze hadden hun kruis afgelegd en ze wáren nu achter die open Poort en ze leefden nu eeuwig in het Licht.

Zijn bevende lippen fluisterden:

„Die poort staat open ook voor mij...”

„Ja Heere”, dankte zijn hart, „door Uwe genade, rijk en vrij...”

't Was of de sombere muren van 't oude huisje wegvielen en de lage balkenzoldering zich verhief...

Hij zag de open Poort, hij zag het Licht...

Nog een klein poosje — och, hij was immers al zoo oud en hij werd er niet beter op, dit van Janneke was een èrg harde stoot voor een oud man — en hij zou óók zijn achter die Poort.

En opeens zag hij het: dit huisje, hij moest er uit. Zou God hem er uit sturen, om hem later nóg blijer te doen zijn met zijn woning in 't Vaderhuis daarboven?

Janneke — ze zong soms zoo blij:

„O, denk aan het huis bij den Heer!”

Nu, in de stille eenzaamheid van zijn leege huis, nu hij treurde bij de scherven van zijn aardsche blijdschap, leek het hem, alsof hij nóg haar zang hoorde met 't gezaag van 't ontstemde serafientje en zij het voor hem zong.

Janneke had haar hoofd altijd opgedragen naar den hemel en héél haar zonnige, blijde natuur kwam voort uit een hart dat vol was van eeuwige blijdschap. En hij... hij boog zijn schouders en zijn hoofd — ja en óók zijn hart — zoo èrg naar beneden... naar de áárde. Met felle duidelijkheid stond dit vóór hem als zònde. En beschaamd herinnerde hij zich de keeren, dat hij meende zich te moeten ergeren aan Janneke's geloovig optimisme...

„O, denk aan het huis bij den Heer...”

Ja, ja, Janneke, dáár is 't het beste...

Een koude windvlaag streek om z'n beenen. Er stommelde iets in 't loodsje en een helder stemmetje riep: „Grootvader!”

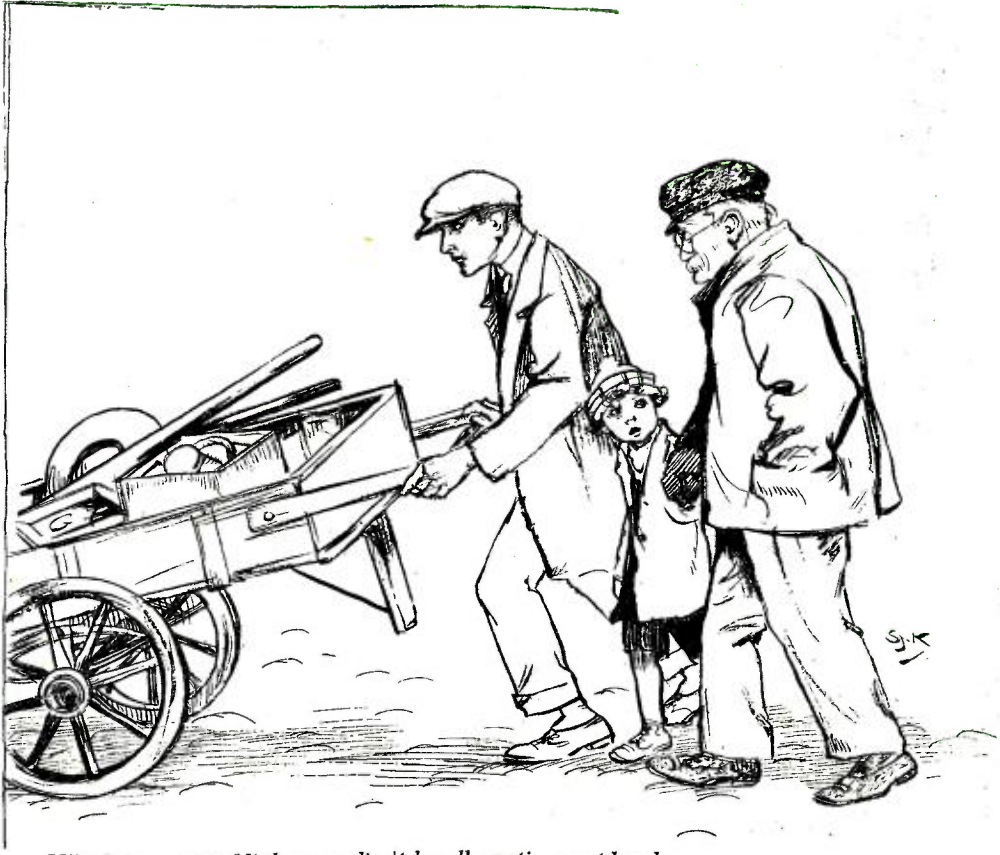
Schor beefde het uit z'n keel: „Ja...!”

Voorzichtig tastte hij naar de deur.

In de lichte opening van de buitendeur stond Mink: „Maar Vader,” verweet hij, „bent U nu nog altijd alleen in dit donkere huis?”

„Och jongen,” klaagde hij, „ik moest, ik wou, ik moest afscheid nemen van dit... van Moeke.”

Een klein handje groef zich in zijn



*Hij ging nu met Mink mee, die 't handkarretje voortduwde
en met kleine Harm die maar vertelde.*

oude gerimpelde hand: „Grootmoeke is immers in de hemel . . .”

„Ja, lieve jongen . . .”

„Kom nou maar met ons mee, Grootvader, daar is 't veel mooier dan hier. 't Kachelkje brandt in 't kamerke en Grootmoeke's bloem staat op 't orgel. . .”

„Ja . . .”

„Vader,” aarzelde Mink, „vindt u 't héél erg: de sofa kan er niet meer bij. Zullen we die hier zoolang laten?”

„Goed, jongen . . .”

De wind ruischte klagend door de hooge bolwerkboomen . . . Er begon regen te vallen.

In z'n jonge, sterke armen nam Mink

de oude sofa — hij was al nat geworden — en zette hem weer in 't loodsje.

Kleine Harm hield Grootvader stevig vast. Nu sloot Mink de deur; de sleutel zat nog in 't slot. Maar 't deed oude Harm geen pijn, toen die knarsend om-draaide — voor 't laatst . . .

Hij ging nu met Mink mee, die 't handkarretje voortduwde en met kleine Harm, die maar vertelde.

Hij ging naar 't kamertje, waar 't kachelkje brandde en de bloeiende geranium vlamde op 't oude serafientje . . .

En straks — ging hij naar 't Vaders huis . . .

In 't stalleken

Woorden van J. D. C. van Dokkum

Muziek van Jac. S. de Vries

p Innig en teer

In 't stal = le = ken te Beth = le = hem, Lag Je = zus in zijn
Maar 't kindeken Je = zus sliep niet in En lag vol = wijs te

p *mf*

krib = jen En voor de kou = de dek = te hem Zijns moe = ders man = tel =
sta = ren. Z'n oog = jes wa = ren vochtig en droef. Als die van zijn moe =

p Duo voor sopraan en alt *pp*

slib = jen. Zoet Je = zu = ken gij zijt zoo moe, Di
wa = ren. Die sust' en do = dijn = de en zong heel zacht, Dat

p

sla = pe doe, di sla = pe doe. Zoet Je = zu = ken gij
klinkt als stil = le, stil = le klacht. Die sust' en do = dijn = de en

pp

zijt zoo moe, Di sla = pe doe.
zong heel zacht, In stil = len nacht.

Di sla = pe doe.
In stil = len nacht.

Het andere leven

Onder 't ritselen der populieren
drijft de rimpelooze beek.
't Water trekt de gladde wieren
strak en glanzend week.

Tusschen ambergroene lisschen
drijven loom
zilervisschen
als een droom.

Soms ontwaakt een onverwacht
driftig heen en weder schieten;
zilverschichten snel vervlieten,
en het water glimlacht.

Immer weer dit stille feest
van het ongerepte leven,
waar 't mysterie is gebleven,
maar geen zondig mensch het leest:

Want dit leven is verborgen
in doorschenen donkerheid,
als de eeuwig jonge morgen,
waarheen God ons leidt.

MAURITS FEDER

BROER EN ZUS



Jan H. de Groot

Naar de top der Gross Venediger



Gross Venediger

Och, een beetje ervaren Alpinist noemt de bestijging van deze 3600 M. hooge kleuter — onder 's werelds bergreuzen —, een wandeling.

Het heuveltje ligt in Oostenrijk, heeft lieflijke hellingen en zacht begroeide flanken, waarlangs dartele beekjes bruisen; een eenvoudig te volgen rotspad, een tweetal herbergen, z.g. Hütten, waar men zich op eenigszins primitieve wijze maar voortreffelijk restaureren kan, alvorens men „Kürsinger-Hütte” op 2560 M. hoogte bereikt en waar tevens de klimtocht voor de eerste dag eindigt. Voorts, een kleine blinkend-witte gletscher en een gemakkelijk begaanbaar pad vlak langs diepe gleuven en spleten waar je met een auto best in wegduiken kunt, en welker kleinere soorten op de prettigste wijze, met een touw om je lijf „genomen” moeten worden, vóór men in de ijskoude nevel

naar adem staat te snakken en het laatste „kwartiertje” naar de top aanvangt. Een eigenlijke alpinist praat noch schrijft over dergelijke tochtjes. Dat zijn voor hem uitstapjes, als de duinen en heidewandelingen voor ons.

En wie schrijft daar nu nog over.

Neen, maar de Cordilleras en de Karakorum of een stukje Himalaija, dat gaat wat lijken op bergbeklimmen en dan kunt u de Jungfrau en de Matterhorn of de Mont-Blanc cadeau krijgen. Dat zijn kattebergjes, daar praat je niet van, daar denk je nauwelijks aan, daar schrijf je onder geen beding over.

U begrijpt hoe moeilijk het is om thans een verhaal te schrijven over de bestijging van die 3660 meter hoge molshoop.

Zal ik nog belangstelling vinden voor dit kluftje, dit hellinkje, dit hoopje?

Ik ben een vlaklander en leef onder

vlaklanders in een land welks grootste hoogte de 250 M. (een eindje voor een zieke kip nietwaar?) nauwelijks haalt. Ik ben dus in een gunstige conditie. Er kan hier voor een bergtocht naar de eeuwige sneeuw en ijsgebieden nog eenige belangstelling te vinden zijn. Zelfs, al hebben we in ons land meerdere beroemde en ervaren alpinisten die bergen van ver boven de 5000 M. aan hun groote teen hebben hangen, en talloos velen, die Zwitserland bezocht hebben en de „gletschers” zijn overgetrokken met een echte gids en aan een echt touw (een heele reisvereniging aan één touw met één gids, tja, tja) maar . . . die de kans op succes voor deze bestijging niet geheel zullen wegnemen, hoop ik.

Ik wil u eerst vertellen, dat we met ons drieën vrienden reeds een vijftal zwerfdagen door het Wilde Kaiser bergte achter de rug hadden, om ons voor deze hoogte-toer te trainen. Later bleek, dat de training heel wat zwaarder dan noodzakelijk was geweest, om in redelijke conditie de top van de Gross Venediger te bereiken. Het gebied van de Wilde Kaiser is berucht om de ongelukken die bergbeklimmers ten koste van hun leven plegen te maken, bij hun halsbrekende toeren om de Toten-

kirchl of Predigtstuhl te bestijgen. Niet dat wij ook pogingen in die richting hadden gedaan, maar het zwerven tusschen de 1500 en 2200 M. in een bergland als dit, met zijn slecht aangegeven wegen, is vermoeiend genoeg.

Laat ik u allereerst mijn vrienden mogen voorstellen.

Mr. John Blaer is een ietwat luidruchtige Amerikaan met een hart van goud en hevige contrasterende stemmingsbuien. Hij is in vele opzichten een charmante kerel, bereidwillig en vaardig.

In optimistische opwellingen, kan alles, in neerslachtige periodes is niets mogelijk.

Hij is groot, heeft een lang gezicht, met voor menig meisje onweerstaanbare bruine oogen, en kuiten onder zijn kortbergbeklimmersbroekje, die een merkwaardige gelijkenis hebben met een groot model bierflesch. Dit laatste beeld wil volstrekt geen insinuatie zijn op een eventueele voorliefde voor dit brouwvocht, die de Amerikanen, sedert de hervatting van de geestrijke bevochtiging hunner republiek, aan de dag plegen te leggen. John is absoluut matig.

Mijn andere vriend is een Schot. Jim Mac-Smile uit Glasgow, die een treffend contrast vormt met Blaer. Stil en droo-



Jim Mac-Smile.
Als een speurhond
zoekt hij de
ontrek af.

merig, maar in moeilijke situaties, welke de weg en onze orientatie soms opleverden, actief en vol initiatief. Als een speurhond zoekt hij de omtrek af en vindt in den regel het eerst het goede spoor naar de juiste weg. Hij is de laatste, die zijn geduld verliest en de laatste die vermoeid raakt.

Soms zingt hij zacht en vooral niet mooi, liedjes van de Schotsche heuvels en de Schotsche heide. Hij rookt, in tegenstelling met ons, niet, maar kan een glaasje rhum of zoo zeer waardeeren.

John kan Jim in een of andere onverklaarbare stemming, ongelooflijk treiteren. Jim verdraagt dit met grimmige kalmte en zwijgt zoo hardnekkig, dat bij het afscheid nemen voor de nacht, zijn kaken nog op elkaar zitten. In dat opzicht is hij een echte Schot. Bepaald gierig, zooals de Schotten plegen te zijn, is Jim niet, maar het royale gebaar van John bezit hij toch ook niet. In gezelschap van vreemden glimlacht hij steeds, omdat hij de Duitsche taal slecht verstaat en nog slechter spreekt. Hij heeft, door het voortdurend gebruik van zonneolie, een bruin-gelooide huid, voorts blauwe, soms puntige, meestal wat droomerige oogen. Hij is fijn van bouw, taai van spier en beschaafd van ziel.

De beide heeren ontmoette ik eenige

jaren terug te Parijs in de salon van de beroemde operazangeres, Madame Leymo, bij gelegenheid van de Internationale Koloniale Tentoonstelling. Sindsdien zijn wij vrienden. Het toeval bracht ons dit jaar in Holland samen en tevens tot het besluit te gaan hoogtoeren in Oostenrijk.

Dat ging als volgt toe.

John komt met het voorstel. Hij zwaait met zijn armen. Trekt diepe rimpels in zijn voorhoofd, klopt ons op de schouder, op de knie, belooft de heele voorbereiding op zich te nemen, doorspekt zijn betoog met O. K.'s en houdt eindelijk op, om met een gezicht van: „jullie zijn gek als je 't niet doet”, voor zich uit te kijken.

Jim zegt toen wat gerekt: All right, en vertrekt daarbij zijn gezicht tot een van zijn steriotype glimlachen.

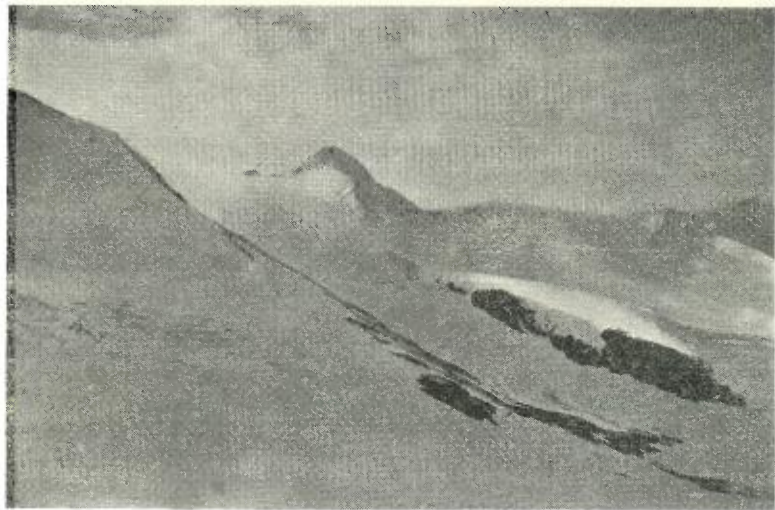
„Yes,” zeg ik.

En daarmede was het afgelopen.

Of beter, toen begon het pas.

We zijn met rugzak en alpino-petje, met veldflesch en ijzeren-puntstok, met „shorts” en bergschoenen in de trein gestapt, en . . . zoo . . . voorts.

Het letterlijke en figuurlijke hoogtepunt was de tocht naar de top der Gross Venediger.



. . . heft het majestueuze massief van de Gross Geiger zijn witblinkende kop.



Kürsinger Hütte in
de eerste sneeuw

Het is half vier 's morgens als we wakker gebonsd worden.

We logeeren in Krimml, vlak bij de prachtige waterval, waarvan uit de verte het stage geruisch door de stille ochtend tot ons komt.

De zon is nog achter de bergen. Het is helder weer.

Anders zouden we gemopperd hebben over dit onmogelijk vroege opstaan, maar de spanning en verwachting maken ons monter en opgeruimd.

Beneden in de „Gastzimmer” vinden we onze gids.

De gids: Habichtler, met een gezicht als een eekhoorn, zwart gebruind en gerimpeld.

Er zit een echtpaar ook reeds aan tafel. Een Tsjechisch ingenieur met zijn vrouw. Ook zij zullen de tocht naar de Gross Venediger maken.

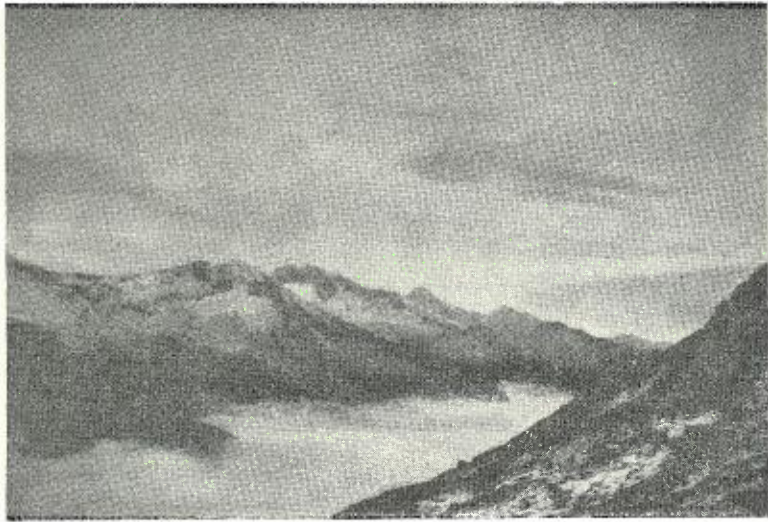
Hun gids hopen ze in Kürsinger-Hütte te vinden, want op deze tocht moeten niet meer dan drie menschen onder leiding van één gids staan.

Als je de karaktereigenschappen en het temperament van John hebt, is het stapel-onmogelijk, dat je niet binnen twee minuten vriendschap sluit met wie ter wereld ook, die binnen de straal van 5 M. in je buurt komt.

Vóór dat we in de auto zitten, die op het station „loopt”, zijn we in een luidruchtig geanimeerd gesprek gewikkeld, waarbij Jim's glimlach bepaald lieflijk contrasteert.

Een hakkepuf-treintje brengt ons naar Rosenthal. We stappen uit. Van hier begint meteen de klim. Aanvankelijk door het dal van een snelvlietend riviertje, later door oplopend loofhout. Het vlot prachtig in onze troep. Om beurt vergezellen we „Anni” (zoo noemt de ingenieur haar), of haar man, die zij „Pax” noemt.

Welk een voorrecht ook de wandeling naast Anni is, het vergezellen van Pax kost de begeleider de grootste inspanning. Pax is een groote, gezette, bewegelijke man. Hij vertelt de ervaringen van zijn vacantie in een niet te verwerken tempo, herhaalt zich, onderbreekt zich, herbegint, roept Anni tot getuige of ter hulp, als hij een detail vergeten heeft, wijst ons al de bergtoppen aan die zichtbaar zijn, noemt hun namen, bijnamen en hoogten, wijst ondertusschen op een groen en wit schuimende beek diep beneden ons, die we reeds langdurig aanschouwd hebben, daar zij ons vanaf het begin vergezeld heeft, stelt een oogenblik „halt” voor



Over het dal ligt een witte wollige massa. Het nevelmeer.

om een foto te maken, disputeert over het diafragma met John, over de belichtingstijd met Anni, waarna ik een explicatie krijg waarom de eene zus en de andere zoo moet zijn, zoekt en vindt na tientallen voorstellen tot wijziging, eindelijk het plekje waarvandaan de foto genomen zal worden, om na het afdrukken tot de ontdekking te komen, dat de film niet doorgedraaid is. Alleen Habichtler kan uitnemend met hem opschieten. Hij zegt zoo nu en dan: „Joã, Joã” en laat Pax praten.

Ondertusschen houden we om beurten Anni bezig met kwinkslag en verhalen uit Holland, Amerika en Schotland. We plukken zoo nu en dan wilde aardbeien of boschbessen, tot we de eerste Hütte bereiken, waar we koffie drinken.

Nu wordt het stijgen bepaald moeizaam. Het is warm.

De zon zit reeds hoog aan de hemel en houdt onze ruggen op behoorlijke temperatuur.

De gesprekken verstommen langzamerhand. Het spreken kost te veel moeite. We hebben onze adem hard nodig.

Alleen Pax redeneert en gesticuleert ongestoord met Habichtler. Hij draagt zijn jasje onder de arm en zweet als

een otter. Als Anni hem vraagt hoeveel hij per half uur met praten verdient, kijkt hij om en lacht ons vriendelijk toe. Hij ziet ongeveer lila. Anni neemt hem dan gemoedelijk onderhanden. Hij moet nu niet meer praten, het vermoeit hem veel te veel en de tocht duurt nog lang. Als een kind laat hij zich terechtwijzen en werkelijk een half uur wordt gezwegen.

De tweede Hütte brengt ons in kennis met Senni en Anna, twee omvangrijke Tirolerdochters, geweldige kinderen, die de hut drijven. We worden met weldaden overladen.

Als Anni (van Pax) de gitaar van de wand neemt, zingen we gemeenschappelijke liedjes. Ik moet Hollandsche versjes jubelen. Het heeft succes.

De dikke Anna is weg van de „Zilveren Vloot” en de kolossale Senni schreit van ontroering als ik in wanhoop naar het zoeken van oorspronkelijke vaderlandsche zangen, het: „En van je hela hola houdt er de moed maar in,” aanvang.

John is onuitputtelijk. The Yankee doodle en Swanee en Old Kentucky Home en Polly Wolly Doodle, maar als Jim eindelijk toestemt ook wat van zijn land te zingen, dan trekt de glimlach van zijn gezicht. Het wordt even

stil en dan begint hij zacht een versje van de Schotsche hei. Hij zingt het zoo'n beetje in en voor zichzelf maar toch, hij boeit. Roept hij een heimwee wakker naar zijn, naar ons vaderland? Is het iets van zijn liefde voor zijn Schotsche heide die hij aan ons overdraagt?

Bij dit stille eentonige melodietje, hoort het droef gepijp der doedelzak, en een avondstemming met een roode zon boven de verre Schotsche heuvels. Jim zingt een beetje droomend. Hij leeft in zijn vaderland.

We zijn allen stil als hij ophoudt.

Anni kijkt hem met groote glanzende oogen aan.

Senni staat in de keukendeur met een broodmes in haar hand.

Anna leunt met heel haar breedte op tafel.

Pax zegt eindelijk wat. Hij weet niet precies of het diafragma van de voorlaatste foto wel het juiste is geweest.

Och, hij meent het zoo goed, de kerel. Hij is ook wel een beetje onder de indruk. Misschien wel het meest van ons allen, maar die rare stilte maakt hem onrustig.

We staan op.

Habichtler slaat een schnapsje achter Senni's kachel naar binnen om zijn aandoening baas te worden, dan staan we in de zon buiten.

Op het pad hebben zich een stelletje kalveren verzameld, die ons met onge-looflijke verbaasde, scheefgehouden koppen staan op te nemen.*)

Een smalle waterval sreept een lange zilveren kartellijn langs de rots waarvan hij aftuimelt, een koebeest loeit en aan het eind van het dal heft het majestueuze massief van de Gross Geiger zijn wit blinkende kop in het ongerepte blauw.

Als we de in de rotswand uitgehakte weg onder Kürsinger Hütte bereiken, stuift plotseling met groote vaart een witte wolkenvracht beneden ons uit het dal op.

In enkele seconden zitten we in een koude nevel, die ons de jassen doet aanschieten.

Het regent. Het hagelt. Het sneeuwt. „We kunnen wel onweer krijgen,” zegt Habichtler langzaam en nauwelijks zijn de woorden gesproken of in de verte ratelt de donder door de bergen.

We stijgen dapper verder. De gids voorop. De weg wordt steeds steiler en zoo nu en dan gapen redelijke afgronden naast ons. We kunnen nauwelijks een tiental meters voor ons uit zien en de natte sneeuw maakt het zicht verre van gemakkelijk.

*) Vanwege het zingen van Jan de Groot.
(NOOT VAN DEN CORRECTOR)



De gekloofde uitlooper der gletscher heeft lichte blauwe en groene kleuren in de diepe plooiën van haar dek.

Maar we zijn niet ver meer van de hut. Als we een rotswand overtrekken, doemt plotseling het gebouwencomplex uit de sneeuwnevel op.

We zijn er.

In de droogkamer boven de keuken hangt onze natte plunje.

De bedden op de matrassenzolder worden snel gespreid. De zware spijkerzchoenen door pantoffels vervangen.

Dan eten we hongerig ons maal in de warme „Gastzimmer”, waar een tot de zolder reikende steenen kachel een druk bezochte hoek vormt.

Pax sjouwt met een reusachtige kaart en stippelt onze tocht uit. Wijst en passant de tocht die hij gisteren en eergisteren maakte en ratelt vele namen van vele bergen in een verbijsterend tempo af.

Maar ik ben te moe om volle aandacht aan zijn les te schenken.

Jim zit reeds gedoken in een boek over de bloemsoorten welke op de bergen groeien.

Het wordt duister buiten en duister binnen.

De wereld is grijs en wit en dicht.

Als dat zoo blijft, zullen we morgen niets kunnen zien op onze tocht naar de top.

De gidsen (er zijn er nog een vierstal, behalve onze Habichtler) worden

geraadpleegd. Maar hun profetie luidt tenslotte: „Als het niet verandert, blijft het zoo,” 't geen we ook reeds weten.

Tegen zes uur komt de waardin binnen met een groote gas-olielamp, die het duistere vertrek met één slag uit de dommel haalt.

Ze blijft een poosje praten.

Vanmorgen zijn twee alpinisten naar boven getrokken en nog niet teruggekeerd, ofschoon ze hun bagage achterlieten. Het blijken man en vrouw te zijn, die wel goed uitgerust, met touw en ijsstok, maar zonder gids de tocht over de gletscher naar de top hebben gewaagd.

Er is onrust.

En wat nu?

Een drietal gidsen maakt zich gereed om uit te rukken en de zwervers op te sporen.

De nevel en sneeuw, die ons onder Kürsinger Hütte verrastten, heeft hen ergens op de gletscher ook overvallen. Sindsdien is er geen opklaring geweest.

De gidsen vertrekken.

Ze hebben lampen en touwen bij zich. De kleine donkere gestalten verdwijnen achter elkaar om de hoek der rotswand. Het is aarde-donker en koud.

Straks zal hun roepen een uur ver in de omtrek klinken.



De „Scharte”, het spletengebied, is levensgevaarlijk.



... kregen we het
touw om

Ik denk ineens aan onze zeehelden, die bij storm en nacht er ook op uitstrekken om in nood zijnde mensen te redden.

Zullen zij er in slagen de mensen te vinden?

De „Scharte”, het spletengebied is gevaarlijk.

Tegen twaalf uur 's nachts kan de expeditie terug zijn.

We zijn echter te moe om op te blijven. Tegen acht uur trekken we naar boven. Habichtler zal ons om half vijf

wekken, om over de verdere bestijging in verband met het weer te beraadslagen.

We slapen als marmotten.

Een bons op de deur maakt ons gelijktijdig wakker.

Habichtler vraagt ons naar buiten te kijken. Er hangt een dunne mist.

We besluiten nog een uur te wachten.

Zijn de mensen gevonden, vragen we nog. Maar het blijkt dat de expeditie tevergeefs gezocht heeft.



... spleten zoo
groot dat een
burgershuis er
in verzinken zou.



Stap — stap — stap
achter elkaar

We slapen, onrustig.
Bons.

Half zes.

Buiten staat de zon op doorbreken.

In een oogwenk zijn we uit de veeren en een klein uur later trekt onze kleine karavaan over de besneeuwde rotswereld.

Over het dal ligt een witte wollige massa. Het nevelmeer.

Straks zal de zon sterk genoeg zijn om het op te trekken.

De gekloofde uitlooper der gletscher heeft lichte blauwe en groene kleuren in de diepe plooiën van haar dek.

De Gross Geiger staat blinkend en ongenaakbaar voor ons, links verbreedt zich de gletscher tot een felle witte vlakte.

Hard blauw is de lucht. De zon is warm.

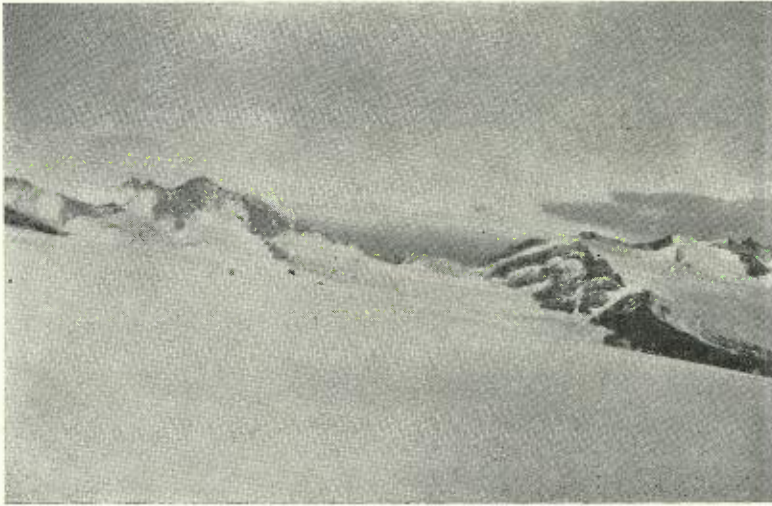
Achter de rotskammen vallen hevige zwarte schaduwen op het ondragelijke felle zonlichtweerkaatsende sneeuwveld. Er is 15 c.M. versche sneeuw gevallen. Waar het rotspad op de gletscher doodloopt, wordt halt gehouden.

We krijgen het touw om.

Tot over onze enkels zakken we weg in de rulle witte massa.



De beide gestalten
zijn weer poppetjes
geworden.



Tot aan de Glockner-groep is deze ijswereld in al haar barre gigantische pracht te overzien.

We moeten een nieuw spoor trekken. Het oude is dichtgesneeuwd.

Achter ons wordt de weg van onze diepe voetstappen steeds langer.

Langzaam trekken we voort.

Het wordt heet. Het brandt op onze geoliede armen en knieën. De zonnebril is nauwelijks voldoende beschutting voor de hevige witheid die ons omringt. De voorste gids waarschuwt.

„Vorsicht, Spalten.” (Voorzichtig, spleten.)

Links en rechts van ons liggen, schuldeloos, nauwelijks te ontdekken indrukken. Zij loopen in één richting en kruisen ons pad.

Ploef.

Ja, ik ben gewaarschuwd, ik kijk ook perfect uit en stap in de sporen van mijn voorgangers maar toch.

Ik maak een voortreffelijke kudel voorover. De rugzak floddert me haast over m'n hoofd en m'n linkerbeen tot m'n middel hijsch ik uit een spleet. We trekken voorwaarts.

Stap, stap, stap, stap, achter elkaar.

Er wordt niet zonder noodzaak gesproken. Hoe lang sjouwen we reeds?

Rondom ons is de gansche wereld wit. Een zee van intens wit met hier en daar een onbesneeuwde zwarte rotsflank tot rustpunt voor het oog.

Zonder bril is het ondoenlijk een oog open te houden.

Achter ons verbindt het voetspoor ons met het verre vasteland, ergens beneden ons. Rechts staat de Gross Geiger, links de Gross en Klein Venediger. We moeten nog een flinke bocht maken om de veilige kant te bereiken waarvandaan de top te beklimmen valt.

Vijftig meter rechts van ons gapen spleten zoo groot, dat een burgermanshuis er in verzinken zou. Er zijn er bij van 40 tot 60 meter diep, weten we, die zig-zag door het ijs gaan, waar onderin soms water staat.

In zoo'n spleet is geen redding mogelijk. Roepen zou noch van onderen noch van boven gehoord worden.

Ik denk aan de mensen, die gisteren tevergeefs gezocht zijn.

We bevinden ons reeds uren op de gletscher.

Dan is er even een oponthoud.

De voorste gids staat stil en wijst Habichtler iets aan.

Twee mensen.

Heel in de hoogte, tusschen de toppen der beide Venedigers, op de gletscherhelling, bewegen zich twee zwarte stippen als vliegen op een reusachtig tafellaken.

Zouden het de twee vermisten zijn?



Ver voor Anni en Pax bereikten we het vasteland.

Door de kijker zijn hun gestalten beter waar te nemen.

Zwak klinkt een jodelroep tot ons door. We zwaaien met onze stokken. Voorwaarts.

De beide mensen boven ons, dalen uiterst voorzichtig. Het schijnt, dat ze zich oriënteren op ons spoor.

Soms is maar één van hen zichtbaar. De andere hijscht de gevallene op.

Anderhalf uur later, van klimmen onzerzijds en dalen hunnerzijds zijn we bij elkaar.

We groeten met een tikje uitgelaten hartelijkheid.

Het zijn de vermiste alpinisten.

Een jonge vrouw en een man, voortreffelijk toegerust en ingepakt, roodbruin verbrand, staan voor ons en vertellen lachend hun avontuur.

Ons overviel gisteren de nevel toen we juist terugkeerden van de top. We konden geen meter voor ons uit zien. De sneeuw maakte het spoor weldra onzichtbaar. Verder gaan zou levensgevaarlijk zijn. Dus bleef ons over rustig te wachten tot het weer wilde opklaren.

Maar het bleef sneeuwen.

We hebben ons toen een sneeuwwhut gebouwd en thee gezet en wat gegeten.

Het was wel niet aangenaam, maar we hebben zelfs nog geslapen.

Maar of ze het roepen der uitgezonden gidsen niet gehoord hadden?

Neen, niets, hoewel ze goed hadden opgelet. Ja, zelf ook hadden geroepen, want ze wisten, dat een expeditie zou uitrukken als ze vóór donker niet terug zouden zijn. Dat is de wet der bergen.

Toen namen we afscheid.

Jolig.

De jonge vrouw zette zich op haar hurken en liet zich lachend de helling naast ons spoor naar beneden trekken.

Voorwaarts.

De beide gestalten zijn weer poppetjes, weer stippen geworden.

Het panorama beneden ons is overweldigend. Tot aan de Glockner-groep is deze ijswereld in al haar barre gigantische pracht te overzien.

Het laatste stuk breekt voor ons aan. Toch zullen we van de top geen helder uitzicht hebben. Er hangt een lichte wolk, die juist de uiterste punt inkapselt.

We trekken langzaam de nevel in, want de top moeten we bereiken.

We zijn er.

Nevelflarden waaien langs ons.

Mijn hart bonst.

Stilte.

„Halt” zegt Habichtler.

In de sneeuw picnicen we.

Het is hier koud.

De rhum doet ons goed, de sigaretten smaken perfekt, al kost het moeite ze aan te krijgen. De lucifer brandt precies de kop uit en geeft het dan op.

De terugtocht gaat sneller.

Zoo snel glijden — vallen — sullen we naar omlaag de steile gletscherhellingen af, dat de „spalten” niet meer heelemaal te ontwijken zijn.

Om de beurt tuimelen we er tot ons

middel in, behalve de gids die lachend onze capriolen aan zijn sterk touw vasthoudt, want voerde hij ons opwaarts aan, bij het afdalen, vormt hij de achterhoede.

Ver vóór Pax en Anni met hun gids bereiken we het „vasteland” waar we hen opwachten.

Als we gezamenlijk de Kürsinger-Hütte wederom binnentreden, vinden we de beide vermiste alpinisten slapende in de zon op de bank bij de voordeur.

Vertrouwen

O, als mijn oogen maar den hoogen hemel,
de lichte, blauwe — of bewolkte lucht
aanschouwen mogen met vernieuwd genucht, . . .
Dan wieken mijn gedachten uit 't gewemel,

en vinden voor haar vluggen voet ten schemel
den spaden adem van blij boschgerucht,
dat over vaart en veld en dorpsgehucht
trilt als een teeder aangeslagen tremel.

Mijn hart heeft een nog onvervulde vreugde
als van een ver en schoon verschieft gezien.
Die, wat in mij geen jeugd meer had, verjeugde

èn waan, èn schijn, hoe schoon ook, deden vliên.
En ongedacht de waarheid deed aanschouwen
van 't diep in ons verborgen Godsvertrouwen.

CORINTHUS NIELSEN

J. F. de Roo

Uit het Wonderland der Wetenschap

Nieuw verpakkingsmateriaal

Een lezer zendt ons een monster van een materiaal, dat om het te verpakken voorwerp gegoten wordt. De grondlaag die met het artikel in aanraking komt is staniol. Daarover komen twee andere lagen, die er van binnen uitzien als paraffine en van buiten uitzien en aanvoelen als porselein. Het kan geschilderd worden als porselein. Het materiaal sluit hermetisch af, is bestand tegen warmte, koude, vocht en insecten. Een ideale verpakking voor de tropen. Het is een Nederlandsche, gepatenteerde uitvinding.

(„Succes”)

Onderzeebootenbouw

Hoe volmaakt deze „technische wonderen” ook zijn, men is er steeds op uit om op details verbeteringen aan te brengen. Een van de groote moeilijkheden is nog steeds de veiligheid. Indien een duikboot gezonken is en niet op eigen initiatief weer naar boven komen kan, is de bemanning verloren tenzij men zeer tijdig de nauwkeurige plaats weet waar de boot ligt en het mogelijk is het vaartuig binnen 10—30 uur naar boven te brengen. Een ingenieur heeft nu een waarschuwingsmiddel gevonden. Hij maakt aan de voorsteven en achtersteven van de duikboot een boei vast, die door een handgreep van binnen uit kan worden losgemaakt, zoodat de boei naar de oppervlakte stijgt. Het drijvende metalen toestel blijft door een kabel, waarin de telefoonleiding aangebracht is in verbinding met de gezonken boot. Wordt nu naar de boot gezocht, dan vindt men de boeien en kan een telefonische communicatie met de gevangenen plaats hebben. Op de boei staat met roode verf: „Hier ligt een gezonken duikboot.”

Een Nederlandsch octrooi, dat in April van dit jaar door de Octrooiraad is aanvaard heeft ten doel een reddings-toestel te vervaardigen, dat van de boot kan worden „losgeschoten”. Het is een vinding van een torpedist van de marine en men gelooft, dat verdrinking hierdoor kan worden voorkomen. Het toestel biedt plaats aan 12 personen en weegt 5000 K.G., wat natuurlijk een zeer belangrijk gewicht is. Door middel van een handle onsteekt men een ontladingsinrichting van samengeperste lucht, met een spanning van 52 atmosfeer dat het toestel met een vaart van 20 M. per minuut naar boven schiet. Het blijft aan de oppervlakte drijven en is voorzien van een brandende lamp en een morse-seinttoestel waarmede S.O.S.-tekens kunnen worden gegeven.

Van andere aard is een toestel, uitgevonden door een Chileensch marine-officier, waardoor een onderzeeër naderende schepen, zelfs vanaf groote diepte, kan waarnemen. Het toestel berekent en registreert de afstand waarop het schip zich bevindt, de waterverplaatsing en daardoor de tonnenmaat en de snelheid van het naderend schip. Deze „verklikker” maakt de schepen dus meer trefbaar.

Verder wordt de uitvinding vermeldt van een radio-ontvangtoestel voor onderzeeërs. Tengevolge van de groote absorptie en demping van radiogolven in zee-water wordt gebruik gemaakt van lange golven van 3000—20.000 meter en een raamantenne, welke in de vorm van een goed-geïsoleerde kabel om den romp heen is aangebracht. Het toestel bevat drie hoogtepunt-kringen en een laagfrequent-versterker, welke om beurten en naar keuze kunnen worden ingeschakeld en is van het heterodyne-type

en geheel afgeschermd. De benodigde batterijen zijn: een 4-volts gloeistroom-accumulator, een 120-volts droge batterij voor plaatsspanning, een 60-volts batterij voor schermroosterspanning en een 1,5-volts cel voor negatieve rooster-spanning.

Tenslotte het nieuwtje dat een leerling van de technische school te Wilna een kleine onderzeeboot uitvond, door één man te bedienen. Tijdens een proeftocht op de Wilja bleef hij met een primitief zelfgebouwd toestel een uur onder.

Conferentie-telefoon

Op de wereldkrachtconferentie in Juli in Stockholm gehouden, is een pakkende technische nieuwigheid ingevoerd, welke het publiek op een conferentie in staat stelt, om naar de voordrachten die gehouden worden te luisteren, waarbij men zich in de zaal kan bewegen en ook geen gevaar loopt door geluiden of door gepraat van omstanders gestoord te worden. Deze nieuwe uitvinding, die de conferentie-telefoon is genoemd, is geconstrueerd door de Ericsson Telephone. Het is een draagbaar draadloos ontvangtoestel bestaande uit een antennespoel, die over de schouder wordt gelegd, een kleine doos met ontvangtoestel, vastgemaakt aan het knoopsgat of geborgen in de zak en een koptelefoon. De zendantenne wordt langs de wanden van de conferentie-zaal gespannen, zoodat de drager van het ontvangapparaat overal in de zaal kan staan en zich ook bewegen kan, terwijl hij naar de voordrachten luistert. Een ander groot voordeel is de mogelijkheid, dat de voordracht met de vertaling in verschillende talen gelijktijdig kan worden gehoord. De vertalers zitten geïsoleerd en hun vertaling wordt op een andere golflengte uitgezonden. De luisteraar heeft dus zijn toestel slechts af te stemmen om zijn eigen taal te hooren.

Een groot voordeel van het nieuwe toestel is, dat de tijdroovende vertalingen achteraf vervallen.

Vonken van 1.000.000 spanning

Het Engelsche blad „Radio Research Station” meldt, dat in Slough (Buckinghamshire) ter gelegenheid van een belangrijke excursie in het Nationaal Natuurkundig Laboratorium radioproeven

werden gedaan met de bedoeling met de opgewekte energie door den ether Mars te bereiken. Met pauzes van een halven minuut werden gedurende eenige tijd vonken het luchtruim ingeslingerd van een millioen volt spanning. Elke halve minuut schoot een krachtige bliksemstraal van de zendantenne weg. In de dertig seconden pauze vulden zich de enorme condensators weer met voldoende elektrische energie door een generator van enorme capaciteit opgewekt. Men heeft Mars geobserveerd maar geen tegenseinen waargenomen.

Exploitatie van Italiaansche geysers

De laatste jaren zijn nabij Livorno in de Val di Cecina een drietal geysers ontstaan, in verband waarmee men ernstig overweegt of het mogelijk is deze te gebruiken voor het opwekken van elektrische stroom ten behoeve van de spoorwegen. De nieuwste, in deze zomer, ontstane geysers heeft een doorsnede van 25 c.M. en zou stoom uitstooten met een druk van 4 atmosferen en een temperatuur van 190 graden Celsius. De energie blijft in alle jaargetijden praktisch constant. Men heeft berekend, dat met de 20.000 K.W. elektrische energie, die deze bronnen zouden kunnen leveren, de stroomvoorziening van de spoorweg Florence-Rome verzekerd zou zijn.

De stratosfeer onderzoeken van Moltsjanof

In ons vorig nummer beschreven we het principe van de radiosonde van Moltsjanof. Ds. H. G. Cannegieter, die naar IJsland geweest is, deelt nu in „Hemel en Dampkring” mede, dat aldaar 17 waarnemingen zijn gedaan met de radiosonde, die met een ballon en valschermscherm voorzien, een hoogte van 18.000—19.000 Meter bereikte. Acht van deze waarnemingen zijn volkomen geslaagd, andere gaven gegevens over lagere luchtlagen. Op 12 Augustus waren 3 waarnemingsinstrumenten teruggezonden, twee daarvan waren zoo goed als onbeschadigd door leeken terugbezorgd aan het aërologisch station te Reykjavik. The Rockefeller Foundation had de financiën voor de toestellen verzorgd en 12 toestellen aan de Bildt aangeboden. De toestellen functioneerden uitstekend.

De Russen zijn ook met bestaande toestellen druk bezig. Zoo bouwde men de „Stratostal”, een ballon met 35 M. diameter, die in een gondel uit chroomstaal, een bijzonder licht materiaal, drie personen kan meevoeren. Een tweede ballon, met grootere gondel de „Ussr” wordt te Moskou gebouwd. De omhulping is van in rubber gedrenkt neteldoek vervaardigd. Men hoopt de 20 K.M. thans te kunnen halen, waarschijnlijk ondernemen de bouwers Tsjertofski en Vasenko de tocht zelf.

Bewegende vleugels

Eindelijk is men overgegaan tot de bouw van vliegtuigen met beweegbare vleugels en is patent verstrekt voor de meeste „beschaafde” landen. Het vliegtuig beweegt zich als een vogel en kan daardoor en in afwijking van de tegenwoordige op zeer kleine stukken grond dalen.

De uitvinder, die autodidact is, is bij zijn proeven geïnspireerd door het lezen van experimenten door Leonard da Vinci reeds in 1552 verricht.

Correspondentie

Naar aanleiding van de vraag eener lezeres, die in het vorige nummer beantwoord werd, zendt de heer E. F. Grond, schilder te Oude Bildtzijl, ons de vol-

gende mededeeling, waarvoor wij hem danken.

„Uw antwoord aan Mevr. K. D. te Den Haag, in De Vriend des Huizes No. 10, 1933, geeft mij aanleiding om U het volgende mede te deelen:

Er is in de loop van dit jaar een hier in Nederland gefabriceerde laksoort in de handel gebracht, (z.g.n. synthetische lak) welke vermoedelijk ook wel de tropenzon zal kunnen weerstaan. Deze lak werd door mij aan de volgende proef onderworpen: — Op een stuk ijzer (auto-plaat) werd deze lak aangebracht en goed laten drogen. Daarna in een heeteluchtoven gebracht die 200 graden warm was (bakkersoven). Op deze plaat waren ook aangebracht monsters van het gewone laktype (oliebasis). Deze laatste waren na enkele minuten totaal verbrand, terwijl de synthetische lak na 15 minuten ongeschonden tevoorschijn kwam. Op dit heete ijzer werd toen koud leidingwater geworpen, doch dit plotseling temperatuurverschil vermocht ook geen verandering in de lakfilm te brengen.

Ook is deze lak zoo slagvast, dat ze met de hamer bewerkt kan worden zonder af te springen.

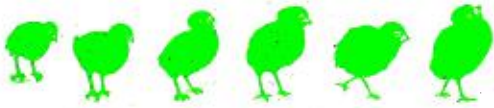
Dit is een resultaat dat in de lakfabricatie tot heden niet bekend was; wel bestonden natuurlijk de celluloselakken, doch deze konden niet met de kwast worden bewerkt.”



IJSVERMAAK OP DE STADSGRACHT

SCHILDERIJ VAN ADRIAEN VAN DE VELDE

MUSEUM, DRESDEN



LECTUUR VOOR DE JEUGD

ONDER REDACTIE VAN C. VAN OPHEMERT

De wieg, die Gerwin maakte

(Een Kerstlegende)

Gerwin keerde zich om, toen ging hij ineens rechtop zitten en duwde zijn dek van schapenvachten weg. „Het wordt licht!” riep hij uit.

De eerste stralen van de morgenzon beschenen de heuvelen bij Bethlehem, en wierpen hun licht in den hooizolder, waar Gerwin sliep. Het was hoog tijd, dat hij op was en aan zijn werk ging, dat bestond in het zorgen voor de schapen van den herbergier. Dus bevestigde Gerwin zijn stevige sandalen aan zijn voeten en haastte zich den ladder af. Onder aan den ladder gekomen, bleef Gerwin in groote verbazing stil staan. Uit een van de kribben kwam een zacht geluid. „Wat kan dat te beduiden hebben?” fluisterde Gerwin, terwijl hij zacht voortliep.

Toen zag de jongen, dat er anderen in den stal waren. Hoe rustig en vreedzaam was de sfeer. Nu was Gerwin bij de kribbe en kon hij er in kijken.

„Een klein kindje,” fluisterde hij in de grootste verbazing. Hij boog zich over de kribbe en liet zijn oogen rusten op het kindje.

„Het is het kindeke Jezus en zijn moeder,” fluisterde een stem achter hem. Het was Truban, de zoon van den herbergier.

„Maar ik begrijp er niets van,” mompelde Gerwin.

„Ja, je hebt geslapen net als ik, en er niets van gehoord. Kom mee, dan zal ik je er alles van vertellen,” fluisterde Truban, terwijl hij Gerwin aan zijn tunica probeerde mee te trekken.

Maar Gerwin liet zich zoo gemakkelijk niet van de kribbe wegtrekken. Het kindeke Jezus deed hem denken aan zijn kleine broertje thuis, ver weg aan den anderen kant van de heuvelen. Ongeduldig trok Truban weer aan Gerwin's tunica. Samen liepen ze nu op hun teenen naar een hoekje van den donkeren stal.

„O, er zijn zulke wondervolle dingen gebeurd!” riep Truban uit. „Vannacht zijn de herders hier naar de herberg gekomen. Ze vertelden, dat, toen ze waakten bij de kudden, er engelen verschenen waren, die hun verkondigden, dat er een koning te Bethlehem geboren was.” Truban hield even met zijn verhaal op om naar de kribbe te kijken. „En dus kwamen de herders naar deze herberg. Zij vertelden aan mijn vader, dat er boven onzen stal een prachtige ster aan den hemel stond. En zoo was het, want mijn vader zag ze. En hier vonden de herders het kindje Jezus, slapende in de kribbe!”

Nu zag Gerwin, dat velen geschenken brachten aan het Kind. Maria, de moeder, bedankte iedereen met een glimlach, terwijl het kindeke Jezus vreedzaam sliep in de kribbe.

„Ik zou de ster graag zien,” verklaarde Gerwin.

„Ze verdween bij de eerste stralen van de zon,” zeide Truban droevig.

Toen bedacht Gerwin zich, dat hij aan zijn dagtaak moest gaan. Hij haastte zich om het vee te voederen en de schapen drinken te geven. Toen, na zijn



morgenmaaltijd, dreef hij de schapen uit den stal en ging met ze op weg naar de met gras begroeide heuvelen, waar ze den ganschen dag grazen konden.

Gerwin was langen tijd stil, terwijl zijn oog op zijn kudde rustte. Zijn thuis was ver weg aan de oevers van een prachtige rivier. Wat hield hij veel van zijn vader en zijn moeder en zijn kleine broertje! O, wat verlangde hij vurig weer thuis, samen met hen te kunnen wonen! Maar zijn vader was ziek geweest en dus was het noodig voor Gerwin om in dienst te zijn bij den herbergier, en al was het weinig, toch wat te verdienen.

„Ik wou dat ik ook een geschenk had om aan het kindeke Jezus te geven,” dacht Gerwin. Terwijl hij zijn best deed om iets te bedenken, dat hij als een geschenk zou kunnen geven, plukte hij eenige lange, buigzame grashalmen en begon ze te vlechten.

„O, nu weet ik, wat ik als een geschenk geven kan,” riep Gerwin uit. „Ik zal een mand van deze zachte grassen vlechten voor het kindje Jezus. Hij zal een mooie wieg hebben, precies als ik er een vlocht voor mijn eigen lieve kleine broertje.”

En dus verzamelde Gerwin den ganschen dag de grassen, die op de heuvels groeiden. En toen Gerwin vroeg in den avond zijn schapen naar de herberg dreef, droeg hij een grooten bundel grassen op zijn rug. Haastig deed hij zijn werk en at hij zijn avondmaaltijd. Eer hij den ladder opklimde naar zijn slaapplek, knielde hij nog eens bij de kribbe en keek naar het glimlachende kindeke Jezus.

Eindelijk was Gerwin gezeten op het hooi boven

in den stal en vlocht hij aan het wiegje van grassen. Hij werkte vlug, doch zorgvuldig, want het daglicht zou spoedig zijn verdwenen.

Plotseling liet Gerwin zijn werk vallen. „Het is te donker om langer te kunnen zien!” riep hij uit. „O, ik wou, dat ik het had kunnen afmaken!” Maar terwijl Gerwin nog sprak viel een zacht licht naar binnen. Hij kon alles zien, bijna zoo duidelijk alsof het dag was. Gerwin zag op naar den hemel. „De ster!” riep hij uit. „Het is de ster van Bethlehem, waar de herders van vertelden, zij zal mij licht geven om bij te werken!”

Tot ver, ver in den nacht weefde en vlocht Gerwin de zachte grassen in elkaar bij het licht van de ster. En toen de eerste stralen van de morgenzon over de heuvels kwamen, droeg Gerwin de mooiste mand, die hij nog ooit gemaakt had, naar den stal beneden.

Nog vele menschen brachten geschenken. Terwijl Gerwin zijn mand voor de kribbe plaatste, was zijn hart vol blijdschap bij de gedachte, dat hij nu ook een geschenk bracht. En toen Maria, de moeder, hem met een glimlach bedankte,

en haastig het kindeke Jezus in zijn nieuwe wieg legde, schreide Gerwin bijna van vreugde.

Toen was er een algemeene opwinding. Iedereen verdrong zich om de nieuwe wieg. Er werden van alle kanten vragen gedaan. Truban had het druk met uitlegging te geven. „Waar heeft iedereen het toch over?” fluisterde Gerwin. „O, Gerwin!” riep Truban uit, „over je prachtig vlechtwerk! Ze zeggen, dat je mand wondermooi is. Ze zeggen, dat je er een heeleboel moet maken en ze verkoopen. Begrijp je 't niet? Dat betekent, dat je niet langer voor de schapen hoeft te zorgen, maar een heeleboel geld kunt verdienen met manden te maken. En het beduidt, dat ik een vriend ga verliezen, want nu kun je naar je eigen thuis teruggaan en daar manden vlechten!”

En zoo was het, dat Gerwin's onzelfzuchtig geschenk aan iedereen geluk bracht. En zoo is het heden ten dage, want wij vieren Jezus' geboortedag door anderen gelukkig te maken met de gaven onzer liefde.

TOEN BOBBIE HEELEMAAL ALLEEN WAS

Een Kerstvertelling voor de kleinsten

Bobbie was heelemaal alleen. Het was zijn schuld niet, dat hij zijn moeder was kwijtgeraakt bij den uitgang van het groote warenhuis. 't Was erg vol en druk geweest in 't warenhuis, maar toch ook heel leuk. Bobbie had met moeder naar al het mooie speelgoed gekoken, de spoortreinen en de pakhuizen en de auto's en de spellen. Ze hadden thee gedronken in de lunchroom en geluisterd naar de radio. Eindelijk waren ze in de volle lift naar beneden gegaan, want 't werd tijd om naar huis te gaan, had moeder gezegd. Bobbie had moeders hand altijd stevig weten vast te houden, hoe hij ook gedrongen en geduwd werd. Maar bij de groote draaideur was zóó'n gedrang, dat Bobbie moeders hand moest los laten en toen ineens was ze weg. Bobbie stond heelemaal alleen op 't trottoir, hij liep rechts, hij liep links, maar hij zag moeder nergens. Hij ging straat in, straat uit, stak over als een agent het verkeer ophield. Maar hoe verder hij liep, des te meer

raakte hij verdwaald tusschen de menschenmenigte, die boodschappen deed voor Kerstmis.

Het was vijf uur. De straten baadden in een zee van licht en aan Bobbie, die zelden na donker op straat liep, leek alles even vreemd. O, wat voelde hij zich angstig en alleen. En tot overmaat van ramp, was hij ineens vergeten waar hij woonde!

Nu was er één ding, dat moeder hem gezegd had nooit te vergeten. Dat was de naam van hun straat en het nummer van hun huis en hun telefoonnummer. Het zou niets geven om alleen zijn naam te onthouden, Bobbie Smit, want in het telefoonboek was een lijst van wel vijftig menschen, die allemaal „Smit” heetten. Bobbie wist, dat hun huis een erker had, en dat er een tuintje voor was. Maar dat was ook het geval met zoo veel andere huizen.

Verder en verder liep Bobbie, totdat hij ineens voorbij een kerk kwam, waaruit gezang klonk. Er werd een kerstlied gezongen, dat Bobbie kende. Daar de deur op een kier stond, ging hij naar binnen en schoof in een bank. De kerk was vol kinderen en vaders en moeders en toen het gezang uit was, werden er lantaarnplaatjes vertoond. Het was rustig en warm in de kerk. Bobbie voelde zich op zijn gemak en keek naar de plaatjes. Er kwamen kameelen op voor en ezels, en daar zaten menschen op, die op weg waren naar Bethlehem, met Kerstmistijd, zoo lange, lange jaren geleden. Verder en verder schoven de lantaarnplaatjes, totdat eindelijk de stal tevoorschijn kwam, waar het kindeke Jezus in de kribbe lag. Toen zag Bobbie den grooter geworden Jezus met allerlei gereedschap bezig in de timmermanswerkplaats van Zijn vader. Toen zag hij Hem heel alleen in een groote kerk. Terwijl Bobbie daar zat met de andere kinderen en keek naar de plaatjes van het eerste Kerstfeest en wat er daarna gebeurde, begon zijn angst wat van hem af te vallen. Er waren altijd een of meer kinderen op de plaatjes. Er was ook een plaatje dat Jezus voorstelde, omringd van een heeleboel kinderen. En geen van deze kinderen schreide of leek angstig, ze leken integendeel allemaal even blij en gelukkig.

Toen de plaatjes ten einde waren,



werden er weer kerstliederen gezongen. Bobbie begon juist te denken, dat het nu thuis etenstijd was, toen zijn hoofd erg zwaar voelde en hij begon te knikbollen. Al heel gauw was Bobbie vast in slaap, genesteld in een hoek van een kerkbank. Hij droomde, dat hij het kindeke Jezus in de kribbe een kus gaf. Toen droomde hij, dat Jezus hem bij de hand nam en hem in de timmermanswerkplaats te Nazareth bracht, waar ze samen een mooie kast maakten om er speelgoed in te bewaren. Opeens schrikte Bobbie wakker daar iemand hem toeriep. Hij deed zijn oogen open en sprong op. Daar stond een lange politie-agent over hem heengebogen.

„Een klein verdwaald jongentje, geloof ik,” zei de politie-agent. „Al de andere kinderen zijn naar huis gegaan met hun moeders. Kan ik je ook helpen? Weet je waar je woont?”

Ja, dat wist hij nu opeens weer! Bobbie keek glimlachend op tot het vriendelijke gezicht van den agent.

„Ik heet Bobbie Smit,” zei hij. „Ik woon in de Duivenstraat nummer acht-

en-negentig en ons telefoonnummer is 10888 Oost.”

„Knappe jongen,” zei de agent. Hij nam Bobbie bij de hand en ze gingen de straat op waar ze een taxi namen om naar huis te rijden. Bobbie's moeder was vreeselijk ongerust geweest, maar nu was alles weer goed. Den volgenden morgen was 't Kerstmis. Heerlijk was dat! Kleine Bobbie had, toen hij zoo heelemaal alleen was, de aanraking gevoeld van de hand van het Kerstkind, en als hij hieraan dacht, dan was zijn hartje vervuld van liefde en geluk.

DE KERSTROOS

Een klein meisje had een tuin. Het was maar een heel klein stukje grond, maar daar ze maar een klein meisje was, deed dat er niet toe. De tuin en het meisje waren juist groot genoeg voor elkaar.

In haar tuin had het meisje een massa mooie bloemen, maar vooral had zij er veel rozen in. Overal in den tuin stonden rozestruiken en andere bloemen groeiden er onder. De treurigste tijd van 't jaar was voor haar de late herfst, als de rozen hun laatste blaadjes lieten vallen en verdwenen. Hoe blij was ze echter, toen ze hoorde van de kerstrozen, de mooie witte bloemen, die in den winter bloeien!

Den volgenden winter was de tuin van 't kleine meisje als een veld van witte bloemen, zoodat de voorbijgangers bij 't hek bleven staan en tegen elkaar zeiden: „Kijk Christine van den winter eens prachtige kerstrozen hebben!”

Toen het kleine meisje den dag voor Kerstmis in den tuin was, bezig kerstrozen te plukken om de vazen in huis mee te vullen, hoorde ze de schuifelende voetstappen van iemand, die met moeite hijgend adem haalde. Het kleine meisje keek op, en haar eerste gedachte was om gauw in huis te vluchten. Want de oude dame, die naar haar keek was de schrik van de dorpsjeugd. Ze had een gerimpeld gezicht en harde, doorborende oogen, ze mompelde dreigementen tegen

de kinderen en terwijl ze zich aan 't een of ander hek vasthield, schudde ze haar stok tegen hen.

De oude dame woonde heel alleen in een half vervallen huis, en sedert jaren had ze nooit meer iemand bij zich toegelaten en kwam ze alleen maar in het dorp om haar inkoop te doen.

Maar het hart van 't kleine meisje was ook een tuin, een tuin, die geheel overgroeid was met liefde. Zoodat, hoewel ze eerst in huis wilde wegvluchten, ze dit niet deed, maar in haar hart het arme, oude schepsel begon te beklagen en bedacht: „Ze is eenzaam en oud — ze zal misschien graag een kerstroos hebben.”

Dus, een beetje angstig nog wel, naderde ze het hek, en duwde een roos door de spijlen. „Een kerstroos,” zeide ze met haar lieve stem en, „ik wensch u een gelukkig Kerstfeest.”

Nu was de oude dame alleen maar even blijven staan om wat op adem te komen en was ze heel verbaasd toen het kleine meisje haar aansprak. Ze stampte boos met haar stok op den grond en haar oogen schoten vonken.

„Maak dat je weg komt met je kerstwenschen,” zei ze. „Op wat voor manier denk je, dat ik een gelukkig kerstfeest zou kunnen hebben?”

Maar ze nam de kerstroos toch aan, en dat gaf het kleine meisje moed om te zeggen: „Ik denk, dat als u overal in huis kerstrozen had staan, dat u dan een gelukkig kerstfeest zoudt hebben.”

„En hoe denk je, dat ik aan kerstrozen zou moeten komen? Ik ben te oud om in den tuin te werken, en niemand wil het voor me doen.” Maar de oude dame keerde haar hoofd af, terwijl ze sprak, omdat ze wist dat het haar harde hart en onaangename woorden waren, die de menschen er van terughielden om haar te helpen. De tuin van haar hart was overgroeid met bitterheid juist zooals haar echte tuin met onkruid overgroeid was.

Toen het kleine meisje zag hoe zij haar hoofd afwendde, vergat ze alles behalve haar medelijden. Ze klom op den steenen rand, waar het ijzeren hek op rustte, stak haar voetjes door de spijlen en boog zich voorover, totdat haar lieve hoofdje bijna dat van de oude dame raakte. „Luistert u eens!” riep ze met

glinsterende oogen uit, „als de tijd om ze te planten er is, zal ik een kerstroos in uw tuin zetten, en dan zal die het volgend jaar Kerstmis bloeien, alleen voor u.”

De oude dame lachte minachtend en begon schuifelend haar weg te vervolgen. Na een paar passen stond ze stil, keek om, schudde haar hoofd tegen het kleine meisje en mompelde: „Je zult het vast vergeten, je zult het vast vergeten.”

Maar het kleine meisje sprong van het hek af, knikte met haar hoofd en riep terug: „Ik zal er vast aan denken, ik zal er vast aan denken!”

Den volgenden winter was de oude dame heel, heel zwak. Ze kon zich niet meer alleen redden en had moeten besluiten dagelijks een vrouw uit het dorp te laten komen om het noodzakelijke werk voor haar te doen. Dus iederen morgen en iederen avond bracht deze vrouw een paar uur lang een opgewekt gezicht in huis, maar al den overigen tijd zat de grimmige, oude dame alleen.

Het kleine meisje vergat intusschen haar belofte niet en toen de tijd om te planten was aangebroken, nam ze een stek van haar kerstroos mee, en belde bij de oude dame aan. Ze belde drie maal, maar niemand kwam haar open doen. Toen dacht het kleine meisje: „Ze is zeker boos en wil mij niet open doen, ik zal de kerstroos planten en weggaan.”

En God zorgde voor de kerstroos en zond de warme zon en den regen en Hij zorgde, dat het onkruid, dat den ganschen tuin bedekte, haar niet verstikte. En op den dag voor Kerstmis bloeide de kerstroos.

Den ganschen dag zat de oude dame voor het raam, dat op den tuin uitzag, maar ze was oud en sedert jaren hadden haar gedachten zich niet bezig gehouden met zoo iets liefelijks als bloemen en zij zag dus de bloeiende kerstroos niet. Maar toen de vriendelijke vrouw tegen het vallen van den avond kwam, viel haar oog er dadelijk op; ze plukte de bloemen af en droeg ze met een opgewekt gezicht in huis. „Kijkt u eens,” zeide ze bij wijze van begroeting, „kerstroos en ik wensch u een gelukkig Kerstfeest.”

„Hoe kom je er aan?” mompelde de oude dame.

„Uit den tuin — uit uw eigen tuin. Ze behooren u dus toe en niemand anders. Ik zal ze in een vaas zetten en dan zullen ze u opvroolijken als ik weg ben.”

Toen de vrouw vertrokken was, zat de oude dame naar de bloemen te staren en toen op eenmaal kwam de herinnering boven aan het kleine meisje, dat haar de kerstroos beloofd had, en iets als dankbare verteederings sloop haar eenzaam, verbitterd hart binnen. En die verteederings vulde haar oogen met tranen en deed haar handen beven en ze zeide zacht voor zich heen: „Een klein meisje heeft het heele jaar aan mij gedacht!”

En die gedachte gaf haar een gevoel van zoo groote blijdschap als ze niet had gedacht ooit meer te zullen voelen. En eer ze zich dien avond ter ruste begaf, deed ze, wat ze sedert jaren niet had gedaan — ze bad. En zoo bracht de liefdedaad van een klein meisje aan een eenzame, verdwaalde ziel een „Gelukkig Kerstfeest”.

HOE ZENDELINGEN KERSTFEEST VIEREN

Uit de verte komen en in de verte trekken tegen het eind van de maand December ontelbare pakjes en doozen en kisten, die kerstgeschenken bevatten voor wel bijna alle oorden van de wereld. En als de kerstvacantie aanbreekt, staan op de perrons van alle stations, ouders of andere familieleden om kinderen of broers en zusters of verdere lieve gasten af te halen, die het Kerstfeest komen meevieren, en dan is het een gedrang en een gebegroet, dat er bijna geen doorkomen aan is. Want met Kerstmis wil toch iedereen, die 't maar enigszins kan doen, graag thuis zijn. Er is dan ook geen heerlijker plekje op de wereld denkbaar, dan met Kerstmis thuis. Maar niet voor iedereen is het geluk weggelegd met Kerstmis thuis te kunnen zijn. Menigeen moet in den vreemde, ver van huis en familie, de kerstdagen doorbrengen. Dit was ook het geval met eenige zendelingen, die jaren en jaren geleden met een zeilschip naar Zuid-Afrika voeren, waar ze op een afgelegen zendingspost zouden gaan werken. Maar hoe ze aan boord van hun schip toch een heerlijk Kerstfeest

wisten te vieren, waarbij ook een kerstboom niet ontbrak, en hoe ze dat aanlegden, wil ik jullie eens vertellen.

Eind November waren ze in Hamburg van wal gestoken en dus met Kerstmis al vier weken onderweg. Den kouden winter hebben ze ver achter zich gelaten en gaan den zomer tegemoet, die thans in Zuid-Afrika z'n tenten heeft opgeslagen. Want terwijl we hier temidden van sneeuw en ijs Kerstfeest vieren en duchtig moeten stoken, is het daarginds op z'n warmst, warmer dan bij ons in den heetsten zomer.

Het is reeds laat in den avond; duisternis ligt over de wijde, wijde zee, de sterren schitteren aan den donkerblauwen hemel met lichtenden glans; in het Z. straalt het wonderbare sterrenbeeld, dat wij niet kennen — het Zuiderkruis. Op het dek is het stil geworden. Eenzaam loopt de wacht op en neer, op en neer, en denkt nog meer dan anders het geval is aan thuis, want het is Kerstavond. Wat spijt het hem ook, dat hij juist van avond wacht heeft en niet in de groote kajuit kan zijn, want daar wordt kerstfeest gevierd. Zie, door de vensters van de kajuit straalt het licht over de zacht kabbelende golven! Er zijn zendelingen op het schip en ze hebben de gansche bemanning, zoover die geen dienst heeft, tot de kerstviering uitgenoodigd. Een echten kerstboom, stralend van licht, hebben ze waarlijk ook! Hoe komen ze daar aan? Dat is zóó gegaan: de vader van een van de zendelingen, die buiten woont, bedacht dat zijn zoon, dien hij naar de heidenen laat trekken, en dien hij misschien nooit zal terugzien, juist met Kerstmis aan boord zal zijn. En om nu hem en de andere zendelingen een Kerstavond te bezorgen, die hen zoo veel mogelijk aan thuis zal herinneren, heeft hij een kleinen denneboom met de wortels uitgegraven en die in een ton geplant en zoo op het schip meegegeven. De zendelingen hebben den den zoo goed verzorgd alsof 't een heel kostbare plant was, en 't boompje heeft hun moeite beloond door zich gedurende de zeereis uitstekend te houden. Vandaag is er nu een kist opengemaakt en al de versierselen, die aan een kerstboom behooren, de kaarsjes, de slingers, de zilveren ballen, de appels, de vergulde noten en denneappels zijn er in opgehangen. De

ton is, om er feestelijk uit te zien, met een groot wit servet omwonden. En om den boom heen liggen de geschenken, die de familieleden der zendelingen hun voor 't kerstfeest hebben meegegeven en die vandaag zijn uitgepakt — een portret in lijst, een vurig verlangd boek en wat niet al! — En op hetzelfde uur, waarop in 't vaderland duizenden kerstboomen branden, en de families der zendelingen en van de bemanning thuis bij den kerstboom zitten en met hun gedachten en gebeden de reizigers omringen, straalt in de groote scheepskajuit de kerstboom, en vertelt zooveel, o, zooveel van thuis. Het geharde scheepsvolk, dat om den boom heen zit en ook de zendelingen bekruipt een gevoel van heimwee. Naar hij hoopt, door niemand gezien, veegt de vereelde hand van een matroos, een traan weg van zijn bruin gebrande wang. Hij verlangt ineens zoo héél erg naar z'n vrouw en z'n kleinen Hans en zou vanavond zoo verschrikkelijk graag bij ze zijn. — Maar daar heffen de zendelingen opgewekt aan: „Nog juicht ons toe die zaal'ge nacht”, en de krachtige stemmen van 't scheepsvolk vallen mee in; dat gezangvers herinneren ze zich nog wel, van de dagen toen ze op Zondagsschool gingen. En dan leest een der zendelingen het kerstevangelie voor, en aller oogen richten zich naar den kerstboom, waaronder een fraai gekleurde afbeelding staat van het kindeke Jezus met Jozef en Maria en de herders. Nu spreekt nog een der zendelingen een hartelijk gebed uit. Hij dankt voor de heerlijke kerstfeestviering op zee, hij bidt voor allen, voor allen die zij zoo liefhebben in 't verre vaderland en dan vraagt hij of God hun verder een goede reis wil geven en of Hij hun werk onder de heidenen, die nog niets van den Heiland afweten, zegenen wil, als zij op de zendingspost aangekomen zullen zijn. Nu zingen allen nog eens tesamen: „Dit is de dag, die God ons schenkt”, en als dat gezang ten einde is, deelen de zendelingen van hun geschenken 't een en ander mede — een paar sigaren, een mes, een plaatje, een boekje, en nu begint het vertellen, meest van thuis, van vader en moeder en hoe men daar kerstfeest vierde.

En inmiddels vervolgt het schip zijn weg en draagt den glans van den kerst-

boom over den oceaan naar 't heidenland toe, opdat het ook daar licht moge worden, als wilde het een levende voorstelling van het Kerstlied zijn:

Daar is uit 's werelds duist're wolken
Een licht der lichten opgegaan;
Komt tot zijn schijnsel, alle volken,
En gij, mijn ziele, bid het aan.

WAAROM DENNEBOOMEN NAALDEN HEBBEN

Heb je er wel eens over gedacht, waarom denneboomen naalden hebben inplaats van bladeren? Zij, die een studie van den denneboom gemaakt hebben, vertellen ons, dat hij waarschijnlijk eens maal bladeren had, die ongeveer den vorm hadden van gewone bladeren. In den loop ter tijden had de denneboom echter zulk een harden strijd te voeren met winden, storm en sneeuw, dat het model van zijn bladeren begon te veranderen. Zij werden al smaller en puntiger, totdat zij tenslotte heelemaal geen bladeren meer waren, maar naalden.

Nu de denneboomen hun bladeren tot dunne naalden vervormd hebben, zijn ze veel beter in staat het hoofd te bieden aan wind en storm. Hun naalden kunnen heen en weer geschud worden, zonder dat zij er eenige schade van ondervinden. Zij zijn veel taaier en harder dan bladeren zouden zijn en kunnen wind en sneeuwstormen verduren, zonder dat er aan hun uiterlijk ook maar iets verandert.

OM TE ONTHOUDEN

Ster van het Oosten, wees ons een leidsman op den weg naar het eeuwige leven.

Eere zij God in de hoogste hemelen
Vrede op aarde. In menschen een wel behagen!

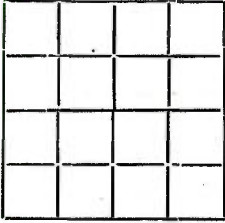
BRIEVENBUS

De oplossingen van de raadsels over de 2de helft van 1933 worden vóór 31 Dec. ingewacht bij „Neerbosch' Boekhandel" te Neerbosch.

Op de enveloppe zetten: *Oplossingen Pijnsraadsels Vriend des Huizes* en volst uit met naam en voornaam onderteekenen.

In- en Uitspanning

No. 81. Kwadraatraadsel.



Vul nevenstaand kwadraat zóó in, dat de woorden van boven naar onder en van links naar rechts gelezen dezelfde zijn.

1. onmisbaar bij huizenbouw. 2. stroomt ons bloed door. 3. meisjesnaam. 4. tegenovergestelde van ruim.

No. 82. Welke beroepen?

Als je de letters van onderstaande namen in andere volgorde zet, kun je te weten komen, welk beroep de eigenaars dier namen uitoefenen.

K. Terkoroklan, C. Reidetru, B. Loemker, C. Fuharen, V. Sartetage, C. Hidenknet.

No. 83. Welk spreekwoord?

Vervang de kruisjes door medeklinkers en je krijgt een bekend spreekwoord te lezen.

×ui×i××ei××e×aa×××e×××ij
××ou×××ui×e×a×××a××ee×
e×.

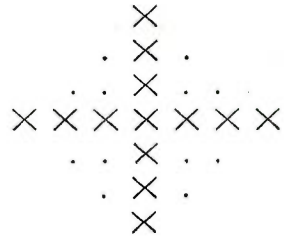
No. 84. Ladderraadsel.

× . . . Vul nevenstaand figuur zóó in,
× . . . dat op de kruisjesrij, een natuurverschijnsel komt te lezen.
× . . . 1. landbouwgereedschap. 2.
× . . . dorp in Overijssel. 3. hebben
× . . . we allemaal. 4. bouwen de

× . . . dieren. 5. dorp in Gelderland.
× . . . 6. vogel. 7. hondennaam. 8.
× . . . naam voor een klein scheepje.
× . . . je. 9. onmisbaar als we met ons werk willen slagen. 10. familielid.

No. 85. Kruisraadsel.

Op de kruisjesrijen moet de naam komen van een groot gebouw. 1. medeklinker. 2. visch. 3. wandelen we graag in. 4. het bedoelde woord. 5. moeten we allen helpen bevorderen. 6. getal. 7. medeklinker.



No. 86. Welke meisjesnaam?

Een meisjesnaam bestaat uit negen letters.

1. 5. 9. 3. is een lichaamsdeel. 4. 2. 6. bevindt zich tusschen twee bergen. 7. 8. is een voegwoord.

No. 87. Letterraadsel.

Vorm een woord uit onderstaande letters:

o. o. o. d. d. r. a. v. n.

